די פארמאסקירטע ליבע

LIBRARY AND READING ROOM OF THE
Jewish Workingmen's Alliance

פון קלאסיקער און מאדערנע נומער 1

האנארע דע באלזאק

די פארמאסקירטע ליעבע

ראמאן.

LIBRARY AND READING ROOM OF THE
National Workers' Alliance

JEWISH PUBLIC LIBRARY
TORONTO

ליטעראריש־ער פערלאג, נויארק.

1919

ביבליאטעק און לעז צימער פון אידיש
נאציאנאלען ארבייטער פעראיינד

LIBRARY AND READING ROOM OF THE
Jewish National Workers' Alliance

אינהאַלט :

זייט

די פּאַרמאַסקירטע ליעבע — — — — — — — — — — — — 7

לא גראַנד בּרעטעש — — — — — — — — — — — — — — 89

קאַרסיקאַנער — — — — — — — — — — — — — — — 127

ביבליאָטעק און לעז צימער פון ייִדיש נאַציאָנאַלען אַרבייטער פֿאַרבאַנד

LIBRARY AND READING ROOM OF THE Jewish National Workers' Alliance

ביבליאטעק און לעז צימער פון זוידיש
נאציאנאלען ארבייטער פעריבאנד
LIBRARY AND READING ROOM OF THE
Jewish National Workers' Alliance

ביבליאטעק און לעז צימער פון אידיש
נאציאנאלען ארבייטער פערבאנד

LIBRARY AND READING ROOM OF THE
Jewish National Workers' Alliance

די פאַרמאַסקירטע ליעבע.

ביבליאטעק און לעז צימער פון אידיש
נאציאנאלען ארבייטער פערבאנד
LIBRARY AND READING ROOM OF THE
Jewish National Workers' Alliance

ביבליאטעק און לעזע־צימער פון אידישע נאציאנאלען ארבייטער פאלק
LIBRARY AND READING ROOM OF THE Jewish National Workers' Alliance
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

עס האט שוין געשלאגען האלבע נאכט, נאנץ פאריז איז געווען אין בעוועגונג. איבעראל האט געקאכט, איבעראל האט געשטראמט מיט מענשען, דאס איז געווען די לעצטע נאכט פון דער קארנשוואלוואך.

לעצן דע־פרעוואל, א יונגער אפיציר א קאוואליעריסט, האט זיך ניט לאנג צורוק באוויזען אויפ'ן באל אין דער אפערא. שוין איבער א שעה ווי ער דרעהט זיך אזוי ארום אין דעם ים פון מענשען. קיינעם קען ער ניט, קיינעם ווייסט ער ניט; ער פערשטעהט ניט די וואלגארע פראזען מיט וועלכע עס וועגדען זיך צו איהם מאנכע פון די פרויען. דער שטויב שטיקט איהם, די היץ איז גרויס, קולות טראגען זיך פון אלע זייטען, ער קוקט ווי א צוטומעלטער פון אט די אלע אין שווארצען אנגעטאהנענע גייסטער און קאן ניט פערשטעהען פון וואס מענשען שפעזן דא פערגענגען. ער האט שוין גענומען זיך שפארען צום ארויסגאנג, כדי אוועקצוגעהן. אין דעמזעלבען אויגענבליק האבען צוויי פאר־מאסקירטע פרויען, וואס האבען זיך אויסגעצייכענט מיט דער פיינקייט פון זייערע מאנירען און דער עלעגאנץ פון זייערע קאסטיומען, זיך אויף אראפגעלאזען פון די טרעפ וואס האבען געפיהרט צום גאס. א שענער הער אהן א מאסקע האט זיי גע־פירט אונטער די ארימס. דער עולם האט זיי בענליים מיט שטו־

לע, פּריינדליכע באמערקונגען און א מחנה יונגווארג האט זיך א לאז געטאן נאך זיי און זיי נאכגענאנגען. באשיטענדיג זיי מיט קאמפּלימענטען. לעצט האט זיך געלאזט נעהען נאך די אנדערע. עס האט זיך גיך צוזאמענגעקליבען א גרויסע מחנה נייגעריקע, וואס האט זיך פערגרעסערט מיט יעדען טריט. באלד נאך דעם האבען עטליכע אנדערע אריינגעלע מאסקען, וועלכע זיינען געגאנגען אנטקעגען, אויף מיט א מחנה בענלייטער, ארויסגערופען אזא צומישענדיש, אז איינע פון די דאמען, וועלכע האט אויסגעזעהען אינגער פון די איבריגע, האט זיך פלוצלונג געפונען אפגעריסען פון איהרע פריינדינען און איז אפגעשניטען געזוארען פון דער געזעלשאפט, מיט וועלכער זי איז געגאנגען. מיט אומרוהינקייט האט זי געזוכט שוין ביי וועמען ניט איז פון די וואס האבען איהר ארומגערינגעלט. זי האט באמערקט לאנען וועלכער האט אויף איהר נעקוקט מיט אזוי פיעל אינטערעס און האט איהם אנגעכאפט פאר'ן האנט.

— אך, איך בעט דיך — האט זי צו איהם געזאגט מיט אן אויפגערעגטען קול — העלף מיר זיך ארויסצוקליבען פון דאנען אוו אויפזוכען מיינע פריינד.

„איך בין גרייט דיר צו דינען, פרעכטינע מאסקע, האב קיין מורא ניט. גיה מיר נאך און באהר מיך מיט דיין צוטרויען."

מיט איין האנט האט ער איהר געהאלטען אונטערן ארים און מיט דער צווייטער האט ער זיך דורכגעשלאגען א וועג, ביז איהם האט זיך אויסגעגעבען איהר אריינצופיהרען אין א זייטיגען זאל. ער האט איהר אוועקגעזעצט אויף א בייגקעל און געוואלט נעהן בריינגען איהר עפעס א דערפרישונג.

„ניין ! — בלייב דא" — האט זי געזאגט — „איך פיהל מיך גוט. ס'איז אינפאך א שאנדע, וואס איך האב זיך אזוי

איבערגעשראקען איבער א נעכטיגען טאג".

„און מיר פרעהט עם, ווייל א דאנק איהם האסטו מיך אויס־געקליבען פאר דיין פארטהיידיגער".

„— איך בין זיך מודה אז דו האסט באמת מיר געטאן א גרויסע טובה. און איך בין דיר זעהר דאנקבאר דאפיר, איך ווייל דיר זאגאר בעטען נאך א טובה, העלף מיר אויפזוכען מיינע בע־קאנטע".

— „ווי? דו ווילסט מיך ישוין איבערלאזען? דו האסט מיך כאטש נעראפט בעלוינען און מיר שענקען עטליכע מינוט".

„נו גוט, אויב בעלוינען, דאן בין איך צופריעדען, טו זאלען מיר אביסעל פלוידערן". — האט זי פרעהליך געענטפערט.

זיי האבען זיך ביידע אנידערגעזעצט און צוויישען זיי האט זיך פערבונדען א געשפרעך, אין וועלכען עם האבען זיך דורכ־געווארפען שטעהוורטלאך און קאמפלימענטען און וואס האט געדויערט א גוטע ווייל.

ענדליך האט די פרייגדליכע מאסקע ווידער אנגעהויבען פון דעם אז זי וואלט וועלען אויפזוכען איהרע פרייגד.

„ווער זיינען עס די פרייגד? — האט לעאן א פרעג גע־טאן, — „א מוטער, א שוועסטער, צו אפשר גאר א מאן"?

„א מאן? ניין, גאט צו דאנקען"!

„דו ביזט ניט פערהייראט?"

— „יא, איך בין שוין מעהר ניט פערהייראט".

ווי! דו ביזט שוין אן אלמנה? אך! ווי עס טוט מיר לייד פאר דיר.

— און ווער האט עס דיר געזאגט או מען דארף מיך בע־דויערען? צו דען זיינען דאס אלע מענער אזוי גוט און אזוי צערטליך? און קאן מען אפילו איינעם געפינען וואס זאל ווערט זיין מען זאל נאך איהם טרויען?

„אהא א גאנצע תוכחה! גליקליך, טויזענד מאל גליקליך וועט זיין דער וועמען עס וועט זיך איינגעבען אויפצואוועקען אין דיין האַרצען מעהר צוטרוי אוו מעהר גערעכטע נעפיהלען" א מאן !? נאט זאל אויסהיטען !

וויי? דו ווילסט באמת אריינברייננגען אין פארצווייפלונג די מחנה פון דיינע פארעהרער, וועלכע דו האסט געווים...

— „איך האב נאר אזוינע ניט, איך בין דאָ א פרעמדע אוו איך קען דאָ קיינעם ניט".

„קיינעם ניט ? אך, שעהנע מאסקע, איך פערשרייב זיך אלס דער ערשטער, אוו וועל שטענדיג זיין דער ערשטער אוו איבער:עבענסטער אוו נעטרייסטער."

— „נעטרי ! נאט מיינער ! אויב דו וועסט ווייטער אזוי רעדען אין זעלבען טאָן, וועל איך אוועק פון דיר".

"ווי ? נעטריישאפט..."

„נעטריישאפט — דאס איז א קייט וואס דער מענש ציהט ארויף אויף זיך בלויז לפנים וועגען, וועלענדיג אין דער אמת'ן עס ארויפציהען אויפ'ן צווייטען. איך בין פריי, אין נאנצען פריי אוו פריי וועל איך בלייבען אויף שטענדיג, אוו עס איז ניטא קיין מענש וואס זאל קאנען מיך מאכען עובר זיין אויף מיין שבועה".

"אוו איך בין שוין ניט פריי; איך פיהל עס; אוו מיר פערדריסט עס גאר אפילו ניט; די קייט וועל איך אליין טראגען, אוו דו וועסט מיר ניט קאנען שטערען צו ליבען אוו צו האפען...

„א. ניין, ניין, איך ווייל ניט, אז מען זאל מיך ליבען; איך ווייל ניט אז מען זאל מיט מיר נאר רעדען דערפון אוו איבערהויפט ווייל איך ניט אז מען זאל האפען".

„אבער, גרויזאמע מאסקע, ניט דערגרייכבארע מאסקע, וואסזשע ווילט איהר? אויף וואס פאר אן אופן קאן מען ביי איך אויסבעטען א געפיהל פון רחמנות" ?

„מען דארף ניט זיין משוגע און ניט פאלש. מען דארף ניט פארגרעסערען די פארבייליופענדע געפיהלען; מען דארף ניט זיין זיכער אז מיט דער הילף פון עטליכע ראמאנטישע פראזען און מיט געמאכטע צערטליכקייט קאן מען איבעראנדערשען די פלענער פון א קלוגער פרוי; מען דארף זיין אונטערטעניג, בעשיידען אוו געדולדיג, זאלען מיינע גענאנקען ווערען קלארער, זאל מיין ווילען ווערען שטארקער, דעמאלט קאן זיין"...

„וואס קאן זיין דעמאלט? פרעכטיגע מאסקע ענדיג, טראג ארויס מיין אורטייל... איך גיב זיך אונטער, איך זאג צו אלעס: שוויינען, זיין אונטערטעניג, געדולדיג...

ביי די ווערטער האט לעאן אויפגעהויבען זיינע אויגען, פול פון האפנונג און ליבע, צו דער אומערטרעגליכער מאסקע פון אונטער וועלכער עס האבען ארויסגעקוקט אויף איהם שווארצע, גרויסע בלישצענדע אויגען; עס האט אויסגעזעהען ווי זיי וואלטען געקוקט אויף איהם רוהיג, פארקלערט און פארשענדיג

ניט שענקענדיג קיין אויפמערקזאמקייט צו דעם ליידענשאפטליכען טאן, מיט וועלכען ער האט זיינע לעצטע ווערטער ארויסגעזאגט, האט זי איהם מיט א פארזארגטער מינע געפרעגט:

אט דער באנד ביי דיר, איז א סימן פון אויסצייכענונג? דאס הייסט אלזא אז דו דינסט וואו עס איז?

לעאן איז געווארען צומישט פון איהר רוהיגקייט, און ער האט איהר בלויז געקאנט ענטפערען מיט א שאקעל מיט'ן קאפ.

— „איז וועלכען פאלק?"

„איך בין א קאפיטאן איז זעקסטען קאוויליעריסטען פאלק". האט לעאן געענטפערט מיט א לייכטען פארדרוס.

— „און איצט ביזטו אויף אורלויב ? וואוינט דיין פא־מיליע אויך דא ?"

„ניין, מיין פאמיליע איז אן ארעמטליכע, א נעאכטעטע. אבער ניט קיין רייכע, זי וואוינט אין וויטער פראווינץ, אזוי וויי דו, ליבע מאסקע בין איך אויך דא ניט לאנג אין דער שטאדט. איך קען דא אויך קיינעם ניט, אזוי מיך, א פרייען, ווי דו ביזט. וואס האט דא קיינע פארבינדונגען ניט, וואס איז צו קיינעם ניט צוגעבונדען, האט דער שיקזאל געבראכט אהער, כדי איך זאל דא פארלירען מיין הארץ, מיין פרייהייט, מיין רוה"...

— „און כדי דא צו געפינען אזא גרויזאמע, אזא ניט דאנק־בארע, ניט אמת ?... געוועהנליכע, הויכקלינגענדע ווערטער, איך זעהסטו, בין שוין מעהר געוועכט צום צופאל. אמאל קומט ער גאנץ גוט צו ניץ : איך הויב אן צו גלויבען אז אט דעם צופאל וואס האט נעבראכט אונזער בעקאנטשאפט וועל איך האבען צו פארדאנקען די בעסטע מתנה וואס איך האב נאך קיין מאל אין מיין לעבען ניט געהאט".

„פרעכטיגע אונבעקאנטע ! ערלויב מיר צו פאלען צו דיי־נע פיס אוז צו שווערען אז דער דאנקבארער אוז אונטערטעניגער לעבן דע־פרעווא וועט טאן אלעס כדי ווערט צו זיין אזא לי־בע־ערקלערונג".

„ליבע־ערקלערונג !? איך האב געמאכט אן ערקלערונג אין ליבע... אבער ווי פארנארט אט די מענער זענען דאס !

„פאר וואס טאר מען כאטש אויף א וויילע זיך ניט אפנארען אוז האפען אז עס איז מעגליך דאס צו וואס דו שטרעבסט אזוי שטארק ? צו קען אויך איך פון מיין זייט זיך ניט דערוויכען וואס ניט איז וועגען יענע ציבערליכע באשעפענישן וועמען עס געפעלט אזוי זיך צו רייצען מיט מיר ? צו מעג איך אויפהויבען די שטרענגע מאסקע וואס פארדעקט דעם פנים ?... וואס איז,

וואַרשיינלעך נאָנץ שעהן?"

— „אָך וועז איך וואָלט נאָר נעקאָנט באָטש אויף איין אויגענבליק, א קוק טאָן אויף איהם, לייענען אין איהם..."

— „קאָנסטו דען ניט לייענען אין מיינע יוגענד?"

— „זיי זיינען באַצויבערנדיג. דאָך וועז צו זיי וואָלט נאָך צוגעקומען א ליבער שמייכעל"...

זי האָט זיך אויפגעהויבען און גענאָנט מיט א מעהר ערנסטען און קאָלטען טאָן:

— „ניין, דו וואָסט מיך קיינמאָל ניט זעהן: דיר וועט זיך קיינמאָל ניט איינגעבען אויסצוגעפינען וואָר איך בין, דיר וועט אפילו ניט גענוגען זיך צו דערוויסען וואָס ניט איז וועגען מיר".

לעאָן איז געבליבען שטעהען א צומישטער.

„האָט שוין וואָר עס איז וועז געזעהען א מעהר ניט פאַרשטענדליכען קאָפריז? עס וואָלט געזוען נוצלאָז, אייך וויטער צו דערעסען, איהר ווילט, וויי איך זעה, זיך אומקערען צו אייערע בעקאַנטע: מען דאַרף זיי אויפזוכען."

ניט קוקענדיג אויף זיין כעת, האָט זי איהם איבערגעריסען:

— „לעאָן דע־פרעוואָל, הייסטו דאָך. ניט אמת?" — האָט זי נעזאָנט אין א פאַרטראַכטען טאָן — „א קאָפיטאָן פון זעקסטען פאָלק, א קאַוואַליערסק? וועסטו נאָך לאַנג בלייבען אין פאַריז?"

— „אָך, צו איז דאָס ניט אלץ איינס פאַר אייך, וואָס מאַטערט איהר מיך נאָך? איהר ווילט דאָך מיך מעהר ניט זעהן זוייל"...

— "פון וואַנען נעמסטו אָבער אז איך וויל דיך מעהר ניט זעהן? וויי וויינג מען דאַרף עס צו פאַרטומלען דעם פאַרשטאַנד ביי אָט די חכמים! איך וויל אזוי שטאַרק זיך זעהן

מיט דיר נאָך אמאל."

„אך, נאָט מיינער! טייערע מיינע! וואָס האָט מיט אייך פּאַסירט?" — האָט זיך דערהערט הינטער זיי א פּרויען־שטים — „שוין צוויי שעה ווי מיר זוכען אייך."

דאָס איז געווען א פּריינדין פון דער שעהנער מאַסקע מיט א קאַוואַליר. צוגעהענדיג אייגע צו די אנדערע, האָבען זיי זיך אין עטלעכע ווערטער דורכגערעדט וועגען די איינדריקע פון דעם אבענד.

— „איך בין שוין אין נאָנצען אויסגעמאַטערט פון מיר־קייט אוֹן אומעט; לאָמיר אַווענקגעהן, איך בעט אייך" — האָט געזאָגט די דאָמע, וואָס איז אקאַרשט צוגענאָנגען.

— „מיט'ן גרעסטען פערגעניגען: איך האָב דאָ אויך, דאָכט זיך, שוין מעהר ניט וואָס צו טאָן."

„ווי? אזוי שנעל? — האָט אויסגערופען לאָן — „איהר זועט דאָך מיר ווייניגסטענס ערלויבען צו בענלייטען אייך ביז דער קאַרעטע"?

זי האָט אָנגענומען זיין האָנט, אוֹן זיי האָבען זיך געלאָזט געהן נאָך דער צווייטער פּאַר.

„איך בעט אייך" — האָט לאָן וויטער געדרעט — „לאָ־מיר זיך אומקערען צו אונזער פריהערדיגען געשפּרעך וועלבען מען האָט אזוי אומאָנגענעהם איבערגעריסען: מיר האָבען גע־רעדט וועגען דעם אז מיר זאָלען זיך וויידער זעהן: וועז? וואו? ווי אזוי? באטראכט נאר: אין א מינוט ארום פּארלירן איך אלעם, אויסער די ערינערונג. צו וויל איהר ניט צולעגען דער־צו כאטש עפּעם האָפּענונג?"

— „הייסט עס, אז איהר זייט געניינט אויפצוגעבען אייער שרעקליכען כעם?"

— „הערט אויף צו לאָבען — האָט רחמנות... איהר בע־

פרייט זיך דאך באלד פון מיר... אויך וואס פאר אן אינזל וועל איך קאנען ?..."

"עס איז זעהר מעגליך, אז איך וועל קומען צופאַרען אויפ'ן באל פון דעם קומענדיגען „מי־קארעם" יום טוב."

„דרייי וואכען! גאט מיינער, דאס זיינען דאך גאנצע דרייי יאהרהונדערטען..."

— „אזוי איז עס! אדער אין דריי וואכען ארום, אדער קיינמאל ניט."

„פאר דער צייט וועל איך אפשר שטאַרבען פון אומגעדולד און בענקעניש."

„דאס וואלט געמאכט א גאנצען איבערקערעניש אין מיינע פלענער"!

„אין אייערע פלענער?"

זיי זענען שוין געווען אין דרויסען; עס איז צונעפאַרען א קארעטע, אין דער פינסטער האט מען נאר ניט געקאנט זעהן. ניט די פארב פון דער קארעטע, ניט די הערבען, א נעגער האט אויפגעעפענט די טירעל.

„צו קאן איך ווייניגסטענס האפען"? האט ווידער לעאן אנגעהויבען — „אז איהר וועט רחמנות האבען אויך מיינע לייד־ען?"

— "איך גלויב אז איך וועל נאך דארפען ניט ווייניג זיך אפנעבען מיט דיר..."

מיט דיעזע ווערטער איז זי פלינק אריינגעשפרונגען אין קארעטע, און די פערד האבען זיך אוועקגעטראגען שנעל ווי א בליץ.

לעאן האט מיט די אויגען בענליים די קארעטע, וואס האט אוועקגעטראגען מיט זיך א האפענונג אויף א נייעם זיעג.

אוו ניט וועלענדינ נעהן צוריק אויפ'ן באל, האט ער זיך צו־ריקגעקערט אהיים א צוהידערטער, אז אויפנערענטער, פול מיט ערינערונגען, וועגען דעם וואס עס האט מיט איהם נעטראפען. איהם האט פערדראסען פאר וואס ער האט ניט נעקאנט נע־פינען קיין מיטל וויי אזוי איהר לענגער צו פערהאלטען.

„וואר איז זי אבער, אט די צויבערהאפטע מאדנע פרוי?" — האט ער נעקלערט, — איהרע איידעלע, צוריקגעהאלטענע מאנירען, איהר שטאלצע, אריסטאקראטישע האנדלונג דער־לאזען ניט דעם נעדאנק, אז עס זאל זיין מענליך דאס זי איז א קורטיזאנקע. נאר וואס וויל זי? צוליב וואס האט זי אט אנגעצונדען אין מיר א האפנונג אוו האט זי אויסגעלא־שען? ביי איהר זיינען עפעס דא פלענער, זי אינטערעסירט זיך מיט קלייניקייטען פון מיין לעבען, איהר בענעגעניש מיט מיר קאן איהר גליקליך מאכען... אוו איך וועל איהר מעהר קיינמאל ניט זעהען, איך וועל זיך מיט איהר אפילו קיינמאל ניט קאנען בעקענען... עס קאן זיין, אז איהר האט זיך בלויז נעווא־לט א שפיל טאן מיט מיר... אך, וועז דאס וואלט אמת נעווען, וויי וואלט איך זיך מיט איהר אפנערעכענט!... אבער מיט וועמען? וויי אזוי?... ס'איז מענליך, אז זי וועט אויפ'ן באל אויך ניט קומען, אוו איך האב אויך אייביג איהר שפור אנגעווארעט. א שאדען, זי איז דאך אזוי וואונדער שעהן, איך בין זיכער אין דעם... וויפיעל לייד־נשאפטליכע צערטליכקייט ס'איז אין איהרשעהנער, בויגזאמער פיגור! וואס פאר א וואונ־דערבארע אויגען, וואס פאר א מוזיקאלישע שטים! וויי קלוג אוו וויי שעהן זי רעדט!... די דריי וואכען זיינען פאר מיר אז אייביגקייט... פאר דער צייט דארף מען איהר זוכען, מען דארף איהר נעפינען... אך! וויי ווערט מען שנעלער אנטשלאפען!

II.

לעאן האט אבער ניט נעקאנט איינשלאפען. ער האט זיך פריה אויפגעהויבען כדי באלד איהר אנצוהויבען זוכען. די נאנ־צע ערשטע וואך איז ער אהן אפרוה ארומגענאנגען איבער די נאסען, פלעגט ארייננעהן אין מאגאזינען, אין בעקערייען, אין די טעאטערס, פלעגט נאכגעהן אלע פרויען, וואס פלעגען מיט זייער פינור דערמאנען איהם אז זיין אונבעקאנטע, מאכענדיג דערביי טויזענדער טעות'ען, וועלכע פלעגען זיך ענדיגען מיט זידלעריין, ביז ער האט ענדליך זיך איבערצייגט, אז זיין טרחה איז ארויסגעוואָרפען. שוין אויף דער צווייטער וואך אהן מוט, האט ער אויף דער דריטער וואך זיך אליין אנגעהויבען צו פרע־גען: ביז ווי לאנג וועט ער דינען פאר א שפילציינ ביי אט דער קאקעטקע, וועלכע בעהאלט זיך פיליכט פון איהם, טאקע דער־פאר זיך צו אמוזירען דערמיט וואס ער לויפט אום ווי א פער'־סמ'טער איהר זוכענדיג? נאר איינמאל האט ער פלוצלונג נע־פונען א צעטעלע אויף זיין טיר, וואס האט ענטהאלטען פאל־נענדע עטליכע ווערטער:

„ה' דע־פרעוואל האט זיכער ניט פארגעסען, אז מען וועט אויף איהם ווארטען דאנערשטאג, איינס א זייגער ביי־נאכט אויפ'ן באל פון זאל אפערא, לעבען זיינער".

אלע זיינע האפנונגען האבען אפגעלעבט פון אט דעם צעטעלע. ווי נאר יענער זייגער האט נעשלאגען האלבע נאכט אין דעם בעשטימטען טאג, איז שוין לאנג נעזעסען דארט אונ־טער דעם זיינער, ארומגעבאפט פון לייד־ענשאפטליכען אונ־נעדולד או לעבעדיגער נייגעריגקייט.

אזוי איז פארבי א שעה וואס האט אויסגעזעהען ווי אן

אייבינקויט. ענדליך איז א וואונדערבארע מאסקע אין א וויסען קלייד מיט א לייבטען גאנג פארבייגענאנגען: זי האָט צו איהם געמאכט א קוים בעמערקבארען צייכען, אַון פארקלענערנדיג די טריט, כדי אבצושטעהען פון איהרע בענליטער. האָט זי זיך אנגעשפּארט מיט איהרע שעהנע הענט אויף לעאנען, וועלכער איז צו איהר שנעל צוגעלאפען און איהר צארט די האנט א דריק נעטאָן. א בעגייסטערטער פון דער מענליכקייט איהר צו זעהען פול מיט האפנונג און גליק האָט ער איהם מיט התלבות דערצעלט פון אלע זיינע ליידען, זיינע אומזיסטיגע ארומזוכונגען, זיינע נעפארען, זיין אונגעדולדיגקייט. זי האָט איהם רוהיג אויסגעהערט און באלד איבערגעשלאָגען די רייד:

„היסט עס, אז איך בין נעווען גליקליכער פון דיר". — האָט זי געזאָגט. — „דערפאר ווייל מיר האָט זיך יא אייניגע נעבען אויסצונעפינען אלץ, וואס איך האָב נאר נעוואלט ווייסען וועגען דיר..."

„וועגען מיר? !"

— „יא. אלעס וואס דו האָסט מיר דערצעהלט איז נעווען אמת. אויסער דעם וויים איך איצט, אז דו האָסט זיך דערוואַרבען די פרייַנדשאפט פון דיינע חברים און אז די העכערע בעאמטע האלטען זעהר פון דיר: ענדליך האָב איך אויסגעפונען אז דו ביזט עהרליך און אז דו קאַנסט זיין עהרליך אפילו נעגען א פרוי און היילינ האלטען דיין וואָרט וואס דו גיסט איהר". „איך וואלט עס געהאלטען פאר א פליכט, נאר לאמיר זיך אומקערען צו מיין גליק!... אלזא היסט עס, אז דו האסט געטראכט פון מיר? דו אינטערעסירט זיך מיט מיר, אזוי אז דו ווילסט אפילו וויסען"...

— "יא! אזוי איז עס, עס איז נויטוועגדיג פאר מיינע פלענער."

„אך, די פּלענער, איך האָף אז איך וועל זיי ווייסען... ליע־
בע מאסקע, ענדיג, יאָג אַוועק פון זיך יעדען צווייפּעל און האָב
צוטרויען צו א גליקליכען שטערבליכען. וועמעס הארץ עס בע־
לאַנגט שוין אין גאַנצען צו דיר, אוו וואָס ווארט נאָר אויף דיין
ווארט כדי זיך אַבצוגעבען דיר אין גאַנצען."

„דאָס וואָלט מיך זעהר שטאַרק פערדראָסען." — האָט
זי לעבעדיג א זאָג געטאָן —

לעאָן האָט א וויילע געשוויגען.

„אך! הער אויף דיין גרויזאמען שפּיל". — האָט ער ענד־
ליך געזאָגט, פּאר וואָס מאטערסט דו מיך מיט דיינע איבער־
גאַנגען פון גוטס אויף שלעכטס? היינט איז דאָך דער לעצטער
באל, דענק ניט, אז דו וועסט זיך היינט פון מיר אַרויסדרעהען.
איך וועל דיר ניט אָפּלאָזען, איך וועל ניט רוהען. איך וועל דיך
פערפּאָלגען, בין איך וועל ניט זיין זיכער אז מיר וועט זיך ווייי־
טער איינגעבען דיך צו זעהען און פּאר דיינע קניע ארויסלייגען
מיינע פערלאַנגען אוו אַרייַנדרינגען אין דיינע ליבע־פּלענער."

— „א, ניין, ניין, ניין, — צוערשט דאַרף איך זיך איבער־
צייגען אין דיין געהאַרצאמקייט, אין דיין קלוגשאפט: איך וועל
דיר פאַרלייגען בעדינגונגען, אוו דו וועסט מיר צוזאָגען זיי צו
ערפילען — דו וועסט מיר דאַרפען געבען דיין עהרען־וואָרט אוו
דיין אונטערשריפט."

„מיין עהרען־וואָרט! מיין אונטערשריפט!" — האָט
לעאָן אויסגערופען — ער איז איבעראשט געוואָרען פון יענער
נוט באַראַכטער פאַרזיכטיגקייט. פון יענעם פייערליכען טאָג
מיט וועלכען מען לענט איהם פאר דא אויפ'ן באל אוו א'ן דער
אפּאַרא אַרייַנצוטרעטען איז אל אפּמאך.

ער האָט א קוק געגעבען אויף זיין בענליימעריז. פּאַרטראַכט
האָבען איהרע אויגען געקוקט, איהר הארץ האָט זיך געהויבען.

ס'איז קענטיג נעווען אז זי איז אויפגערעגט. איהם האט זיך אפילו אויסגעדוכט אז זי איז רויט נעווארען אונטער איהר מאסקע.

זי, ווידער, האט נעקוקט אויף איהם מיט א ניט זיכערען און פארזארגטען בליק. לעאו, זייענדיג זיכער, אז זיין איינגע־שפארטקייט וועט איהר צווינ־ן זיך אפענער ארויסצוזאגען, האט ווידער אנגעהויבען רעידען מיט א ברעז:

„וואונדערבארע, ניט דערגרייכבארע! נו, גוט, זאל זיין אזוי; איך שרייב אונטער אלץ, איך שווער דיר נאך אמאל. ווי אויך דעם ערשטען באל, אז איך וועל זיין געטריי אונטער־טעניג און בעשיידען. איך נעהם פאראויס אן דיינע בעדינגונ־גען. אבי נאר, אבי נאר צו בעקומען די האפענונג דיך נאך אמאל צו זעהען און באזיצען...

—יא, דאס וועט זיין נויטיג — האט זי געענטפערט צו־טראגען, ווי זי וואלט ענטפערן זיך אליין אויף איהרע אייגענע גערענקען. איידער אויף דעם וואס ער האט צו איהר גערעדט לעאן האט אבער קיין זאך ניט בעמערקט, אוז איהרע פאר וועדטער האבען איהם אננעפילט מיט פרייד.

„אך, איך בין איבערגליקליך" — האט ער אויסגעהופען — "לאמיר נעהן, פארגעטערטע אומבעקאנטע, זאל מיין גליק פארפילט ווערען מיט דעם, וואס איהר וועט איינשטימען מיט מיר צו נעהן לאמיר אוועקגעהן פון דאנען. ערלויבט מיר ענד־ליך ארונטערצ־רייסען אט די פארהאסטע מאסקע, דאפעלט וועט מיר גרינגער זיין איבערצוחזרן מיינע שבועות און עפע־נען מיין הארץ פאר אייך.

רעידענדיג אזוי האט ער פארזיכטיג איהר מיטגעפירט מיט זיך, זי האט זיך אבער פלוצלונג אבגעשטעלט, האט איהר האנט ארויסגעריסען און קומענדיג ווידער צו זיך, האט זי מיט א

שטאלץ, וואס האט אויסגעוויזען צו זיין ניט נאטירליך פאר איהר, נעוואנט איז א רוהיגען און קאלטען טאן:

„איהר האט א געוואלטיגען טעות, הער דע־פרעוואל — אייער ניט פאסיגע שמחה און אייערע נוצלאזע פארזיכערונגען באליידיגען מיך. איהר מעגט מיר גלויבען, איך בין גאר ניט שוא, ווי איהר וואגט וועגען מיר צו טראכטען, און איך האב א רעכט צו ערווארטען פון אייך מעהר פארזיכטיגקייט, מעהר ערנסטקייט און מעהר אכטונג. איבערינענם בין איך געגרייט מוחל צו זיין אייך אייער טעות, וועלכער איז, מענליך געקומען צוליב מיין זאנדערבארע האלטונג, איהר דארפט אבער פאלגען אלץ וואס איך פערלאנג פון אייך. מארגען וועט איהר הערען פון מיר און איך וועל אייך לאזען וויסען מיינע בעדינגונגען, ביז דאמאלט אבער — געדולד און אונטערטעניקייט.

ביי די וועהרטער, האט זי זיך אוואקנ געטאן צווישען פוב־ליקום זוכענדיג זיך צו בעהאלטען פון איהם.

„א, ניין, איך וועל אייך ניט אפלאזען" — האט ער אויס־גערופען, — „איהר וועט מיך אזוי ניט פערלאזען, גרויזאמע, איהר האט מיין הארץ צעפלאקערט, מיין פאנטאזיע צערייצט און דאס אלץ, כדי מיך אוועקצואוארפען"...

— „בענליייט מיך צו מיין קארעטע" — האט זי געזאגט מיט א באפעלענדען טאן.

ער האט איהר אנגעכאפט פאר דער האנט וואס זי האט צו איהם אויסגעשטרעקט, און האט איבער־א־נייעם מיט אלעכוות אנגעהויבען ביי איהר זיך צו בעטען. ער האט אבער פון איהר קיין ענטפער ניט געקראגען.

דער געטרייער נענער איז געשטאנען ביים טירעל. די אומ־בעקאנטע האט זיך אויף ניך אריינגעזעצט אין קארעטע, זאגענ־דיג צו לעאנען:

— „ביז מארגען. פארלאז זיך אויף מיין צוזאג"!

„ערלויבט מיר, ווייניגסטענס אייך צו בענלייטען — האט ער אויסגערופען זייענדיג געגייגט זיך ארויפצוכאפען אויף דער קארעטע.

— „מאכט צו די טירעל, רירט זיך", — האט זי באפוילען.

איהר פערלאנג איז באלד ערפילט געוואָרען. און לעאז האט נאך אמאל דערפיהלט ווי, צוזאמען מיט איהר, ווערען פערשוואונדען זיינע האפנונגען.

III.

עס איז פארשטענדליך, מיט וואס פאר אן אונגעדולד לעאז האט ערווארטעט דעם קומענדען טאג. וויפיל מאל איז ער אהיים געלאפען מיט דער האפנונג צו טרעפען דארט א בריף, אין ווי דערפרעהט ער איז געוואָרען, וועז ער האט ענדליך דעם בריף געקראגען. אבער ווי ערשטוינט איז ער געוואָרען, וועז ער האט איבערגעלייענט אט וואס:

„נעכטען האט ה' דע־פרעוואל אויסגערוקט זיין היסען וואונש, זיך נאך אמאל צו טרעפען מיט דער דאמע אין ווייסען קלייד, מיט וועלכער ער האט פערבראכט אויפ'ן באל אין זאל פון דער אפערא; ער האט צוגעזאגט צו טאן אלץ וואס מען וועט איהם היסען.

„אט זיינען די בעדינגונגען, אויב ער וועט זיי דערפילען, קאן ער דערגרייכען דעם ציעל פון זיינע שטרעבונגען:

1.) „מארגען ארום האלבע נאכט, וועט ה' דע־פרעוואל זיין אין דער היים: א געטרייער מענש, וועלכען ער האט שוין פריהער געזעהן, וועט קומען נאך איהם אין א געדונגענער קא־

רעטע אין דער באשטימטער צייט, נאר ה' דע־פרעוואל וועט מוזען ערלויבען צו פארבינדען איהם די אויגען.

2. „ער וועט ניט זיין בעגלייטער קיין פראגען ניט שטעלען ער וועט ניט פרובירען איהם אונטערקויפען. (דאס וועט סאי ווי סאי זיין אומזיסט) אוז וועט געהארכזאם זיך לאזען פירען.

3. „ער דארף צוזאגען ניט צו מאכען קיין טומל, קיין סקאנדאל ניט צו פראטעסטירען נעגען דער פינסטערניש, ניט צו פאדערען פון דער פערזאן אין וועמעס נעזעלשאפט ער וועט זיך נעפינען, אז זי זאל צו איהם ריידען, ווייל יענע האט בעסלאסען צו שווייגען.

4. „אוז ענדליך וועז זיין בעגלייטער וועט ווידער קומען נאך איהם, זאל ער זיך לאזען אפפירען אהיים אין א קארעטע, אפהיטענדיג די זעלבע באדינגונגען ווי ביים פארען אהין: נעדולדיג אהואומזיסטע פראגעס אויסצופארשען ווי אזוי מען דענקט צו האנדלען מיט איהם, זאל ער וואדטען אויף אן ערקלערונג איבער דאס אלץ אוז אז ערקלערונג וועט איהם גענגבען וועדען — דאס פארזיכערט מען איהם מיט א הייליגער שבועה.

5. „אויב ה' דע־פרעוואל איז מסכים אנצונעהמען די בעדינגונגען, זאל ער זיך אונטערשרייבען אונטער זיי. אוז זאל דעם בויגען פאפיר אריינלעגען אין א קאנווערט אוז זאל עם אוועקלעגען לעבען זיין טיר. פון וואנען עם וועט צו נעגומען וועדען".

„יבערלייגענדיג אט דעמאונגעוועהנליכען בריעף, איז לעאו. פון פארוואונדערונג לאנג נעבליבען שטעהן, ארומגעכאפט פון א שטורם פון גראנקען, אויפגעטרייסעלט פון טויזענטער נעפיהלען.

ווי אזוי שטימט אט די נאנצע פארזיכטיגקייט פון דעם קאנטראקט מיט דעם צוזאג, צו ערקלערען אט די אלע גהיימ־

ניסען? ווי אזוי קאן מען ערקלערען אט דעם טריט פון דער אומבעקאנטער מיט איהר איידעלען, איינגעהאלטענעם, און קאלטען טאן?

ער האט צו זיך אליין עטליכע מאל געזאגט, אז עס וואלט געווען משוגע און ניט פארזיכטיג אונטערצושרייבען אזא פארשלאג און לאזען זיך אויף אזא ריזיקאלישער און אומגלויבליכע אוואנטיורע. נאר די פרעכטיגע געשטאלט פון דער מאסקירטער אומבעקאנטער איז איהם געשטאנען פאר די אויגען, דער געשפרעך אויפ'ן באל האט ווידער אויפגעלעבט אין זיין זכרון און דער שוועדער קאמפף צווישען שטאלץ מיט שוואכקייט, דער רייץ פון זיין זאנדערבארער לאגע, די נייגעריגקייט, און אנגעירטע זעלבסטווירדע — דאס אלץ האט געמאכט אזוי אז ער האט ניט געקאנט ביישטעהן דעם נסיון. ער האט אפילו א טראכט געטאן, אז לאזען אן אומבעקאנטען מענשען פיהרען איהם ווער ווייסט ווא, זיך פערבינדענדיג מיט זיין וואָרט, און זיך לאזען אונטערווארפען אונטער ווער וויים וועלכע פאסירונגען איז זאגאר גיפעהרליך... נאר די געפאהר האט איהם נאך מעהר צורייצט.

"ניין"! — האט ער אויסגערופען — „איך וועל ניט אפטרעטען, פאר אזא וואנדערבארע בעלוינונג, וועלכע מען זאגט מיר צו, קאן מען דעם גרעסטען אונזין באנעהמן!"

און א כאפטוענדיג די פערער האט ער אנגעשריבען: „איך נעם אן אלע בעדינגונגען, וועלכע מען האט מיר פארגעלעגט און פארפליכט זיך מיט מיין עהרען־וואָרט, זיי צו ערפילען געוויסענהאפט: איך בעט בלויז ערלויבניש צו האבען ביי זיך א שווערד.

לעאן דע־פרעוואל".

דער פאטער איז פון אימיצען אוועקגענומען געוואָרען און

אויפ'ן צווייטען פריהמארגען האט ער ערהאלטען א נייעם קורצען בריוועל: „עס איז ערלויבט מיטצונעהמען א שווערד, אבער ה' דע־פרעוואל דארף זיך נארניט בעאומרוהיגען וועגען זיין עהרע און זיין זיכערקייט".

נאך קיינמאל איז א טאג ניט געווען אזוי לאנג.

שוין א שעה צוויי, ווי לעצן איז ארומגענאנגען א פאר־פוצטער ביי זיך אין צימער, וועז ער האט ענדליך דערהערט דעם נערוויש פון א צופארענדער קארעטע און זיך שטארק אויפ־גערעגט. ער האט א כאפ געטאן זיין שווערד, איז ארונטערגעלא־פען פון די טרעפ און האט אונטען געטראפען דעם נעגער, וועלכער האט איהם אריינגעזעצט אין דער קארעטע און איהם געבעטען אויף א געבראכענער שפראך צו ערלויבען פארבינדען איהם די אויגען...

לעצן האט זיך ניט נעשטעלט אנטקעגען.

אפפארענדיג א קורצע צייט, האט זיך די קארעטע אבגע־שטעלט אויף דעם נענערם בעפעהל. ער האט לעצנען נעהאלפען ארויסגעהן, און זיי ביידע זיינען אבגענאנגען בערך א הונדערט טריט. זיי זיינען באלד אריין אין א הויז, ארויפהויבענדיג זיך אויף עטליכע טרעפ, נאכדעם האט לעצן בעמערקט אז ער איז דורכגענאנגען דורך עטליכע נאנץ גרויסע צימערען ביז מען האט איהם אריינגעפירט אין אצימער וואו עס האט געשמעקט מיט די שעהנסטע פארפיומען. די מיכעל איז פון זיינע אויגען ארא־גענומען געווארען און לעצן האט מיט נייגעריגקייט זיך אנגע־הויבען ארומצוקוקען אויף אלע זייטען און דערזעהן אז ער ג־פינט זיך אין א פינסטערען צימער, פון וועלכען מען האט דורך אן אפענער טיר געקאנט זעהן אן עלענאנטען בודואר, וואס איז געווען שוואך בעלויכטען פון אן אלבאסטערנעם לאמפ.

דער נענער, וועלכער איז געשטאנען לעבען איהם מיט א

בעהאלטענער לאמטערנע אין איין האנט, האט מיט דער אנדע־
רער האנט איהם אנגעצייגט אויף דעם בודואר אוו האט שטיל
געזאגט: „עהרע אוו שווייגען"! אוו איז גלייך פערשוואונדען.

לעאן האט זיין שווערד אראבגענומען אוו איז גיך אריין...
א פרוי.... די אומבעקאנטע איז האלב נעלענען אויף א זאפע
— א ניט אנגעטונענע, מיט א וואוא! איבער איהר קאפ.

לעאן איז פאר איהר געפאלען אויף די קניע.

„ווי גליקליך איך בין" — האט ער אויסגערופען—„אבער
וואס איז דאס ? איהר בעהאלט נאך אלץ פון מיר אייער ge־
זיכט... אום גאטעס ווילען — נענוג שוין סודות, וואפט ארונ־
טער דעם וואוא! !„

אוו ער האט אונגערולדיג זיין האנט אויסגעשטרעקט נאך
דעם וואוא!, מען האט איהם ניט אפגעהאלטען: אבער פלוצלונג
האט זיך דער לאמפ אויסגעלאשען.

לאמיר ניט ווארפען קיין ליכט אויף דער פינסטערניש, וואס
פאר האט זיך אזוי שטרענג פארגענומען ניט צו שטערען, מיר
וועלען בלויז זאגען, אז זיין גליק האט אריבערגעשטיגען אלע זיי־
נע ערוואארטונגען, אוו ער האט גאר קיין ברעקעל פארלאנג ניט
געהאט צו ברעכען זיין ווארט.

די צייט איז פערבי געלאפען גיך. עס איז שוין נעווען וויים
אין דער נאכט, וועו אין צימער האט זיך דערהערט א לייכטער
גערויש. עס האט זיך געפענט א בעהאלטענע טיר. די אומ־
בעקאנטע איז פערשוואונדען אוו לעאן איז געבליבען אליין. דער
נעגער האט זיך גלייך בעוויזען אוו האט איהם העפליך געבעטען
ווידער אנצוטאן די טיכעל אויף די אויגען אוו איהם נאכצר־
געהן.

„א ניין !" האט לעאן מיט פערדרום געענפערט — „איך
וועל פון דאנען ניט אוועק, ביז איך וועל ניט זעהן אט די כשוף

מאבערקע... ביז איך וועל זיך ניט דערשלאגען"...

א פרויען שטימע האט איהם איבערגעריסען די רייד און געזאגט נאנץ נאהענט פון איהם :

„עהרע און שווייגען"!...

לעאן האט זיך א וואַרף געטאן אין דער ריכטונג, פון וואנען דער קול איז געקומען, ער האט זיך אבער אנגעשטויסען אויף א וואנט. ער האט אנגעטאפט א קלייניע פעסט פערשלאסענע טיר דורך וועלכער ער האט בעמערקט ווי עם דערווייטערט זיך א פייערל און פערשווינדעט.

„גרויזאמע" — האט ער ארויסגערדט ניט וויל־ענדיג אויפ־הויבענדיג זיין קול — „שטעלט זיך אפ, כאטש אויף איין אויג־נענבליק... איין וואַרט בלויז...

— „עהרע און שווייגען־ — האט געזאגט דער נעגער, שוין אין א מעהר פעסטען טאן.

„אזוי איז עס" — האט לעאן געענטפערט אומעטיגער. „די עהרע בינדעט מיך, איך האב צוגעזאגט... איך אונטערוואַרף זיך... איך האף, ווייניגסטענס, אז דאס, וואס מען האט מיר צוגעזאגט וועט מען ערפילען, פונקט ווי איך האב ערפילט מיין צוזאג."

מען האט איהם ווידער די אויגען פערבונדען: לעאן איז נאכגענאנגען זיין באגלייטער און האט זיך געזעצט אין קארעטע. ער איז אין גיכען געקומען אהיים. דארט האט ער זיך איבער־געגעבען צו זיינע אנגענעהמע ערינערונגען. א גליקליכער, אז אויפגערעגטער, א פארליעבטער בין משוגעת און האט זיך גע־שטעלט די די פראגע : צו איז דאס אלץ ניט געווען בלויז א חלום? ער איז ענדליך איינגעשלאפען, כדי זיך אומצוקערען ווידער צו די זעלבע וואונדערבארע חלומות.

IV.

אבער וואר קאן עס באשרייבען זיין אתרוהיגקייט און לייד־דען, וועז עס זייכען פארבי עטליכע טעג אוז עס איז פארבי א וואך, צווויי, דריי אוז ער האט פון דער אונבעקאנטער גאר ניט געהערט. אוז האט דערזעהען אז עס קימערט איהר קיינטיג גארניט וועגען איהם צו הערען?

יעדער געדאנק וועגען דעם איז פאר איהם געווען א מא־טערניש.

״א ניט שוין זשע״, — האט ער געטראכט — ״האט מען אויסגענוצט מיין עהרע אוז מיין גוטסקייט, כדי ציפרידען צו שטעלען א מינוטענם קאפריז פון אן אונמענשליכע אויסגע־לאסענע פרוי? אבער ניין, ס׳איז ניט אנשטענדיג, ס׳איז ניט ארענטליך פון מיין זייט. איך האב געפיהלט ווי איהר הארץ האט נעקלאפט פון אויפרעגונג... א, וואונדערבארע! וואדום מיד׳סט דו מיך אוים? צוליעב וואס האסטו מיך אויפגעהויבען צום סאמע שפיץ פון גליק כדי מיך גלייך פון דארט אין טיפען אבגרונד ארייגצווואדפען? אוז צו האבען דעז די זיסע מינוטען וועלכע האבען אזוי אויפגעטרייסעלט מיין נשמה, אויך דיין נשמה גאר קיין שליטה ניט?״

עם האט זיך גראדע געמאכט אז פונקט דאז, וועז ער האט פון איהר אזוי געטראכט, האט מען זיינע גדאנקען איבערגע־ריסען מיט א בריאך, וואס מען האט איהם דערלאנגט: דער בריאך איז נעקומען עפעס אזוי ווי אן ענטפער אויף זיינע פראגען. ער האט דעוקאנט די האנטשריפט מיט וועלכער מען האט די בעדינגונגען געשריבען. ציטערענדיג פון פרייד האט ער אויפ־געריסען דעם קאנווערט אוז האט איבערגעלייענט פגעלגענדעם:

— „וויפיעל אילוזיעם עם קומט מיר אוים צו צושטערען! וויפיעל פריידיגע האפנונגען — צו פערלעשען! ס'אַרא צווישבער עם וועט פארשווינדען! איהר דענקט, או איהר האט גענוג, אין דער צייט וועלן אייער ראַלע איז נאָר גענוען א פאסיוו. איהר פיהלט זיך, געווים, געשמייכעלט פון אייער שטאַרקייט צו בעזיגען א שוואכע פרוי: איהר האט אַבער געטאַן בלויז דאָס, וואָס זי האט געוואלט. און ענדליך, איהר ווארט דאָך געווים מיט אונגעדולד אויף דער מעגליכקייט איהר ווידער צו זעהן, צו ערפאהרען וועד זי איז, צו פארזיכערען אייער מאכט איבער איהר מיט נייע אויסברוכען פון אייער ליידענשאפט און ווידער זיך צובענוצען מיט איהר שוואכקייט... נאָר דער מאַמענט וועט קיינמאל ניט קומען: צווישען אייך און איהר איז אלעס גענאנגען.

„פאר אייער עהרליכקייט און אייער פיינע אוי דעליקאטע האלטונג פארדינט איהר א געוויסע דאנקבארקייט פון מיין זייט און איך האב קיין בעסערע מעגליכקייט ניט עם אויסצודריקען ווי נאָר אייך צו ערקלערען יענע פלענער, וועלכע איהר האט מיט אזוי פיעל נייגעריגקייט געוואלט אויסגעפינען. ווי זאל איך אייך ערקלערען די אורזאכע פון מיין אויפרירונג, וועלכע שיינט צו זיין אזוי זאנדערבאר, כמעט אונזינניג, אבער פאר וועלכע איך וועל אייך צו פערדאנקען, האפענטליך, קיין חרטה ניט האבען?

„אן אונגלייכער שרויך, אין וועלכען איך האב בלויז געפונען ערנידערונג, אונארענטליכקייט און גרויזאמקייט, האט אין מיר איבערגעלאזען א שטענדיגען עקל צו אזא בונד, וואס לייגט זיך ארויף מיט זיין גאנצער משא אויף דעם שוואכערען צד, וואס בעשיינט און מאכט געזעצליך אונגערעכטיגקייטען.

"וועו איך בין צו פינף־אוו־צוואנציג יאהר ווידער פריי ג־

ווארעז א רייכע, א זעלבסשטענדיגע. האב איך זיך געגעבען א נדר: צו פארבלייבען אזא. איך האב אבער באלד דערפיהלט, אז פאר מיין אונאבהענגיקייט האב איך געמפפערט די סאמע אידעלסטע געפיהלען, וועלכע זיינען אונז געגעבען געווארען פון דער נאטור. זיך ארומקוקענדיג ארום זיך, האב איך ניט געפונען קיין אייז לעבעדיגע באשעפענישן וואס זאל זיך נוטיגען אין מיין איבערגעבענהייט און אין מיין צערטלזיכקייט, וואס וואלט געקאנט מיך ליעבען און עס מיר זאגען. דאס בעדויערען פאר וואס איך האב ניט געהאט קיין קינד האט מיך ניט אפגעלאזען אויף א מינוט. און איז אויסגעוואקסען ביז דער גרויס פון אן אמת'ן אומגליק. איך בין געבארען געווארען אונטער א ברענענדיגער זון, און ביי מיר איז א הייסע נאטור און ברענענדיגע געפיהלען.... וויאזוי זאל איך עס אייך דערקלערען? עס איז ביי מיר געבארען געווארען אן אונגעווענליכער פלאן וויי אזוי איך זאל האבען דאס גליק א מוטער צו ווערען און צו דערזעלבער צייט ניט ארויפצולייגען אויף זיך די פערהאסטע קייטען... דענקט ניט, פון דעסטוועגען, אז עס רעדט אין מיר די צולאזענקייט, און אז איך האלט פאר אן אונזין די צווינגענדע געזעצען פון דער געזעלשאפט, נייז, איך אכט זיי, און אויב איך האב אט דעם איינציגען מאל זיך ענטזאגט צו אונטערווארפען זיך אונטער זיי — איז דאס בלויז אט דעם איינציגען מאל, און בעזונדערע אומשטענדען מאכען מעגליך אז איך זאל קאנען אנהאלטען מי , רייגעם נאמען און ניט אנרירען מיין עהרע.

„אט דער אין אנהויב ניט זיכערער פלאן האט מיך פארכאפט אלץ מעהר און מעהר, און איך האב אנגעהויבען נאכצוטראכטען מעהר וועגען דעם. איך בין זיך מודה, עס איז מעגליך, אז זייגע ראמאנטישע אויסזיכטען האבען איהם צוגעגעבען אין מיינע אויגען א נייע שעהנקייט... ער איז פערוואנדעלט געווארען

אין א ליידענשאפט. איהר וויסט אויף וואס פאר אן אופן מיר האט זיך איינגעגעבען איהם דורכצופירען. און אויף וואס פאר א אופן איך דארף אייך דאנקען פאר די האפנונג אויף יענעם אויסציגען גליק וועלכער האט געפעהלט אין מיין לעבען. איך האב אפילו אין אנהויב געטראכט אייך גארניט צו זאגען. און מאכען אייך אז אלץ פארגעסען. איך בין אבער נאכדעם געקומען צום גערואנק, אז איך בין מחויב אייך צו געבען אויסניגע ערקלערונגען. עס קאן דאך זיין אז נאכדעם ווי מיינע פערלאנגען וועלען ערפילט ווערען, זאל איך אוועקשטארבען, נאך איידער די אורזאך פון אלע מיינע זארגען וועט קאנען פירען א זעלבסטשטענדיג לעבען; איך וועל איהם איבערלאזען אלץ, מיין נאנצען פערמעגען. איך דענק אבער אז איך האב קיין רעכט ניט אוועקצונעהמען פון איהם זיין אמת'ן באשיצער.

„גלויבט מיר, אז וואהין אייערע פליכטען זאלען אייך ניט פערטראגען, וועט איהר אין דער ריכטיגער צייט באקומען א העלפט פון א רינג, וועלכער וועט זיין איבערגעשניטען אין זיין בריט; אויף דעם רינג וועט זיין אויסגעקריצט דער געבורטסטאג, אויב א דימענט וועט זיין אין רינגעל, וועט עס מיינען, אז א זון איז געבארען געווארען, אויב א סמאראגט—א טאכטער. די צווייטע העלפט פון רינג וועט מען איבערגעבען דעם קינד און מען וועט איהם ערקלערען אלץ וואס איז נויטיג, כדי אויפצוזוכען אייך. אויב איך וועל שטארבען; און אויב איהם וועט אויסקומען צו בריינגען צו אייך זיין האלבען רינג און עס וועט פאסען צו אייער האלבען, וועט עס דערמיט בעווייזען זיין רעכט אויף אייער שוץ. אוז מיין אכטונג צו אייך איבערצייגט מיך, אז ער וועט אייך אומזיסט ניט דארפען זוכען...

„זייט געזונד, לעאן, זייט געזונד! זייט געזונד אויף אייביג. זאגט זיך אם פון יערע פראבע מיך צו געפינען. עס וועט זיין

אומזיסט, ווייל איך פאר אוועק אין עטליכע טעג ארום, פארגעסט יענע פאנטאסטישע באשעפענישן, וועלכע איהר קענט ניט אוו וועלכע איהר וועט קיין מאל ניט קענען. פארגעסט דעם חלום פון דער איין נאכט וואס קאן זיך ניט ווידערהאלען: זייט גליק־ליך — איך ווייל עס. אוו אויב מיר וועט אויסקומען פון דעם צו הערען, וועט עס מיר באמת פרייען."

— „גליקליך!" — האט לעאן אויסגערופען מיט פארדרוס אוועקווארפענדיג דעם בריעף ווייט פון זיך. זי ווייל. אז איך זאל גליקליך זיין, אוו צו דער זעלבער צייט לאזט זי מיר וויסען מיט אזא קאלטקייט, אז איך וועל איהר שוין מעהר קיינמאל ניט זעהען: אוו גראדע דעמאלט, וועו א דאנק איהר באליידי־גענדען צוטרויען, דערווייס איך זיך פארוואס איך האב אזא פרייז בעצאלט: איך דערווייס זיך בלויז כדי איך זאל פערשטעהן, אז מיין גליק וועט זיך צו מיר מעהר קיין מאל ניט אומקערען! זאל זי אבער ניט דענקען, אז זי וועט זיך פון מיר אריסדרייען, זי באלאנגט צו מיר, זי האט דאך אליין אונזער בונד באשלא־סען... ניט שוין זשע האט זי עס געטאן בלויז צוליב דעם כדי איהם אויף אזא אופן פאנאנדער צו רייסען? יא איך וועל איהר פארפאלגען אומעטום אוו אויך וועל איך ניט אויפהערען צו פא־דערען דאס, וואס עס קומט מיר... ניין, זי וועט זיך פון דעם ניט ארויסדרעהען...

צום אומגליק—האט ער זיך פלוצלונג א כאפ געמאכט,—האב איך נאר פארגעסען, אז זי פאהרט אוועק... עס קאן זיין, אז זי פאהרט צוריק צו איהר אהיים, אוו גרויסע ים'ען וועלען אונז אבטיילען. אך! ווי אונגליקליך איך בין! פאר וואס בין איך אויף יענעם באל געגאנגען? וואס פאר אן אונזין האט מיך באוואוינגען אנצונעמען יענע פאלשע באדינגונגען?

דאס פלוצלונגע פארלירען פון זיינע הויפט האפנונגען הא־

בען אזוי געווירקט אויף איהם, אז ער איז קראנק געווארען פאר עטליכע טעג. וועז עס איז פאר איהם ווידער מעגליך געווארען פון הויז ארויסצוגעהן האט ער איהר אנגעהויבען צו זוכען אזוי, ווי ער האט נאך איהר קיינמאל פריהער ניט געזוכט. ער איז אבער געווען א פרעמדער אין הויפט שאדט אז זיין זוכען איז דערפאר ניט געקרוינט געווארען מיט ערפאלג. אוז באלד האט ער זיך געמוזט באגנוגען מיט דעם, וואס עס איז פאר איהם געווען ערגער פון אלץ — מיט א שווערערען אומעט פון גאר נישט טאז; אפילו זיין כאראקטער האט פון דעם באקומען א מעלאנכאלישען שטריך וואס האט איהם מעהר ניט אפגעלאזען.

אויסנע.וואקטען אין א געאבטעטער פאמיליע, ערצויגען אין א שטרענגער דיסציפלין, האט לעזן קיינמאל ניט געפירט קיין אויסגעלאסענעם לאנגער־לעבען, זיין וויסענשאפטליכע שטודיום איז זיין פאך, זיינע אויסמאטערדיגע, העלדישע קריגסצוכען האבען איהם קיינמאל ניט געלאזען קיין פרייע צייט, צו פערבינ־דען אן אינטימען לערען. כאטש פון דער נאטור איז ער געווען לייכט זיך צו פארליעבען, איז איהם נאך קיינמאל ניט אויט־געקומען צו ליעבען אוז דערפאר איז אזוי טיף געווען אט דער ערשטער אייגדרוק. אוז איצט, וועז דער שיקזאל האט איהם צור־זאמענגעבראכט מיט א ליעבער פרוי, צו וועמען זיין געפיהל איז נאך שארפער געווארען צוליב די נעהיימניסע, מיט וועלכע זי האט זיך ארומגערינגעלט,—איז זי פערשוואונדען ווי א שאטען. מעגליך, אז ער וועט גיך א טאטע ווערען—אוז עס וועט איהם קיינמאל ניט אויסגעקומען צו צודריקען צו זיין הארצען דאס קינד פון זיין ליעבע.זייענדיג פארבונדען מיט די צארטעסטע, שטארק־סטע בענד צו באשעפענישען וועלכע ער האט געקענט בלויז אין זיין פאנטאזיע, איז ער נעווען פאר משפט קיינמאל זיי ניט צו זעהען.

דאס זיינען געווען די געדאנקען וואס האבען איהם קיינ־מאל ניט פארלאזען. פונדעסטוועניגען וואס מעהר ער האט איהר בריף נעלייענט אוו אויסגעטייטשט, אלץ מעהר האט ער אנ־נעהויבען צו גלויבען אין איהם שטראהלען פון האפנונג.

די האפנונג צו גלויבען די אומבעקאנטע האט ער נאך אין גאנצען ניט פערלאָרען. אט דער איהם צוגעזאגטער רעטזל־האפטער רינג, וועלכער דארף איהם בריינגען די ידיעה וועגען דער פאסירונג נאך וועלכע ער גארט — צו וועט דען דער פאקט אליין פון זיין צושיקונג, ניט זיין עפעס אזויגס, וואס עס פארבינדט אונז? אוו ענדליך די זארג וועגען דעם אז דאס קינד זאל צו יעדע־ צייט זיין אימשטאנד אויפצוזוכען זיין פא־טער בעווייזט, אז זי האט ניט אויפגעהערט צו אינטערעסירען זיך מיט איהם, אוו דער גלויבענטער פרויענד אינטערעסירט זיך מיט זיין שיקזאל, האט איהם באהערשט אוו איז געווען פאר איהם א גלוויסער טרייסט.

איהם האט אבער ערוואַרטעט א נייער פארדרום. זיין פאלק איז בעשטימט גלוואַרען אין א נארניזאן פון א קלייגער שטעדטל אין צפון פראנקרייך, אוו האט גלקראגען א באפעהל זיך צור־ריהרען פון ארט. לעצט, וועלכער איז גלצוואונגען גלווען איהם נאכצוגלהן, איז ווידער גלוואַרען פארצוויפעלט. פארלאזענדיג פאריז, האט ער אנגלוואַרען יעדע האפנונג ארויפצוקומען אויפ'ן שפור פון יענער, וועמען ער האט גלזוכט, אין זייענדיג פארוואַרפען ערגלץ אין א וווייטער פראוויגץ, האט ער זעהר לייכט גלקאנט פארגלסען וועלען. עס איז אויך מגלליך, אז די נאכריכט וועלכע ער האט ערוואַרטעט מיט אזא אונגלדולד זאל ניט דערגלהען צו איהם אהין.

ער האט אבער גלמוזט פאהרען, אוו דאס לעבען איז דער קלייגער שטעדטל, אהן וועלכע עס איז גלזלשאפט אוו אהן

וועלכע עם איז פארגעניגענם האט ניט געקאנט פארטרייבען לעאן'ס אומעטיגע געדאנקען.

V.

אין דער זעלבער צייט, וועו ער, א פארבייגקטער אין זיין איינזאמער פארטריבענקייט, האט מיט אומגעדולד אויסגערעכענט די ציים, וועו ער דארף קריגען א ידיעה, האט זיין אונבעקאנטע, וועלכע האט אויך געוואוינט אפגעזונדערט אין דער פראווינץ, אויך א פראכטפאלען גוט, וואס האט זיך געפונען אויפ'ן וועג פון טור ביז באדרא. זיך איבערנעגעבען מיט דעם נאנצען פייער פון איהר ברענענדיגער נאטור צו יענע זיסע האפנונגען, וועלכע זי האט זיך אלייז בעשאפען. אלץ איז פאר איהר ניי געווען אין יענער אונאפהענגיגער לאגע, אין וועלכער זי האט זיך איצט נעפונען; אלץ האט איהר געברענט אין התפעלות.

זי איז געבאדעלן געוואדעו אין מארטיניק, אוו איז ביז זעכצעהן יאהר ערצויגען געוואדעו אויפ'ן דארף, צווישען שקלאפען. מילד זיינען געווען די עלטערן צו עלאנארע אוו זי האט ניט געוואוסט פון קיין צוואנג; איהר איז קיינמאל ניט אויסגעקומען צו פיהלען די לאסט פון די שטרענגע געזעלשאפטליכע געזעצען.

אבער אין יענער צייט האט איהר שעהנקייט, פון וועלכער מען האט שוין אנגעהויבען צו רעידען, געפאנגען ה' דע־ראזעלים, דעם רייכסטען מאן פון דער נאנצער קאלאניע. ער איז געקומען בעטעו איהר האנט. אוו דער גלאנץ פון זיין רייכטום האט אזוי פארבלענדעט דעם עהרגייץ פון עלאנארעם עלטערו, אז ער האט כמעט גלייך בעקומען זייער צושטימונג.

ער איז געווען א מאן פון א יאהר פערציג, א שעהנער, אבער מיט אן עקעלהאפטען אוו אבשטויסענדען כאראקטער. ער האט קיינמאל ניט פארלאזען דעם גוט, פון וועלכען ער איז פריהער געווען דער אויפזעהער, אוו נאכדעם דער אייגע־

ביבליאטעק און לייז צימער פון אידיש
ליטעראטור פון ייווא

טימער, און די געוואוינהייט דעספאטיש צו געווע׳לטיגען האט אין איהם ענטוויקע׳לט יענע ש׳לעכטע שטריכען, וואס ווייזען זיך שטענדיג ארויס ביי אפגעזונדערטע מענשען, וועלכע האבען אן אונבעגרעניצטע מאכט, ער האט צו קיינעם קיין צוטרויען ניט געהאט, און איז געווען גרויזאם, פרינציפ׳לאז און אויסג׳לאסען. ניט קוקענדיג אויף דעם וואס ער האט אין אנהויב שטא׳לצירט דערמיט, וואס איהם איז געלונגען צו קריגען די האנט פון דער גרעסטער שהנהייט פון דער קא׳לאניע, איז ניך ביי איהם צו איהר קיין אנדער געפיהל ניט פערבליבען, ווי נור די נידערישסטע אייפערזוכט, און ער פלענט דאס אויסדריקען מיט דער נאנצער נראבקייט פון זיין הערשענדער נאטור.

זייענדיג איינגעש׳לאסען אין דעם קרייז פון איהרע נענע־רינס־שק׳לאפין׳ס, אויף וועלכע זי האט זיך אפילו ניט געקאנט פארלאזען און צווישען וועלכע עס האבען זיך נעקאנט געפינען איהרע קאנקורענטקעס, איז ע׳לעאנארע אויסגעקומען אויסצושטעהען די ערנסטע באהאנדלונג, און דאס א׳לץ האט זיך זעהר טיף אפגע׳לייגט אויפ׳ן גרונד פון איהר עמפפינדליכער און ש׳טא׳לצער נשמה, און פון דעמא׳לט אן האט זי זיך נענעבען א נדר פון האס און פאראכטונג צו א׳לע מענער, כאטש פארדינט האט עם בלויז איינער. זי האט עם אבער קיינמא׳ל ניט גע־קאנט אנדערש בעגרייפען.

איהרע ע׳לטערן זיינען געשטארבען פון פאהרוס, וואס זיי האבען מקריב געווען זייער איינציגע טאכטער. און דער מאן אן איבערגעוואלטיגטער פון דעם סארט לעבען, פון וועלכען ער האט שוין א׳לע פארגעניגענס אויסגעשפט, האט זיך נעק׳ליבען אוועקצופארען קיין פראנקרייך, וואו ער האט געוואלט קויפען ערד, אבער דער טוידט האט איהם איינמא׳ל געטראפען אונער־

וואַרטעט אוּן אין רעכטען מיטען פּוּן אַן אויסגעלאַסענער הול־אַנקע.

די שׂהנע עלענאַרא דע־ראָזעלים איז צו פּינף אוּן צוואַנציג יאָהר געבליבען די רייכסטע אונאַבהענגיגע אלמנה אין דער גאַנצער קאָלאָניע. אַבער זייענדיג פּול מיט עקעל צו דעם לאַנד, אין וועלכען זי איז אויסגעשטאַנען נאָר אַוויינע צרות, האָט זי באַשלאָסען צו פאַרווירקליכען די פּלענער פּוּן איהר מאַן אוּן זיך צו באַזעצען אין פראַנקרייך. צוזאַמען מיט איהר האָט אויך איהר יוגענד־פריינדין, מאַדאָם דע־זשאַרנאַנסע, א פּיעל מעהר גליקליכע אין איהר פאַמיליען לעבען, אויך בעשלאָסען אריבערצוקלייבען זיך אין פראַנקרייך. זיי האָבען צוזאַמען געדונגען א שיף אוּן שוועדענדיג נאָך אַמאָל אויף דער קבר פּוּן איהרע עלטערן, אז זי וועט קיינמאָל ניט לאָזען קיין אייניציגען מאַן הערשען איבער איהר שיקזאָל, האָט זיך מאַדאָם דע־ראָזעלים געלאָזען אין וועג, מיט טויזענדער פּלענער אין קאָפּ אוּן מיט טויזענדער האָפנונגען אין איהר הארצען.

אין די ערשטע יאָהרען פּוּן איהר אומגליקליכע הייראָט האָט זי פּיעל געליטען פּוּן דעם וואָס זי האָט קיין קינדער ניט געהאַט. אוּן דאָס אייניציגע וואָס עס האָט איהר געטרייסט איז געווען די מורא, מאַמער וואָלט דאָס קינד ג'ירשנט פּוּן מאַטען יענע פּעהלערען, פּוּן וועלכע איהר איז אויסגעקומען אזוי פּיעל צו לייִדען.

אַבער באַלד ווי זי האָט זיך אַנגעזעטיגט מיט דער פּריי־הייט האָט זי אַנגעהויבען צו בעדויערן שטאַרקער, ווי וועז ניט איז פּריהער, פּאַר וואָס זי האָט קיין קינד ניט געהאַט. אוּן זייענדיג אליין אַהן א פאַמיליע, אַהן א צובונד, פאַהרענדיג אין א לאַנד וואו זי קען קיינעם ניט, האָט זי געפּיהלט אז אונאַבהענגיגקייט איז נאָך ניט אַלעס. וואָס מאכט א מענשען

גליקליך און כדי האלט צו האבען דאס לעבען מוז מען האבען עפעס אן אינטערעס.

די קינדער פון איהר פריינדין: מיט וועלכע זי האט זיך ניט געשיידט אין פארלויף פון זייער רייזע איבער'ן ים, האבען איהר ווידער געמאכט זיך צו פארטראכטען וועגען דער פראגע, און אונטער דער ווירקונג פון זייער טוליען זיך צו איהר, פון זייער שפילען זיך, איז ביי איהר צוערשט נעבארען געווארען יענער פלאן, וועלכער איז שפעטער דורכגעפיהרט געווארען. די לויזינע צייט פון דער לאנגער רייזע האט איהר נעגעבען די פולע מענליכקייט צו בעטראכטען די איינצעלהייטען פון איהר פלאן. אויסצומיידען יענע אונבעקווועמליכקייטען, וועלכע האבען אויסגעהעט אונפארמיידליך אויפ'ן ערשטען אויגענבליק. און וואס ווייטער איז זי אלץ מעהר און מעהר בעגייסטערט געווארען פון איהר פלאן; זי האט איהם שוין קלאר געזעהען אין איהר פאנטאזיע, און אנקומענדיג אין באדרא, איז זי פון איהם אין גאנצען באהערשט געווען.

נאך א קורצער פערוויילונג אין באדרא, האט זי זיך אוועקגעלאזען מיט דער פאמיליע דע־זשערנאנסע קיין פאריז, וואו זיי האבען זיך געקליבען צו פארבריינגען דעם ווינטער. מיר האבען געזעהען מיט וואס פאר א לייכטזיניגקייט, און מיט וואס פאר אן ערפאלג זי האט דורך געפיהרט איהר אונזיניגען שפיל, מיט לאזן דע־פרעוואל, וועלכער האט פערמאגט נענוג ארענטליכקייט, און נענוג כאראקטער־שטארקייט. א דאנק דעם איז זי נצול געווארען פון יענע גפאהרען, וואס זיינען איהר פארגעשטאנען.

ניט וועלענדיג אנפערטרויען קיינעם איהר סוד, אויסער דעם געטרייען נעגער, האט זי איהם אנגעזאגט צו דינגען ערגעץ וואו אין א וויטען, פארוואהרפענעם געגענד פון א פארשטאדט

א שטיבעל, מיט וועלכער זי זאל זיך קאנען באנוצען פאר איהרע צוועקען. די בעהאלטענע ספרונזשינע, מיט וועלכער מען האט געקאנט אויסלעשען דעם לאמפ, דער געהיימער ארויסגאנג, וועלכען זי האט פריהער ארומגעטראכט קלוג און פארזיכטיג פאר איהר שפיל וואס איז געווען וויט פון שולדיג און בארעכענט.

אזוי ווי זי האט געוואוינט צוואמען מיט איהרע רייזע־פרויינד, איז איהר אויסגעקומען זיי אפצונארען. זי האט זיי געלאזט וויסען אז אויף מארגען נאכ'ן באל פאהרט זי צוועק צו זיך אויפ'ן גוט, און אין אמת'ן האט זי אין דעם באשטימטען טאג, ניט קוקענדיג אויף זייערע בקשות, זיך געזעגענט מיט זיי, און איז אוועקגעפאהרען אין דער באגלייטונג פון'ם נעגער צו איהר געדונגענער שטיבעל. די איבריגע פון איהרע דינער זיינען אוועקגעפאהרען מיט עטליכע שטונדען שפעטער, אלץ איז גע־גאנגען גלאט, אזוי ווי זי האט געוואלט.

נאך לעאן'ס באזוך, וועלכער איז געווען אזוי פארזיכטיג צוגעגרייט, איז זי נאך פארבליבען א קורצע צייט אין דער שטי־בעל. און פון דארטען טאקע האט זי איהם געשריבען דעם בריעף וואס האט איהם ארויסגעווארפען אין אזא מעלאנכאליע; און אין עטליכע טעג ארום איז זי אוועקגעפאהרען קיין טורען.

גלייך ווי זי איז געקומען אהין, האט זי אנגעהויבען צו פארשפרייטען א קלאנג אין דער נאנצער סביבה, אז איהר מאן איז קראנק געווארען, גלייך ווי זיי זיינען ארויסגעפאהרען. און איז געשטארבען אויפ'ן וועג. דער שווארצער שלייער, וואס זי האט געטראגען אלס צייכען פון טרויער, האט באשטעטיגט דאס. וואס זי האט דערצעהלט. איז קורצען האט זי נעגעבען די ארו־מיגע צו פארשטעהען אז ביי איהר איז ווייניגסטענס פארבליבען די האפנונג צו זעהען די שפעטע פרוכט פון איהר היראט; איז

עטליכע חדשים אדום האבען אלע אנגעהויבען זעהן, אז איהר האפנונג וועט מקוים ווערען: אוז אין די לעצטע הערבסט־טעג האט פרוי דע־ראזעליס זיך דערוואָרט. זיהאט געבאַרען א מיי־דעלע, אוז זי האט איהר אנגעהויבען צו האדעווען ביי זיך אין שלאָם.

מיט וואם פאר א פרייד זי פלענט עם צודריקען צום הארצען דאם קינד. וועגען וועלכעם זי האט אזוי לאנג נעטרויעט, אוז געבויט אויף איהם דעם גאנצען גליק פון איהר לעבען אוז האט געוואלט איהם אבגעבען די גאנצע צארטקייט פון איהר נשמה.

"דו וועסט מיך ליעב האבען,—האט זי געזאגט,— יע, דו־וועסט מיר דאנקבאר זיין, פאר יענע זאַרג, פאר יענע צערטליכ־קייט, מיט וועלכע איך וועל דיך ארומרינגלען, איך וועל לע־בען בלויז פון דיינט וועגען, אהן מורא, אז גלייכגילטיגקייט אוז באליידיגונגען וועלען זיין די באלוינונג פאר מיין איבער־געבענקייט. ענדליך איז דא אויף דער וועלט א באשעפענים צו וועלכען איך בין צוגעבונדען מיט די צארטסטע אוז שטארקס־טע בענד, איך בין זיכער, אז בלויז זייטע אונשולדיגע לאסקעס, זיין קינדערשע פרייד וועט זיין פאר מיר דער גרעסטער גליק.

עם איז גאנץ נאטירליך, אז אין מיטען פון אט די, פאר איהר נאנץ נייע פרייד־ען, אוז פארגעניגענם האט זיך ביי איהר דערוועקט די ערינערונג אז דעם מענשען, וועמען זי האט אלץ צו פערדאנקען. זי האט א טראכט געטאן וועגען דעם, ווי גליק־ליך לאזן וואלט געווען, וועז ער וואלט נאר געקאנט א קוקטאן אויפ'ן קינד; אוז דער געראנק האט איהר דערמאנט אז איהר צוזאג צו לאזען איהם וויסען וועגען דער געבורט פון קינד.

דער נעגער איז באלד אוועקגעשיקט געווארען קיין פאריז, מיט א שליחות איבערצוגעבען לעאנען דעם רינג. מען האט איהם אנגעזאגט אויסצוגעפינען אין קרינס־מיניסטעריום, אין וועלכער

שטאדט עס געפינט זיך לעאן'ס פאלק, און גלייך זיך אוועקגעלאזען אהין אום איהם איבערצוגעבען די לעצטע שליחות. ער האט עס געדארפט איבערגעבען איהם פערזענליך און זיך אבטראגען דעם זעלבען אויגענבליק אום ניט צו גיבען קיין געלעגענהייט ה' דע־פרעוואל אפצושטעלען איהם און פארלעזען כאטש איין פראגע. דער נעגער האט דעם באפעהל אויסגעפיהרט פינקטליך.

VI.

אייגמאל אין א פריהמארגען, וועז לעאן, וועלכער האט זיך אלץ ניט געקאנט בארוהיגען, האט זיך אן אומעטיגער און א פארקלערטער אומגעקערט פון זיינע באשעפטיגונגען. האט ער ביים טיר פון זיין הויז דערהערט הינטער זיך די טריט פון א פערד. ער האט זיך אומגעקוקט און דערזעהען דעם גוט בעקאנטען נעגער. ער האט אויסגעשריען פון דער אונערוואַרטעטער פרייד. דער נעגער איז צוגעקומען נאהענט צו איהם:

— „איך בין געשיקט געוואָרען איבערצוגעבען אייך אט דאס," — האט ער גיזאגט, ניט אראפקריכענדיג פון זיין פערד און האט איהם איבערגעגעבען א פארזיגעלטע קעסטעלע.

ער האט גלייך דאס פערד א זעץ געטאן מיט די שפארען און איז פערשוואונדען. לעאן האט איהם נאכגעקוקט א צומישטער, בלויז די קעסטעלע אין זיין האנט האט איהם איבערצייגט, אז דאס איז ניט גענוגען קיין שאטען וואס איז ארויסגעפלעגן געוואָרען דורך זיין קראנקער פאנטאזיע.

ער האט אויף גיך אויפגעפענט די קעסטעלע: אין איהר איז קיין זאך ניט גענוגען אויסער א האלבער פוד א נאלדענעם רינג, וואס האט אויסגעזעהען ווי א תבעת־קדושין און וואס

איז באצירט געווען מיט אן אויסערגעווענליך — שעהנעם סמאראגד. אויפ'ן רינג איז געווען אויסגעקריצט: „נאוועמבער דעם 22טען... 18־טען יאהר".

— „א טאכטער, — האט לעאן אויסגערופען — איך בין א פאטער געווארען!... און קיין בריף איז ניטא, קיין אוינציג וואָרט! זי רייצט זיך נאך מיט מיר!... נאר וואַרשיינליך ווערט מיט דעם שוין אלץ זיין געענדיגט, איך וועל שוין מעהר ניט הערען פון איהר... נאר ווער איז זי, אז די ניט דערגרייכ־באַרע פרוי, וועלכע טוט מיט מיר וואס זי ווי! און האט אויס־געשפרייט איהר הערשאפט אויף איבער מיין צוקונפט?

„זי קוקט מיר נאך אפילו אין אט דער פערוואַרפענער פראַווינץ, און לויט איהר קאפריז אט זוכט זי מיך אויף, און אט וואַרפט זי מיך ווידער אוועק. אך, יענער באל, יענע אונ־גליקליכע באגעגעניש!"

און זיין אויפגערעגטער פערשטאנד האט אויף הונדערטע אופנים איבערגעטראכט אט דאס אלץ, ניט געפינענדיג קיין פאסינע ערקלערונג.

אזוי איז אוועק א גאנצע צייט, מיט דעם אנקומען פון פרי־לינג האבען זיך אנגעהויבען ארומצוטראגען קלאנגען וועגען מלחמה. מען האט נערעדט וועגען א צוג נאך שפאניען, און אין מיג טערישע קרייזען האט מען נחלום'ט וועגען אויסצוי־כענונגען און באריהמטקייט און מען האט זיך געפרייט מיט דער מעגליכקייט זיך ארויסצורייסען פון דעם רוהינגן, פאר־שלאפענעם לעבען.

מיט א באזונדערן אומגעדולד האט לעאן נעווארט דעם מלחמה רוף. אן אויסגעמאטערטער פון זיינע ערינערונגען און פון זיין לידיג ארומגעהן, האט ער נעווארט אויף עפעס אן ענ־דערונג. אבער ווי איבעראשט איז ער נעווארען, וועז איינמאל

האט ער ערהאלטען א טעלעגראמע פון קריגם מיניסטער, אז ער איז באשטימט געווארען פאר אן אדיוטאנט פון געגנראל ב... און א באפעהל באלד צו קומען אין פאריז און זיך מעלדען גלייך צו אט דער הויכגעשטעלטער פערזאן.

לעאן, וועלכער האט איהם ניט געקענט און צו איהם ניט געהאט קיין פראקטעקציע, האט ניט געקאנט פארשטעהען מיט וואס צו דערקלערען זיין דערהויבונג, נאר פאר דער לעצטער צייט קומען דאך מיט איהם בכלל אפט פאר אווינע אויסערגעווענליכע פאסירונגען. און אט די לעצטע פאסירונג האט איהם פול געמאכט מיט פרייד און האפנונגען. אפשר האט זיין אונבעקאנטע א חלק אין אט דער נייער פאסירונג... און אויב עם זאל באמת זיין אזוי וועט ער דאך האבען די מעגליכקייט אויסצוגעפינען איהר נאמען אין זיך דערוויסען וואו זי איז. דערצו וועט ערווידער זיין אין פאריז, א קורצע צייט אפילו, — דאך קען געשהען, אז עפעס א גליקיכער צופאל וועט איהם העלפען איהר אויסצוגעפינען.

און אט איז לעאן שוין ווידער אין הויפטשטאדט. דער געגראל האט איהם זהר גוט אויפגענומען. האט איהם אריינגענומען צו זיך אין הויז און האט איהם איינגעלאדען צו שפייזען ביי איהם.

די ערשטע צייט איז ער נעווען אזוי פארנומען, אז ער האט נאר קיין צייט ניט געהאט אפילו צו פרובען איהר זוכען. כאטש ער האט שוין פון ערפארונג געוואוסט אז עם איז סאי ווי סאי אומזיסט; דייך אין א גאנץ קורצע צייט ארום, וועו ער איז זהר באליבט געווארען ביים געגראל, האט ער באשלאסען צו פרעגען איהם: וועמען, אייגענטליך, האט ער צו פערדאנקען זיין דערהויבונג? דער געגראל האט איהם געענטפערט, אז דאס ז. ז געווען די רעקאמאנדאציע פון ה' דע־ב... וועלכער איז דער

מכונה איז קריגס־מיניסטעריום איבער די פארטיילונג פון שטע־
לען און די ערינערונג אן לעאן'ס אויסגעצייכענטע דיענסט
אין די פריהערדיגע קריגסציגע האט איהם באוואויגען צו בא־
שטימען איהם פאר זיין אדיוטאנט.

„דערפאר גלויב איך — האט דער נענעראל וויטער נעוואנט,
— אז איהר וואלט איהם געדארפט אפשטאטען א ווייזיט און
באדאנקען איהם. איך וועל די טעג זיין ביי איהם און אויב איהר
ווילט, וועל איך אייך מיט איהם באקענען".

לעאן כאטש אבגענארט אין זייער ערוואארטונגען, האט דאך
מיט דאנקבארקייט אנגענומען דעם פארשלאג, און אין עטליכע
טעג ארום האט איהם דער נענעראל אוועקגעפיהרט צו ה' דע־ב...

אין זאל האבען זיי שוין געטראפען א היבש ביסעל מענ־
שען. מאדאם דע־ב וועלכע האט איינגעארדענט עטליכע קארטען
טישלאך. האט ווידער פארנומען איהר פלאץ ביים קאמין, וואו
עם זיינען נעוועסען עטליכע דאמען און הערען. צווישען זיי איז
אנגענאנגען זהר א לעבעריגער געשפרעך. מען האט לעאנען פאר־
געשטעלט פאר דער בעל'הבית'טע פון הויז... אומזיסט האט ער
געזוכט צו דערגעהן פון איהר דאם וואם ער האט אזוי שטארק
געוואלט וויסען: נאך עטליכע ליעבליכע ווערטער האט מאדאם
דע־ב זיך צוריקגעוענדט און האט אנטייל גענומען אין דעם אל־
געמיינעם גשפּך. עך: זי האט געבעטען איינעם פון די הערען,
אז ער זאל פארטזעצען זיין אנעקדאט, און לעאן — אן ענטוויש־
טער איז זיינע ערוואארטונגען — איז געוועסען גלייך מיט אלע־
מען און זיך איינגעהערט.

קאמישע און אויסערגעוועהנליכע פאסירונגען זיינען פארגע־
קומען געוואהרען אויינע נאך דער אנדערער. און מאדאם דע־ב...
וועלכע האט אויפמערקזאם אויפגעפאסט, אז יעדער איינער זאל
קריגען א גלעזעגנהייט זיך אויסצוצייכענען, האט זיך געווענדט

צו לעאנען און מיט א שמייכעל איהם געפרעגט: צו איז איהם ניט אויסגעקומען אין זיינע מיליטעריש ערפארונגען איבערצולעבען עפעס אזוינס, וואס זאל ווערט זיין צו דערצעהלען. לעאן ווערט עפעס גערענקען עס האבען זיך די גאנצע צייטגעדרעהט ארום זיין אייגענע פאסירונג, האט דערצעהלט די גאנצע געשיכטע, צו שרייבענדיג איהר צו אן אפיציר פון זיין פאלק. זיין ערצעהלונג איז געווען אינטערעסאנטער נאך דערמיט וואס ער אליין איז אין גאנצען געווען באהערשט פון דאס, וואס ער האט דערצעהלט.

ווען ער האט געענדיגט, האט זיך ענטוויקעלט א הייסע דעבאטעווענען דעם מאדנעם קאפריז פון דער אונאבהענגיגער פרוי. די דאמען האט מיט א גערעכטער שטערנגקייט איהר פארורטיילט. עס איז אן אונפערציילבער אונזין, דאס א פרוי זאל ריזיקירען מיט זיך אזוי לייכטזיניג, און זיי האבען איהר פארגעווארפען, פאר וואס זי האט געאפפערט מיט איהר פליכט, צולייב א שלעכט פארשטאנענע שטרעבונג צו פרייהייט. די מענער האבען געפונען אז איהר האלטונג ווייזט אויף א שטארקען ווילען און א רייכע פאנטאזיע, אז זי האט דורכגעפירט איהר האמאן מוטיג און שכלדיג, און אז זי איז בלי ספק א וואונדערבארע פרוי. זיי האבען אלע זיך געוואונשען צו זיין אויפן אפיצירס פלאץ: זיי האבען אבער אלע פארזיכערט, אז זיי וואלטען ניט ערלויבט אזוי שפילען מיט זיך אוו אז קיין שבועה איז דער ווערט וואלט זיי ניט צוריקגעהאלטען אויסצוגעפינען אוו ארויפלעגען א צוים אויף דער לויפערקע.

„אוו טאקע אזוי — האט טרוקען בעמערקט אז עלטערע פרוי, — עס איז ניט נויטיג געווען צו היטען אזא, וועלכע האט אזוי ווייניג אכטונג צו זיך אליין."

— „איך בין אינפערשטאנען"" — האט זיך אנגערופען זעהר א שעהנע פרוי, וועלכע איז געזעסען ביים קאמין — אז

פּאַרטיידינגען איהר איז ניט מענליך. מען קאָן דאָך אָבער יע־דענפאַלס אָננעמען אז דער עקעל צו היראט איז ביי איהר ארויסגערופען געוואָרען דורך שטאדקע, פּאַרבאַרגענע אור־זאכען, דאָס איבעריגע האָט פּאַרענדיגט דאָס מוטער נעפיהל— און ווער פון אונז, וואָס לאסטשעט א שמייכעלדיג קינד, וועט ניט געפינען ביי זיך אין הארצען באָטש א שטיקעל מחילה פאר א פעהלער, וועלכער איז ארויסגערופען געוואָרען דורך אזא גע־פיהל" ?

„איהר גיט אָבער וועניגסטענס צו, אז זי האָט גרויזאם גע־האנדעלט מיט אָט דעם אומגליקליכען אָפיציר" ?

— „וואָס פאר א שלעכטס האָט זי איהם איינענטליך גע־טאָן"? — האָט מיט א לייכטזיניגען טאָן געפרעגט די שעהנע דאמע.

„וואָס פאר א שלעכטס" ? — האָט מיט פייער אויסגערו־פען לעאָן. — „ווי עס זעהט אוים. איז ביי אייך גאָרניט דאָס וואָס דער אָפיציר ווערט כסדר פאַרפאלגט פון דער ערינערונג וועגען דער וואונדערבארער פרוי, וועמעס שעהנקייט און פאר־שטאנד האָבען איבערפיעלט דעם בעכער פון זיין ליעבע, וועל־מעס באהערשונג עס איז געווען פאר איהם דער גרעסטער גליק, און וועלכע בעהאלט זיך פון איהם אזוי פאר־ערקשנ'ט. זי מיידט אויס זיין ליעבע, אזוי ווי זי וואלט אָננעצונדען א פייער אין זיין הארצען בלויז צוליעב דעם, כדי ער זאל שטענדיג בלייבען אין דער מאַכט פון זיין באדויערן. איהרע פּאַרבינדונגען מיט איהם מיט דעם אויסשליסליכען צוועק כדי אָנצוהאלטען אין איהם דעם ברען פון יענע פערלאָנגען, וועלכע זי וועט קיינמאל ניט וועלען באפרידיגען. ער איז א מאן, א פאטער. און עס קאָן זיין אז איהם וועט קיינמאל ניט אויסקומען צו זעהען יענע, צו וועלכע עס ציהען איהם די נאטירליכסטע געפיהלען. ער וויים

ניט, וואו זיי זיינען, אוז אין דער זעלבער צייט געפינט ער זיך אליין אונטער א געהיימער אויפזיכט. מען היט איהם זיין יעדען טריט, מען זוכט איהם אויף, מיט זיין לעבען שאפט מען זיך. מען לייגט איהם ארויף פליכטען, אוז ער, דער אומגליקליכסטער צווישען שטערבליכע, וועט קיינמאל ניט באלוינט ווערען פאר דעם מיט דעם פאמיליען גליק, וועלכע אלע האבען, אויסער איהם.

— „איהר וועט דאך אבער צוגעבען, אז דאס איז אביסעל איבערטריבען, וויל נאך אלעמען, וואס שטערט איהם צו היי־ראטען“ ?

„אך, מיין ליעבע פרוי, — צו קאן ער עס דען טאן ? לאמיר אפילו אנעמען, אז ביסלעבוויז וועט ער מיט דער צייט איהר פארגעסען אוז עס וועט פערשווינדען יענער אויסערגעווענליך טיפער אינדרוק פון זיין צייטווייליגען גליק — אבער צו קאן ער דען איצט באלאנגען צו זיך אליין ? צו קאן ער דען פארלירען זיין פריהייט, כל זמן עס איז פריי יענע, וועמען ער ליעבט? אוז ווי איז, אז ביי איהר וועט מיט אמאל פער־שווינדען יענער אונפארשטענדליכער עקעל צום פארהייראטען לעבען, אויב עס וועט פלוצלונג מעגליך ווערן פאר איהם צו קריגען די האנט פון דער, פון וועמען ער טרוימט אזוי לאנג? צו דען וואלט עס פאר איהם געווען א טרייסט, וועז ער וואלט געווען פארבונדען מיט אן אנדערער ?“

— אבער יעדענפאלס, ווי דערהויבען זיינען די געפיהלען, וואס איהר שרייבט איהם צו — האט געענטפערט די דאמע, טוענדיג א קוק אויף לעאנען, מיט צארטע אוז נייגעריגע בלי־קעז.

דאס האט איהם געיררט, אוז ער האט פארטגעוועצט, נאך מיט מעהר היץ:

„און דער רינג, וועלכער איז צוטיילט געווארען צווישען איהם און זיין קינד, צו איז דאס ניט קיין קיוט, וואס האלט איהם אויף אייביג געשמידט ? אין וואס פיר א לאגע ער זאל ניט זיין, קאן מען פון איהם שטענדיג פארערען זיינע פאטער־ליכע פליכטען... ער איז פארבונדען, און אין דערזעלבער צייט האט ער נאר ניט, און ער געפינט זיך נאך אין אזא אונגליק־ליכע לאגע אז זיין קינד וועט ער קאנען זעהען נאר דאמאלט. וועז עס וועט פארלירען די מאמען ! וועז ער וועט זיין קינד צום ערשטען מאל דערזעהען, וועט עס זיין א צייכען, אז די צווייטע, נאך טיירערע באשעפעניש, איז שוין אויף דער וועלט ניטא ! א גרויסער אומגליק וועט מוזען געשעהן, אום ער זאל האבען דאס גליק א פאטער צו זיין !"

ארויסזאגענדיג די לעצטע ווערטער, האט לעאן'ס שטים זעציטערט, און זיינע אויגען זיינען געווען פארלאפען מיט טרערען.

— „אויף מיין עהרען ווארט, ליעבער פרעוואל,—האט מיט א שמייכעל דער גענעראל געזאגט — איהר האט בעשאפען אזא פאטעטישען בילד פון אט דעם יונגעמאן'ס לאגע, אז ניט ווי־לענדיג דאכט זיך, ווי איהר וואלט עס פון זיך אליין דער־צעהלט".

מאדאם דע־ב, דערזעהענדיג לעאן'ס פארלאנגהייט, האט אויף גיך איבערגעבימען דעם געשפרעך. לעאן איז געבליבען זי־צען ביים קאמין לענגען דער דאמע, וואס האט ארויסגעוויזען צו איהם סימפאטיע. נאך א קורצען שווייגען האט זי צו איהם ליעב־ליך געזאגט :

— „איהר האט אונז אלעמען זעהר שטארק פאראינטע־רעסירט מיט דער פאסירונג פון אייער פרייגד. עס איז גאר

ניט מעגליך שעהנער אוו בארעדטער איבערצוגעבען זיינע נע־
פיהלען".

„יעדענפאלס, מאדאם, האב איך נאר ניט איבערטריבען.
אזוי איז עס, נאר די מלחמה, וואס האט זיך נאר וואס אנגע־
הויבען, וועט איהם מעגליך מאכען צו פערטרייבען זיין אר־
מעט: אוו זיין האפנונג איז צו ענדיגען ווי א העלד זיין לעבען.
פון וועלכען ער האט שוין מעהר קיין גליק ניט צו דערוואַרטען"

— "וואס רעדט איהר? — האט איהם איבערגעשלאגען די
שעהנע דאמע, — אויב איהר האט נאר אוועלכע ניט איז
ווירקונג אויף איהם, דאַרפט איהר עס אויסנוצען אום איהם
אפצורייסען פון אט דעם שרעקליכען געדאנק. איהר דארפט
איהם באווייזען אז ער מוז זיך היטען צולייעב זיין קינד..."

"אך, צו וואס זאל ער אנערקענען פליכטען, וואס גיבען איהם
ניט קיין רעכטע? פאר וואס זאל ער אבגעבען זיין לעבען פאר
יענע, וואס האט עס פארגיפטעט? א קוי אבער, — האט
ער צוגעגעבען מיט אן אומעטיגען שמייכעל, — וועט אויסגליי־
כען א סך שווערינקייטען"...

דא האט איהם דער געדאנקען אוועקגערופען. זיי האבען זיך
צוזאגענט אוו אוועקגעפאהרען, באגלייט מיט גוטע צוואוינשונ־
גען אוו א גליקליכען צוריקקומען.

— „אט דער יונגערמאן איז זעהר אינטערעסאנט, — האט
מאדאם דע־ב... געזאגט נאך זייער אוועקפאַרען, — ער האט
א שעהנעם פנים, א פיהלענדע הארץ, עס וואלט געווען א פאר־
דרוס, וועו ער זאל אומקומען אין שפאניען".

VII.

פון דעמאלט אן האט מאדאם דע־ראזעלים (דער לעזער שטויסט זיך געווים אן, אז דאס איז זי געווען) זיך מעהר ניט געקאנט אומקערען צו יענער פריערדליכער זארגלאויגקייט, צו יענער שטאלצער רוהיגקייט, וועלכע זי האט געהאפט אויפצוהאלטען אויף שטענדיג, זי האט צום ערשטען מאל דערפיהלט די גאנצע בארייטונג און געפאהר פון איהר האנדלונג. דאמאלט ווען די דאמען האבען אזוי שלעכט פאראורטיילט איהר האלטונג; און די לייכטזיניגע באמערקונגען פון די מענער האבען איהר געגעבען צו פארשטעהן ווי דאנקבאר זי האט געדארפט זיין פאר לעאן'ס אונגעווייניכע אידעלקייט.

אט די געדאנקען האבען שטארק אויפגעהויבען לעאנען און איהרע אויגען, און דאס באוואוסטזיין, אז זי האט פאראורזאכט ליידען צו א מענשען, וועלכער האט ניט געקאנט איהר ניט געפעלען וועהרען, מיט וועמען עס איז געווען פארבונדען איהר געפאהר און בארימטקייט, געגען וואס א פרויען־הארץ קאן ניט ביישטעהן. און ענדליך, יענע אונרוהיגקייט וואס האלט אונטער לעבע און עריינערונגען, — דאס אלץ צוזאמען האט אין איהר נשמה ארויסגערופען גאנץ נייע געפיהלען.

דער שטארקער פארלאנג צו זעהן איהר טאכטער, אומצוקערען זיך ווידער צו איהר אייגאמקייט האט איהר געמאכט שנעל זיך צוצוגרייטען צו דער רייזע אהיים.

ווען זי איז געקומען זיך געזעגענען מיט מאדאם דע־ב.... האט זי דאדורך זיך דערוואוסט אז געגערא כ. און זיין לעבער אדיוטאנט מוזען שוין געווים זיין ניט ווייט פון שפאניען, וואו עס האט זיך שוין אנגעהויבען די מלחמה. עס האט איהר פאר־

קוועטשט ביים האַרצען. איהר ווייזט איז געווען א קורצער, עפּעס האָט איהר געצוויגען אהיים און איהר געצוואונגען זיך אונטערצוואיילען מיט דער רייזע.

אָבער וואָס פּאַר אַן אונטערשיעד עס איז געווען צווישען דעם איצטיגען נעמיט־צושטאַנד און יענע שטימונג וואָס איז ביי איהר געווען אין אַנהויב ווינטער, וועז זי האָט זיך גלאָזט אינרויידען פון מאַדאם דע־זשערנאנסע צו פּאַרבריינגען דעם ווינטער אין פּאַריז.

א גליקליכע, א רוהיגע, א בליהענדיגע וואָס האָט פון קיין זאך ניט געטראכט, אויסער פון וואויאַזש — אזא איז אין יענער צייט געווען מאדאם דע־ראזעלים. עס איז זיך גרינג פּאַר־צושטעלען, ווי פּרייגדיק א וואונדער שעהנע רייכע אלמנה איז אויפגענומען געוואָרען אין דער אַריסטראָקאַטישער געזעלשאפט, די הויז פון מאדאם דע־ב איז געווען איינע פון יענע הייזער, וואו עלענאָרע פלעגט אריינקומען. הער דע־זשערנאנסע איז ג־ע־ווען שטאַרק באפרייגדעט מיט הערען דע־ב... און וועז עס האָבען זיך אַנגעהויבען ארומצוטראָגען די ערשטע קלאַנגען וועגען קריעג, איז עלענאָר'ן איינגעפאַלען אויסצונוצען איהר בעקאַנטשאפט אוז זעהן ארויסקריגען פּאַר לעאָנען אן אמט. וואָס זאל זיין ווייניגער נעפערליך אוז מעהר נעאכטעט— זי האָט געזאָגט וועגען דעם ה' דע־זשערנאנסע, דערצעהלענדיג איהם אז די פאמיליע פון דעם יונגען מאַן האָט איהר געבעטען, אז זי זאל זעהען עפּעס־טאַן פּאַר איהם. זי האָט איהם אויך געבעטען אז איהר נאמען זאל ניט זיין פארמישט אין דעם.

איהר פערלאנג איז געקרוינט געוואָרען מיט ערפאלג, באלד נאך דעם האָט זיך געמאכט יענע באגעגעניש, וועלכע האָט מיט אמאל אלץ געענדערט אין איהר לעבען.

אן אומרוהיגע, א פּאַרקלערטע, פול פון הרטה אויף איהר

אונזיניגע האנדלונג, וועגען וועלכע זי האט פריהער נאר ניט געטראכט, וואס פאר א רעזולטאטען עס קאנען ארויסקומען, האט זיך מאדאם דע־ראזעלים אומגעקערט צוריק קיין טורען. איהר לעבעדיגע פאנטאזיען האט פאר איהר געמאלען די שרעקליכסטע בילדער פון אלערלייי מעגליכע פאסירונגען, איהר הארץ האט זיך צוואמענגעדריקט פון די פינסטערע צוקונפט־בילדער וועלכע זי האט אליין פאר זיך באשאפען. דעם נענער האט זי איבערגעלאזען אין פאריז, ער זאל איהר צושטעלען פינקטליך אלע נייעסטען פון דער מלחמה, וואס האבען איהר אנגעהויבען אווי שטארק צו אינטערעסירען.

דערזעהענדיג ווידער איהר טאכטער, האט זי דעפיהלט אז זי איז איהר נאך מעהר טייער געווארען; איהר האט שטארק פארוואונדערט די ענליכקייט, וועלכע זי האט ביז איצט ניט באמערקט. און נייע קושען, מעהר צערטליכע זיינען געקומען נאך אט דער ענטדעקונג.

אין נאך א גרעסערע איינזאמקייט ווי פריהער האט מאדאם דע־ראזעלים פארבראכט דעם זומער, צוקוקענדיג זיך מיט פרייד ווי עם וואקסט און עם ענטוויקעלט זיך איהר קינד: יעדער נייער חודש האט צוגענעבען דעם קינד א נייע שעהנקייט און האט געצוואונגען צו מאכען נייע טריט אויפ'ן וועג פון זיין ענטוויקלונג. עלענארע האט געשטראהלט פאר פרייד; נאר אפט האט זי געפיהלט, אז עס פעהלט איהר אימיצער, וועלכער וואלט גאנט טיילען מיט איהר איהרע מוטערליכע פריידען.

— „ווי טרויריג עס איז"—האט זי געטראכט,—וואס איז האב קיינעם ניט, מיט וועמען איך וואלט געקאנט רעדען פון מיין גליק, וועלכער וואלט עס געפיהלט אזוי ווי איך... אה, געווים — האט זי פארטגעזעצט אוי א זיפץ געטאן און באלד טאקע דעם זיפץ שטאלץ דערשטיקט,—געווים, בלויז א פאטער וואלט

געקאָנט געפינען פרייד אין דעם...נאָר וואָר וויים, אויב עס וואָלט איהר ניט געשטערט אין איהר ערציהונג דער שטאָלצער דעם־פּאָט מיט זיין גראָבער שטרענגקייט... אך! לעאָן וואָלט קיין דעספּאָט ניט געווען... ביי איהם איז אזא וווייכער בליק, אזא ליעבליכער שמייכעל ער וואָלט געווען א גוטער פּאָטער".

און זי האָט אָנגעהויבען טראָכטען פון דעם אז ער איז וויית פון דאָנען, אז עס איז אין רעכטען מיטען פון אלע מלחמה־גע־פּארען. זי האָט געטראָכט פון דעם וואָס ער האָט געזאָגט אז ער וויל שטאַרבען. און וואָר וויים? פּילייכט איז ער שוין טאָקע געשטאַרבען.

און מאַדאם דע־דאזעלים האָט אָנגעהויבען שרייבען בריעף מיט בקשות צו לאָזען איהר וויסען די נייעסטן פון שפּאַניען, — און איהר רוהיגקייט און איהר שטאָלץ פּלעגטן זיין אומגעקערט צו איהר ערשט דאמאָלט, וועו זי פּלעגט זיך דערוויסען אז ה' דע־פּרעוואל געפינט זיך אין יענער אוו יענער שטאַדט און אז ער איז געזונט.

וועו עס איז געקומען נעהענטער צום ווינטער, האָבען איהרע פּריינד ניט געקאָנט פּאַרשטיהען, וואָס פּאַר א צוציהענדיגע קראָפּט עס האָלט איהר אזוי לאַנג ווייט פון מענשען. זיי האָבען איהר אָנגעהויבען שרייבען בריעף און רופען צו זיך. זי האָט אָבער אלץ אָפּגעלייגט איהר פּארען. עס איז איהר שווער געווען איבערצוקומען די קלייניגקע לעאָנע, וועלכע זי האָט וואָס א מאָג וווייטער אלץ מעהר ליעב באקומען. זי האָט אין זיך נאָך ניט געפונען גענוג מוטה מיטצוטיילען מאַדאם דע־זישערנאָנסע וועגען די עקזיסטענץ פון איהר קינד.

ערשט אין יאנואר איז זי אוועקגעפּארען אין פּאריז, אָבער יענע פּארגעניגענם אוו יענע געזעלשאפט, וועלכע האָבען איהר אזוי שטאַרק לעצטען יאָהר אינטערעסירט, זיינען איצט אויסגעקוי־

מען נעשמאקלאז, פארמאטערעגדיג. אן אויסגעמאטערטע אוז אונצופריעדענע פלענט זי קומען אהיים אוז אפט פלענט זי בלייבען איינע אליין אוז זי האט אנגעהויבעג טראכטען אז פאר דער אונאבהענגיגקייט, נאך וועלכער זי האט אזוי נעשטרעבט, קומט אויס צו באצאלען א צו גרויסען פרייז פון א פוסטקייט איז הארצען אוז א שטענדיגע בענקשאפט.

עס האבען איהר שטארק דערעסען די פיעלע לייכטזיניגע לאווארעז וואס האבען זיך געדרעהט ארום איהר, וועמעס האפנונגען האבען געשטיצט איהר פלאץ אין דער געזעלשאפט, אוז זי האט געטראכט אז עס וואלט פיליכט נעווען בעסער זיך צו פערבינדען מיט איינעם אוז דורך דעם פטור ווערען פון אלע אנדערע, ווייל א שהנע אוז אן אינטערעסאנטע דאמע מוז האבען א באשיצער, וואס זאל אבהיטען איהר עהרע. אוז אונבעמערקט פאר זיך אליין זיינען איהרע נעפיהלען צו לעבענען נעווארען וואס וויטער אלץ וויניגער גליכגילטיג.

מיט אמאל האט זיך פארשפרייט א קלאנג, אז אויפ'ן שפאניישען שלאכט־פעלד איז פארגעקומען א זעהר בלוטיגע שלאכט.

עלענארע פול מיט אונרוהיגע אוז שווערע אנגסטען, איז גלייך אוועקגעלאפען צו מאדאם דע־ב. דארט האט מען שוין געהערט וועגען דער פראגע וואס האט איהר אזוי שטארק אינטערעסירט; אוז ווי אויפגערעגט איז זי געווארען וען מאדאם דע־ב. האט ארויסרעכענדיג די נעמען פון די אומגעקומענע אפיציערען, זיך געוואנדט צו איהר:

— איהר נערענקט דאך יענעם ליעבען אדיוטאנט, פון גענראל כ.. וועלכער האטאונז דערצעלט אזא מאדנע גשיכטע ? אך ! פון דער שלאכט אן איז ער פערפאלען געווארען. אוז מען הערט גארניט פון איהם, מען קען איהם ניט געפינען ניט צווישען די טויטע אוז ניט צווישען די לעבעדינע.

א געשריי פון איבערראשונג איז געווען עלענארעם אייניציגער ענטפער. צו איהר גליק האט מען אננעהויבען ארויסצוזאגען פארשידענע מיינונגען וועגען דער פאסירונג. און אויסהערענדיג שווייגענדיג אלע מעגליכע סברות, — איינע האפנונגסלאזער פאר דער צווייטער — איז זי גיך אוועק אהיים. ענדליך האט זי דערפיהלט, אז ניט קוקענדיג אויף איהר גאנצען פאראורטייל, האט זיך געפונען א מענש, וואס האט מעכטיג צושטערט איהר רוה און האט באקומען א ווירקונג אויף איהר לעבען.

זי איז פארבליבען אין פאריז נאך א חודש, אלץ האפענדיג אויסצוגעפינען מעהר איינצעלהייטען וועגען לעאנען. זי האט אבער נארנישט אויסגעפונען, און זי האט באשלאסען זיך אומצוקערען קיין טורען. אומזיסט האט מאדאם דע־זשערנאנסע, וועלכע איז געווען ערשטוינט פון איהר פארטרויערקייט זיך גערוהרט געגען איהר פלאן, מורא האבענדיג אז די איינזאמקייט וועט נאך פארערגערען איהר לאנג. זי איז אוועקגעפאהרען, אבער ניט דער אומעט און ניט די אונרוה האבען איהר ניט פארלאזען. קוקענדיג אויף איהר טאכטער איז איהר אונרוהיגקייט נאך שטארקער געווארען.

— "זי האט קיינעם ניט אויסער מיך" — האט זי געזאגט, — „יענער. וואס וואלט מיך געקאנט פארבייטען, איז ישוין מעגליך ניטא אויף דער וועלט".

מיט אונגעדולד האט זי יעדען טאג ערווארט די פאסט. אבער אין פארלויף פון כמעט צוויי חדשים האט זי קיינע ידיעות ניט באקומען וועגענם לעאו'ס שיקזאל.

VIII.

איינמאל אין א פארנאכט איז זי געזעסען טיף אין איהר פארק, און געקוואלען נחת קוקענדיג ווי איהר קליינע לעאנע האט זיך געשפיעלט. זי האט זיך פארטראכט וועגען יענעם, אן וועמען לעאנע האט איהר דערמאנט. פלוצלונג האט זי דערהערט די קולות פון איהרע דיענער, וואס האבען איהר געזוכט.

— „די מאדאם: — האט איינער פון זיי געזאגט. — מוז זיין אין פארק מיט איהר טאכטער„:

מיט דער טאכטער?! — האט זיך פערוואונדערט אפגערופען א פרעמדע שטים, אין וועלכער עלענארע האט באלד דערקענט מאדאם דע־זשערנאנסע.

זי האט זיך טאקע באלד בעוויזען און די פריינדינס האבען זיך ארומגעכאפט קושען.

„טייערע עלענארע! — האט די גאסט אנגעהויבען — איך האב שוין לענגער ניט געקאנט אינהאלטען מיין אונרוה, דיינע בריעף זיינען געווארען אזוי קורץ און אזוי זעלטען און עס איז אין זיי געלעגען דער שטעמפעל פון אזא בענקשאפט, אז מיר האט זיך פארוואלט אליין א קוקטאל וואס איז מיט דיר. איך בין געקומען אויף א קורצע צייט און אויב מיר וועט זיך אייננעבען, וועל איך דיין אומעט פערטרייבען.

און אין דער צייט וואס עלענארע, א געירטע ביז טרערען האט הערצליך געדאנקט איהר פריינדין פאר אזא פריינדליכע איבערגעבענהייט, האט מאדאם דע־זשערנאנסע געקוקט פול מיט נייגעריגקייט און פארוואונדערונג אויפ'ן קינד, געגען וועמען, זי האט עס געזעהען, אלע הויזיגע האבען זיך געהאלטען

ווי נעגעז דער בעל־הבית׳טעם א טאכטער. זי האט אויך נע־
הערט ווי דאס קינד פלענט אפט פלאפלענדיג איהר רופען מא־
מע.

ווען זיי זיינען אריין אין הויז, האט מאדאם דע־ראזעלים
נעזאגט מיט א שמייכעל:

— „איך זעה דיין פערוואונדערונג און איך פערשטעה דיין
נייגעריקייט... א, מיין טייערע, עס האט פאסירט אזוי, אז איך
האב געהאט פון דיר א סוד, וועלכען איך האב פאר קיין פאל
ניט געקאנט זיך באשליסען דיר צו אנטפלעקען. מארגען אבער
וועסטו אלץ וויסען, און דאס וואס איך וועל דיר דערצעהלען
וועט פאר דיר אויך קלאר מאכען די אורזאך פון מיין אומעט".

ניט קוקענדיג אויף דעם וואס מאדאם דע־זשערנאנסע איז
מיער נעווען פון וועג, פונדעסטוועניגען האט זי שלעכט געשלאפען
— אזוי פיעל איז זי געווען אונגעדולדיג צו וויסען דעם סוד
אין וועלכען אלץ איז געווען פאר איהר ניט פארשטענדליך.

אויף מארגען איז זי פריה אויפגעשטאנען און אריין צו
עלענארען. זיי זיינען ביידע גלייך אוועק אין פארק, כדי צו קא־
נען דארטען פריי זיך דורכריידען. מאדאם דע־ראזעלים איז נע־
נאנגען שווייגענדיג לעבען איהר פרייגדין, זייענדיג צוטומעלט
וועגען דעם סוד וואס זי דארף עפענען.

ענדליך האט זי לאנגזאם אנגעהויבען:

— „איצט, מיין טייערע, קאן איך שוין מעהר ניט בעהאל־
טען פון דיר דעם אמת, וועלכען איך האב די נאנצע צייט דיר
געוואלט אויסזאגען. איך האב עס ניט געטאן דערפאר, ווייל איך
בין זיכער געווען אז דו וואלסט ניט מסכים געווען דערמיט...
אבער מען דארף דאך דיר סוף כל סוף ערקלערען... אז דאס קינד
וואס האט נעכטען ארויסגערופען דיין נייגעריקייט... איז מיין
טאכטער... איך האב געוואלט ווערען א מאמע און צו דער זעל־

בער צייט האָב איך ניט נ .וואָלט ווידער ארויפציהען אויף זיך יענעם שרעקליכען יאָך, וועלכען איך האָב שוין איין מאָל געפיהלט אויף זיך".

מאדאם דע־זשערנאנסע האָט ניט וויל־ענדיג אויסגעשריען פון פארוואונדערונג: אָבער ניט געבענדיג איהר קיין צייט ארויס צוזאָגען א וואָרט, האָט עלענאָרע פאָרטגעזעצט צו דערצעהלען וועגען איהר משוגענעם פלאָן, וואָס איז ביי איהר געבאָרען געווארען וועז זיי זיינען צוזאמען געפאָרען אויפ'ן שיף, און וועגען דעם וויי אזוי זי האָט דעם פלאָן דורכגעפירט.

וועז זי איז שוין ענדליך צוגעקומען צו דער געבורט פון איהר טאָכטער, האָט איהר פרייגדין איהר פלוצלונג איבערגעריסען:

„וויפיעל זאָרג—האָט זי אויסגערופען—וויפיעל פאָרזיכטיגקייט כדי צו בעגעהן א משוגעת! אך, אין וואָס פאָר א געפאָר דו ביזט געווען! אזוי צו שעדיגען דיין נוטען נאָמען, דיין לאָנג אין דער גענעלשאפט! און צו וועלכען צוועק אזוינע קרבנות? צוליעב א ניט פולען גליק, וועלכען מען דארף האָלטען פאָרבאָרגען פון דער וועלט! אָט צו וואָס עם האָט דיך געבראכט דיין נאָרישער פאראורטייל. דו האָסט נאָכגענעבען דיין פאנטאזיע און האָסט זיך מיט דיין נאנצען ברען אנגענאפט אן א פאנטאסטישען איינפאל, וואָס האָט דיך געמאכט אפפערען מיט א גליכען לעבען, כדי צו באפרידיגען דיינעם א קאפריז!... גלויב מיר, דו האָסט געדארפט, אזוי שנעל וי מענליך, זיך צוזאמענקומען מיט דעם פאטער פון אָט דער ליעבער מיידעלע; נעהם ביי איהר לענגער ניט אוועק איהר בעסטען פרייגד. איהם נאָט יכען באשיצער; בארויב זיך אליין ניט פון דעם צויבער פון דעם איינפאכען ליעבע־נעפיהל, פון דער צערטליכסטער און ענגער נאהענטקייט"!

— „אך, — דאס איז שוין ניט אין מיין מאכט — האט אויסגעשריען מאדאם דע־ראזעלים, — הער זשע אויס, ווי איך בין באשטראפט געווארען פאר דעם, פאר וואס דו אורטיילסט מיך אזוי שטרענג".

און זי האט איהר דערמאנט אז יענעם אדיוטאנט, וועגן וועלכען מען האט אזוי פיעל גערעדט אין מאדאם דע־ב'ס הויז און וועלכען מען האט שפעטער אזוי שטארק באדויערט.

— „ווי, דאס איז ער געווען? — האט אויסגערופען מאדאם דע־זשערנאנסע — וואס האסטו געטאן, עלענארע? אך, ווי איך האב מיטלייד מיט דיר! דו זעהסט, דיין נארישער שפיעל האט צושטערט דיין גייסטיגע רוהיגקייט, האט נעמאכט א סוף צו די בעסטע טעג פון דיין לעבען; און אלס א גערעכטע שטראף קאנסטו אפילו דיין פעהלער ניט פאריכטען. און אזא ביזטו א פרויענצימער, אבער ניט קיין ווייב, דו ביזט א מוטער, וואס וואגט אפילו ניט דעם נאמען צו טראגען; אין פארלויף פון דיין גאנצען לעבען וועסטו זיך שעמען מיט אזא שעהנעם און אזא נאטירליכען נעפיהל. און דו מיט אזא גלאנץ מיט אזא שעהנקייט, באשאנקען מיט אלע מעלות פון דער נאטור, האסט זיך בארויבט פון יענעם גליק וועלכען עס האבען די אונבעדייטענסטע פון אלע פרויען, — דעם זיסען גליק צו האבען א מאן און קינדער! אבער דאס איז נאך ניט אלץ. איך לייען אין דיין הארצען, — אומזיסט זוכסטו עס צו בעהאלטען פון אנדערע און פון זיך אליין — דיין הארץ בעלאנגט שוין מעהר ניט צו דיר: דו ליעבסט און נעהערסט צו אן אנדערען".

ביי די וועלטער האט מאדאם דע־ראזעלים פארדעקט איהר נעזיכט מיט די הענט, טרערען האבען זיך א גאם געטאן פון איהרע אויגען.

— „טייערע עלעאנארע — האט פרייונדליך נעזאגט מאדאם

דע־זשערנאנסע צודריקענדיג איהר צו זיך און ארומנעמענדיג איהר, — וועז איך זעה דיינע טרערען, פיהל איך אז צו שטארק אין מיין ליעבע צו דיר אז איך זאל קאנען זיין דיין ריכטער. זיי ניט עלענארע פערצוויפעלט. עס קאן זיין, אז צו דיין צרה איז נאך דא א רפואה; לאמיר האפען אז לעאן לעבט אוז אז עס וועט זיך איינגעבען אלץ צו פאריכטען!"

דאס לעצטע וואָרט האט אפגעשטעלט עלענארע'ס טרערען.

— "פאריכטען"! — האט זי שטאלץ אויסגערופען, — „ניין" מיין טייערע. איך קאן ניט זיין איינפערשטאנען מיט דיר וועגען דעם, וואס דו רופסט אז „פאריכטען". איך גיב צו, אז איך בין באנאנגען א פעלער; ס'איז אבער ניט געווען פון שטאר־קייט, נאר פון מיין איינגענעם ווילען, נאך א לאנגען נאכטראכטען אוז איבערגעלעבטע לייד־ען... אמת איך בעוויין דעם שיקזאל פון אט דעם אינטערעסאנטען מענשען, וועמעס געפיהלען איך האב אויפגעטרייסלט, מעגליך, אויך זיין לעבען פארקירצט, איך וועל ניט קאנען זיין גליקליך, איידער איך וועל ניט הערען אז ער לעבט. אבער אפזאנען זיך פון מיין אונאבהענגיקייט אוז מיט דעם אפזאג דערלאזען דעם נעראנק, אז איך בין געווען כאראקטרלאז, אדער אז איך ווידערשפרעך זיך איצט, דאס וועל איך קיינמאל ניט צוגעבען".

מאדאם דע־זשערנאנסע האט גאנץ גוט פערשטאנען, אז עס איז נאך צו פריה אנצוהויבען אז אפענעם קאמפף געגען די פאראורטייל־ען פון איהר שטאלצער פרייגדין; נאר פון דעמאלט אז איז לעאן געווארען די אפטסטע טעמא פון זייערע געשפרעכען: אוז עלענארע פלעגט נאר אליין ניט באמערקען, ווי זי פלעגט ריידען פון איהם אהן א שיעור אוז ווי אלץ שטארקער עם האט איהר געצויגען צו איהם.

מאדאם דע־זשערנאנסע האט פאר איהר געמאלען פרעכ־

טיגע בילדער פון א גליקליכען לעבען, ווי איהר אייגענער לע־
בען און האט איהר פערזיכערט אז אויף זי קאן נאך זיין אזוי
גליקליך. עלענארע פלעגט מאנכע מאל ווערן ווייכער און זיך
בייגען פאר די גוטע רייד פון איהר פריינדין און מאנכעמאל
פלעגט זי זיך ווידער אומקערען צו איהר פאנטאסטישע אידעע
וועגען פרייהייט און פלעגט ווערען אויפגערעגט פון דעם גערא־נק
אז זי זאל זיך אפאנגען פון יענעם ארט לעבען. פאר וועלכען זי
האט שוין אזוי טייער בעצאלט. אויף איין זאך אבער האבען
ז זיך שטענדיג געאייניגט און דאס איז געווען אויף דער האפ־
נונג אז לעאן וועט נאך צוריקקומען.

— איינמאל, ווען עלענארע און מאדאם דע־זשערנאנסע
זיינען געזעסען און גערדט וועגען זייער בעלייעבטער טעמא האט
מען זיי געמעלדעט. אז א דיענער פון א פארבייפארענדיגען רייי־
זענדען בעט הילף פאר זיין קראנקען בעלהבית, וועלכער לינט
א גע'חלשט'ער אין זיין קארעטע.

מאדאם דע־ראזעלים האט גלייך נעהייסען טאן פאר איהם
אלץ וואס מען דארף און גערירט פון א נאטירליכען מיטגע־
פיהל איז זי גלייך אווען צום קראנקען אין דער באגלייטונג פון
איהר פריינדין.

מען האט איהם שוין אראפגענומען פון קארעטע, און ער
איז געלעגען א בלייכער אויפ'ן גראז זיך ניט רירענדיג. ער איז
געווען אינגאנצען אין בלוט, זיין דיענער איז געווען פערצווי־
פעלט און מיט טרערען אין די אויגען האט ער געשריען, אז די
וואונד האט זיך געעפענט און אז זיין בעל־הבית איז פארלארען.

מאדאם דע־ראזעלים איז צוגעקומען און ווי נאר זי האט
א קוק געטאן אויף דעם בעוועגלאזעז קערפער, האט זי א געשרי
געטאן אוז צופאלענדיג צו איהר פריינדין האט זי קוים ארוים־
גערעדט :

— „דאָס איז ער! ער איז געקומען שטאַרבען אויף מיינע אויגען"!

„אוי גאָטעם ווילען, — האָט שפּיל ארויסגערעדט מאַדאָם דע־זשערנאנסע. — „טו זיך אַן א כח און גיב זיך ניט ארויס"!

אָט די עטליכע ווערטער האָבען עלענאַרען צו זיך געבראַכט. זי האָט דערפילט די געפאַר פון איהר לאַגע, און צוזאַמענגענומען־דיג אַלע איהרע כחות, וואָס זיינען גרייט געווען איהר צו פער־לאָזען, האָט זי געהייסען אריבערטראָגען דעם פערוואונדעטען, וועלכער איז נאָך אַלץ געלעגען בעוואוסטלאָז, אין שלאָם.

IX.

וועז לעאָן האָט אויפגעפּענט זיינע אויגען, האָט ער דער־זעהן, אז ער ליגט אין א בעט, און אז דאָקטאָר גיהט ארום איהם ארום, און אז זיין וואונד איז שוין איבערגעבונדען. דער דיענער, צו וועלכען ער האָט זיך געווענדעט מיט א פראַגע וועגען דעם, וואָס עס איז פאַרגעקומען, האָט איהם געוואָלט עס אי־בערגעבען אין עטליכע ווערטער. דער דאָקטאָר האָט איהם אָבער אָבגעשטעלט, פאַרערנדיג שווייגען און רוה.

מאַדאָם דע־ראזעלים וועלכע האָט מיט אונגעדולד געווארט צו הערען נייעס וועגען קראַנקען, איז נעווען שטאַרק אויפגע־רעגט, וועז מען האָט איהר געזאָגט, אז ער איז זעהר אָפּגעשוואכט פון בלוט־פאַרלוסט, און אז אויב עס זאָל נאָך צופאַלען פיבער, איז דאָ א געפאַהר, אז ער וועט עס אפשר ניט אויסהאַלטען. דער קראַנקער האָט געדאַרפט האָבען פולשטענדיג רוה; עס איז באשלאָסען געוואָרען, אז די דאָמען זאָלען ניט אריינגעהן אין זיין צימער, און אז מען זאָל אויפפאַסען אז דעם קראַנקען זאָל קיין זאַך ניט פעהלען.

אויפ'ן צווייטען טאג פאר טאג האט עלענארע אנגעקלונ־
גען און א שרעק האט איהר פארכאפט, וועז זי האט זיך דער־
וואוסט, אז דער קראנקער האט ביינאכט געקראגען פיבער און
אז ער האט אנגעהויבען ריידען פון היץ. ערשט איצט האט זי
א פארצווייפעלטע פארשטאנען, ווי טייער לעאן איז איהר און
זי האט דערפיהלט אז אהן איהם קאן זי שוין מעהר ניט זיין
גליקליך. זי האט פארגעסען אז איהר שטאלצקייט און אן איהרע
פריהערינע פראורטיילען: איהר נשמה איז געווען פול מיט
איין גראנק וועגען די געפאהר אין וועלכע לעאן געפינט זיך.
מאדאם דע־זשארנאנסע, וועלכע האט די גאנצע צייט מורא גע־
האט אז די אויפרעגונג פון איהר פריינדין זאל איהר ניט ארוים־
געבען, האט זיך געדארפט אנשטרענגען דעם גאנצען טאג ניט
צו דערלאזען, אז זי זאל אריינגעהן אין קראנקענס צימער. אויף
דער צווייטער נאכט אבער, וועז אלע זיינען זיך צוגאנגען, האט
עלענארע מיט אן אויג ניט געקאנט צומאכען. איבערבלייבענ־
דיג אליין אונטער דער ווירקונג פון דער שטילקייט, וועז אן
אומגליק קומט אויס נאך גרעסער האט זי שוין מעהר ניט גע־
קאנט באהערשען איהר אונרוה. זי האט זיך אפגעשטעלט לע־
בען לעאן'ס טיר, כדי צו הערען וואס עס קומט דארט פאר.
ער האט נאך גערעדט פון היץ און צו איהר האבען זיך נאך אפט
געטראגען אפגעריסענע קלאנגען פון זיין פערשטיקטער און
ציטערענדיגער שטים. און אונטער דעם כח פון פערצווייפלונג
האט זי שטיל געעפענט די טיר און איז אריינגעגאנגען...

די וועכטערין האט איינגעדרעמעלט. ביי דעם שוואבען
שיין פון לאמפ האט זי דערקענט דעם ליעבען פנים, וועלכער איז
אזוי שארף אייגעקריצט געווארען אין איהר זכרון. נאר די אוי־
גען האבען געקוקט אויף איין פונקט. זיין פנים האט געברענט.
דער צוזאמענגעצויגענער אטעם האט קוים באוועגט דעם ליי־

לאָך איבער איהם. עלענאָרע איז אנידערגעפאַלען אין שטול לע־
בעו טיר, און האָט מיט איהרע הענט פּארדעקט דאָם נעזיכט,
וואָם איז נעווען מיט טרערען פּאַרגאָסען.

דער לייכטער נערוויש, וואָם איז ארויסגערופען נעוואָרען
דורך איהר אריינקומען, האָט לעאָנען ארויסגעפיהרט פון זיין
פּאַרגעסענהייט.

„איז זי דאָם„? — האָט ער אויסגערעדט. — „וועט
זי קומען ? .... איך שטאַרב... אך, וען איך זאל איהר
קאָנען זעהען ! זאָגט איהר, אז איך שטאַרב... וואו קאָן מען
איהר אָבער נעפינען ?... איך האָב איהר פערלאָרען, פערלאָרען
אויף אייביג"!

ער האָט זיך אָבגעשטעלט און באַלד ווידער אָנגעפאַנגען:

„מיין טאַכטער... בריינגט איהר צופיהרען צו מיר... ניט
שוין זשע האָט מען א רעכט מיר צו פערוועהרען זיך זעהן מיט מיין
טאַכטער פאר'ן טויט? אָרים קינד, זוך ניט דיין טאַטען !...
דו האָסט איהם שוין ניט... ער האָט דיך זאָגאר ניט געקאָנט
בענשען אין זיינע לעצטע מינוטען".

ביי די ווערטער איז עלענאָרע אזוי נעריבט נעוואָרען, אז
זי האָט זיך צוואוויינט אויפ'ן קול.

לעאָן האָט א ציטער געטאָן, האָט אָפּגעדרעהט זיין קאָפּ,
אָבער זיינע אונבאוועגליכע אויגען האָבען גאָרניט נעקאָנט זע־
הען.

„וואָם איז דאָם פאר א נעהיימניספולער ווינקעל?—האָט
ער נעזאָגט — „ווער איז דאָרט אויפ'ן דיוואן ?... דאָם ביז־
טו, וועמען איך פארגעטער... דו, וועמען איך האָב נעזוכט... דו
ערלויבסט מיר פאַלען צו דיינע פיס... דו—אין מיינע אָרעמס...
די מאַסקע אָבער !... ארונטער, ארונטער מיט דער מאַסקע...
ווי ? דו ווילסט שוין ווידער לויפען ! ... ניין, ניין, דו וועסט

זיך שוין מעהר פון מיר ניט ארויסגליטשען"...

און דאָ האָט ער זיך אַנגעשטרענגט מיט אלע זיינע כחות זיך אויפצוהויבען.

„לעאָן! — האָט אויסגערופען עלענארע, לויפענדיג גלייך צום בעט, — לעאָן, וואַרט..."

ער האָט א קוק געטאָן אויף איהר מיט א פארוואונדערונג, אונזיכער. נאָכדעם ווי ער איז אויף א ווייל אנטשוויגען געווארן, האָט ער ארויסגערעדט מיט א מעהר רוהיגער שטים:

"ס'איז מיר אזוי שווער! הויבט מיר אונטער מיין קאָפּ. אך, וועז איך וואלט נאר געקאָנט איינשלאָפען"!

די וועכטערין, וועלכע האָט זיך אויפגעכאָפט פון עלענארעס געשריי, איז צוגעגאַנגען איהר העלפען. ער האָט זיך אַבער אָפּגעקערט פון איהר און אראָפּלאָזענדיג זיין קאָפּ אויף עלענארעס ברוסט, האָט ער ענדליך איינגעשלאָפען מיט א רוהיגען שלאָף.

אין א ווייל ארום איז אריינגענאַנגען מאדאם דע־זשערנאָס, וועריגדיג אונרוהיג וועגען איהר פרייַנדין. זי איז אויפגעשטאַנען פארטאָג. ניט געפינענדיג עלענארען אין איהר צימער, איז זי א דערשראָקענע אוועקגעלאָפען צום קראנקענס צימער, און איז שטעהן געבליבען אין טיר, א פארציטערטע פון דעם בילד וואָס זי האָט געזעהן. לעאָן איז א שלאָפעדיגער געלעגען אנגעשפּארט אויף עלענארעס פלייצע, און יענע, זייענדיג אונבעוועגליך אויפ'ן ברעג פון זיין בעט, איינבייגענדיג איהר געליבטען, האָט אומזיסט זיך באמיהט איינהאלטען די טרערען. וואָס האָבען זיך געקייקעלט פון איהרע אויגען.

מאדאם דע־זשערנאָנסע איז גלייך צוגעגאַנגען צום בעט.

„וואָס טוסטו דאָ, עלענארע? — האָט זי שטיל געפרעגט.

„וואָס פאר אן אונזין!"

"לאז מיך אפ" — האט איהר עלענארע איבערגעריסען— קיין זאך קאן מיך ניט פון זיין בעט אפריסען, ביז וואנען אט דער אומגליקליכער וועט אדער שטארבען, אדער נעראטע־וועט ווערען... זאלען אלע וויסען אז איך בעלאנג צו איהם: דאם וועט זיין א גערעכטע שטראף פאר מיין זינד. אה, וועז ער וואלט נאר לעבען געבליבען ! און ווייטער קימערט מיך קיין זאך ניט".

די מורא אויפצוואוועקען דעם קראנקען האט זיי ביידען נע־צוואונגען אנשוויגען צו ווערען. און לעצט איז ווייטער געבליבען שלאפען מיט א רוהיגען און טיפען שלאף.

ער האט אפגעשלאפען עטליכע שעה. וועז ער האט האלב געעפענט די אויגען און האט קוים זיינע ברעמען אויפגעהויבען. איז זיין בליק גלייך געפאלען אויף דער ציטערענדיגער עלע־נארע, וועלכע האט פארזיכטיג איבערגעלייגט זיין קאפ אויפ'ן קישען. ער האט ווידער פערמאכט זיינע אויגען, און זיי גלייך ווידער געעפענט.

„וואו בין איך"? האט ער געפרעגט מיט א שוואכער שטים.

און באמערקענדיג אז ער איז כמעט אין די ארעמס פון א פרוי, וועלכע איז לויט איהר אויסזעהן נאר ניט עהנליך ge־ווען צו אן איינפאכע וועכטערין, האט ער געמאכט א באוע־גונג, וועלענדיג באפרייען איהר פון זיין שווערען קערפער. זיין בליק וואס האט שוין ניט געבלאנזשעט, נאר אויסגעדריקט פארוואונדערונג, האט נאכגעקוקט עלענארען, ביז זי האט זיך ניט באהאלטען הינטערן וועגטעל פון זיין בעט.

„וואס איז עס, א חלום ? — האט ער קוים ארויסגעזאגט — די שטריכען... איך האב זיי געזעהען. אך ! ניין, איך האב קיין טעות ניט !...

— „ער בעמערקט מיך!" — האט עלענארע אויסגעשריען

מיט שרעק רויט ווערענדיג ביז די ווארצלען ביז איהרע האָהר.

„איינמאל דאכט זיך, ביי מאדאם דע־ב. עס איז אבער נענוג איין מאל, כדי אויף שטענדיג צו געדענקען" — און זיינע גרויסע, מידע אויגען האבען זיך ווידער אפגעשטעלט אויף איהר.

— „שטילער, שטילער, רעדט מעהר ניט. עס איז אייך שטרענג פארבאָטן אז איהר מוזט שווייגען. שווייגט און טראכט פון קיין זאך ניט, פארלירט ניט קיין האָפנונג, שלאָפט איין..."

באלד איז אָנגעקומען דער דאקטאר; ער האט געפונען, אז דער לאנגער שלאף האט געווירקט זעהר גוט אויפ'ן קראנקען, די היץ, האט ער נעזאגט, איז געפאלען, און אויב ער וועט ניט האבען קיין נייעם אנפאל אין דער קומענדיגער נאכט, איז ער זיכער א גערעטעוועטער.

עלענארע האט איינגעהאלטען דעם אטעם, זיך צוהערענדיג צו איהם, און זיין יעדער טרייסט־וואָרט איז איהר אריין טיף אין הארצען. די פרייד, וועלכע זי האט ניט געקאָנט קאָנטראָלירען, האט א צארטע רויטקייט ארויסגערופען אויף איהרע פייכטע, בלייכע באקען.

וען די נאכט איז געקומען, האט מען איהר פאר קיין פאל ניט געקאָנט אוועקנעהמען פון לעאָ'ס צימער, וואו זי האט געוואָרט צו זעהן אויב עס וועט קומען א נייער אנפאל, ער איז ניט נעקומען. די נאכט איז פּאראיבער רוהיג, און אויפ'ן צוויי־טען טאג האט דער דאקטאר געלאָזט וויסען, אז די געפאר איז פאָרביי. ער האט אבער געהאלטען פאר זיין פליכט מתריא צו זיין מאדאם דע־ראוליים, אז עס דארף נאך לאנג נעמען ביז ער וועט געזונט וועהרען, און אז עס איז געפערליך אוועקצולאָזען דע־ קראנקען ביז זיין וואונד וועט זיך פאלשטענדיג פארדע־קעט.

עלענארע, וועלכע האט בלויז געוואלט ארויסווייזען נאר

א קאלטען מיטנעפיהל. האט א ציטער געטאן פאר פרייד פון דעם נעראנק אז די גאנצע צייט וועט זי קאנען זיין אין א וואונ־דערבארער נאהנטקייט פון לעאנען. וועט זיך זארגען בלויז וועגען איהם אוו וועט איהם ענדליך אומקערען זיין גליק. נאכדעם ווי זי האט איהם אומגעקערט זיין לעבען.

אין גיכען איז ער געווען בכח ארויסצייגען זיין דאנק־בארקייט צו דער ליעבער ווירטין, וועלכע ער האט נעזעהען, ווי איהם האט זיך נעדאכט, בלויז איינמאל אין לעבען, אבער וועי־מעם שעהנקייט און ליבליכער שמייכעל האבען זיך איינגעקריצט טיף אין זיין זכרון.

די ביידע פרייגדינס האבען זעלטען וועו פערלאזען זיין צימער, זיי פלעגען איהם אונטערהאלטען. פלעגען פארלייענען פאר איהם אויפ'ן קול, אמאל פלעגען זיי שפילען פאר איהם שטילע מוזיק. ער האט געפיהלט אזוי ווי ער וואלט געווען ארומ־גערינגעלט פון אייגענע שוועסטער. עלענארע פלעגט טרעפען אוו דערפיהלען זיינע פארלאנגען. זי האט איהם ארומגערינגעלט מיט אלע יענע קליניגקייטען, וועלכע מען פיהלט כאטש מען באמערקט זיי ניט.

פאר דער צייט האט זיי לעאו דערצעהלט ווי אזוי ער איז אין שפאניען, א שווער־פערוואונדעטער נאך א בלוטיגער שלאכט. געבליבען ליגען אויפ'ן שלאכט־פעלד, אוו ווי עפעם איינע א פרוי איז גערירט געוואָרען פון זיין יוגענד אוו פון זיין לאגע אוו האט איהם געראטעוועט פון א זיכערען טויט; ווי זי האט איהם צו־גענומען צו זיך, ווי זי איז ארום איהם צערטליך ארומגעגאנגען. ער האט זיך שוין אננעהויבען צופיהלען בעסער. נאר פלוצלונג איז אנגעקומען א מאן פון דעם שונא'ס חיל אוו ער איז גע־צוואונגען געווען צו פערלאזען זיין בעשיצערען, כדי ניט ארייג־צופאלען צו זיי אין די הענט. אוו וועו ער איז אנגעקומען קיין

באיז, נאכדעם ווי ער איז אויכנעשטאנען טויזענד נעפאהרען. האט איהם זיין אונרוהינקייט ניט נעלאזען זיך דערוואהרטען ביז ער וועט אין נאנצען אויכנעהיילט ווערען. און ענדליך, מיד ווערענדיג פון וועג, האט עם נעטראפען מיט איהם יענער אונגליקליכער ציפאל, א דאנק וועלכען ער איז אויפנעכומען נעווא־רען מיט אזא איבערנעבענער פרוינדשאפט. פון דער דערצעה־לונג איז פאר עלענארען קלאר נעווארען פאר וואס מען האט פון איהם די נאנצע צייט ניט נעהערט.

X.

אויב ווער עם איז דאס נעהאט א רעכט זיך צו בעקלאנען אויף דעם נייעם נאכט איז דאס נעווען די קלייניע לעאנא: מען פלענט איהר ניט צולאזען נאהענט צו זיין צימער, ווייל איהרע קינדערשע הייסליכקייט ווולט אננעמאכט א צו גרויסען טומעל. עלענארע פלענט זיך כמעט ווי פארשעמען ביי דעם נעדאנק, או לעאן וועט איהר דערזעהן, אזוי ווי ער וואלט זיך נעקאנט אנשטייכען ווען פאר אן אינטערעס דאס קינד דארף פאר איהם האבען, און לעאנא וייענדיג שטארק ציגעווואהנט צו דער מו־טער, פלענט איהר שטענדיג ארומזוכען.

אייגמאל ווען די טיר פון קראנקענס צימער איז נעווען האלב אפען, האט זי איהר לייכט א שטויס נעטאן און האט אריינגעקוקט אין צימער. איהר שהנינקע קעפעלע איהר שרע־קעדינער און נייגעריגער בליק איז נלייך נעפאלען אויפ'ן פרעמ־דען, וועלכען זי האט נאך ניט נעקענט. לעאן האט איהר דער ערשטער דערזעהן און האט אייגעשריען א פא־ווואנדעטער.

וואס איז עס פאר א ווואנדערבארע קינד ?

יענע איז שוין אַנטלאָפֿן. אָבער די מוטער ביי וועמען דאָס האַרץ האָט אָנגעהויבען קלאָפֿן און א רויטקייט האָט זיך באַוויזען אויפֿן געזיכט, האָט איהר צוריק געפֿופֿן. זי האָט איהר געזומען אויף די הענט און איהר אַוועקגעזעצט ביי לעאָנען אויף די קניע.

א צורודערטער פון ערינערונגען און ניט קלאָהרע נעפּיהלען האָט ער מיט לִיבעגעקוקט אויף דער מיידעלע, האָט איהר צערטליך נעגלעט און מיט א ציטעריגען קול געפֿרעגט ווי אלט זי איז.

עלענארע האָט זיך פֿארלאָרען און מיינעדיג אז ער פֿערשטהט שוין אלץ, האָט זי געזאָגט מיט א יאָהר מעהר.

„און איך האָב געמיינט אז זי איז אינגער" — האָט לעאָן מיט א זיפֿץ געענטפֿערט און ער האָט זיך פֿערטראָכט.

דאָס קינד האָט שוין פֿארגעסען זיין שרעק, און האָט שוין מעהר ניט געוואלט אראָפּגעהן פון איהר נייעם פֿרייַנדס קניע. און ער, ווידער, האָט אויך ניט געקאָנט איהר דערווייטערן פון זיך.

„איך וועל אייך מוזען צושיידען". — האָט עלענארע גענזאָגט, — „וויל זעהענדיג אייער אויפֿרעגונג, הויבט שוין מיר אָן צו פֿאַרדריסען פֿאר וואָס איך האָב איהר געבראָכט אהער."

„אך, מיין טייערע, וועז איהר וואלט געוואוסט אלץ אָן וואָס זי דערמאָנט מיר".

„אָנהמענדיג אייך פֿאר דעם העלד פון זעהר אָן אינטערעסאַנטער פּאָסירונג, וועלכע איך קאָן ניט פֿארגעסען, קאָן איך זיך נאָנץ לייכט אנשטויסען"...

„נו יא, דאָס בין איך מאָקע געווען, אָן אָבנענארטער, א פֿארשטויסענער פון יענער, וועלכע האָט, ווי מיר האָט זיך גערוכט, מיך אויסגעקליבען; געגען מיין אייגענעם וויללען געטריי

צו מיינע ערינערונגען, באדויער איך דעם פארבייגעלאפענעם שאטען, איך פארפאלג דעם אומזיסטען חלום: דאס בין איך, וועמען עס האט זיך ניט איינגענעבען צו שטארבען, און ווער עס וועט שוין מעהר קיינמאל ניט זיין גליקליך אין זיין לעבען".

לעאנארע האט קוים איהרע טרערען איינגעהאלטען.

— „אזוי! הייסט עס, אז איהר ליעבט איהר נאך אלץ"?

— האט זי ציטערענריג נעפרעגט.

„איך ווייס ניט, אויב איך ליעב איהר נאך: צו איך בין נאך אזוי שוואך אז איך זאל איהר נאך ליעבען: אבער איהרע צארטע רייד, די מינוטען, וועלכע איך האב פארבראכט מיט איהר, איהר שעהנקייט, אפילו איהרע קאפריזען, — דאס אלץ האט זיך שטארק איינגעקריצט אין מיין זכרון, זי האט אויסגעליידיגט מיין נשמה און האט אוועקגענומען דעם נאנצען צוויבער פון מיין לעבען"...

— "אך"! — האט עלענארע אויסגעשריען א נעריטע ביז דער טיפענישׂ פון איהר נשמה — „אזא איבערגעבענקייט מוז באלוינט ווערען... נלויבט, אז וועז עס איז וועט זי א נעריטע אוז ענדליך א באזיצטע קומען אוז וועלען פאריכטען איהר פעהלער אוז בעטען מחילה".

"קיינמאל ניט... אין פערלויף פון דריי יאהר האט אט די שטאלצע, נעפיללאזע פרוי ניט נעפונען פאר נויטיג צו שרייבען כאטש א פאר ווערטער. זי האט זיך אודאי אומנעקערט צוריק אהיים אין אינדיען, אין אמעריקא, — ווער ווייסט? אוז איצט לאכט זי זיך נעווים אויס פון מיין נארישען נלויבען אין איהר... אך, ווי איך ווארט איהר נעוואלט פערנעסען! די לעצטע צייט פיהל איך, אז עס ווערט מעגליך פאר מיר אוז, עס קאן זיין — האט ער צוגענעבען אויפנערעגט — אז דאס וועט פאסירען זעהר גיך".

„און איהר וועט אַז איהר פּאַרגעסען: לעאָן"?

אָט דיוועלטער זיינען אַרויסגעזאַנט געוואָרען מיט א טאָן פון אַזא צאַרטען פּאַרוואָרף, אז לעאָן האָט א קוס געטאָן אויף איהר, איהרע אויגען זיינען געווען פֿאַרמאַכט.

„אַך מיין טייערע, — האָט ער אַנגעהויבען נאָך א קורצען שווייגען. — ווי ליעב מיר איז אייער מיטגעפיהל! וועז זי וואָלט געהאָט אייער נשמה, אייער האַרציגקייט, וואָלט איך איצט נליקליך געווען... מיין טאָכטער, מענליך אזא וואונדער־באַר שעהנע ווי אָט די מיידעלע, וואָלט איצט געזעסען, פונקט ווי זי, אויף מיינע קניע".

און אויפהויבענדיג זיין מידען בליק אויף עלענארען האָט ער צוגענעבען:

„איהר מוטער... לעבען מיר... א'ז ווי איהר... א געאָכטע...

„אָט די ערינערונגען און אָט די אויפרעגונג זיינען שטרענג פּערבאָטען" — האָט לעאָנארע ארויסגעזאַנט מיט א ציטערדי־גער שטים, ארויספירענדיג די מיידעלע. — „איך מוז אייך צושוידען".

"ענטשולדיגט, איך האָב זיך אויף א וויילע פאר'חלוֹם'ט. פאר וואָס אזוי שנעל מיך אומקערען צוריק צו דער ווירקליכ־קייט".

ניט וואָגענדיג אויסצוהערען ווייטער, איז עלענארע אוועק־נעלאָפען צוזאַמען מיט איהר מאָכטער און האָט אלץ דערצעהלט מאדאם דע־זשערנאנסע.

פון יענער צייט אָן האָט די קליינינקע לעאָנע באַוווכט דעם קראַנקען אזוי אָפט וווי די מאָמע, ער פלעגט איהר שטענדיג רו־פען צו זיך און איז צו איהר שטאַרק צוגעבונדען געוואָרען.

דאָס קינד פלעגט איהם רופען פרייגד, פלעגט איהם האַל־זען און קושען. זי פלעגט שטענדיג וועלען זיין מיט איהם און

מיט דער מוטער. איהר נאאיוועע צונעבונדענקייט צו זיי ביידען פלעגט אפט ארויסווארפען עלענארען אין א שווערער אבער אנגענעהמער לאגע, נאך ווען עלבער לעאן פלעגט ווערען נאך אומעטיגער און פארטראכטער.

פאר דער צייט האט זיך זיין געזונד פיעל פארבעסערט, די וואונד האט זיך פארהיילט. די צייט איז פאר איהם נעלאפען אין גליקליכע מאמענטען, און עס האט זיך אנגערוקט דער ווינטער, דער מאנאט דעצעמבער.

מאדאם דע־זשערנאנסע, ווען עלבע האט שוין לאנג אנגעהויבען צו רייד׳ען פון איהר אפ־פארען, האט ענדליך געלאזט ווי־סען, אז מעהר קאן זי שוין ניט אפלייגען. און פלוצלונג האט לעאן ביי איהר אנגעהויבען צו בעטען אן ערלויבעניש איהר צו באגלייטען, זיין שטים האט זיך, קענטיג, געביטעט פון דעם וואס ער האט זיך אנגעשטרענגט, ווען ער האט עס ארויסגעזאגט.

איבעראשט פון אזא פלוצלונגען באשלום, האט מאדאם דע־ראזעלים אנגעהויבען פראטעסטירען.

„אך, מיין טייערע" — האט לעאן אויסגערופען — „ער־לויבט מיר אוועקצופארען, איך האב זיך שוין צו לאנג געקווייקט מיט אט דעם געפערליכען גליק, וועלבער איז ניט פאר מיר. ער־לויבט מיר צו לויפען פון אייך, פון אט דעם קינד, פון אייער הארציגער איבערגעבענקייט, פון אט די שנעל פארביגעלאפענע טעג: ערלויבט מיר ווידער זיך צוריקציהען אין מיין אינזאמ־קייט מיט וועלבער איך וועל שוין אייביג פארבלייבען".

— „מען דארף דאך אבער, ווייניגסטענס פרעגען דעם דאקטאר, אויב איהר זייט שוין אין גאנצען אויסער געפאהר".

עס זיינען דא געפאהרען פון וועלבע דער דאקטאר, מיט זיין גאנצען וויסען, קאן מיך ניט אינהיטען... מיין שיקזאל איז צו לויפען פון אלץ וואס מיר איז טייער, פון אלץ, וואס מיר

קאן געפעלען און שאפען א צובונד, אוועקצוגעהן פון דאנען איז פאר מיר קיינמאל ניט צו פריה...

„אויב אזוי, מיין טייערע, — האט עלענארע געזאגט, זיך ווענדענדיג צו איהר פרייגדין: — ניב איך איבער אין דיינע הענט מיין פארוואונדעטען ריטער, און דו וועסט פאר איהם מוזען זיין פעראנטוואָרטליך".

לעאן, אביסעל פערוואונדערט, וואס מען האט איהם אזוי לייכט אפגעלאזען, איז ארוים זיך צוגרייטען צו דער רייזע. עלענארע האט איהם נאכגעקוקט מיט א שמייכעל.

„וואס מיינט עס. — האט אנגעהויבען מאדאם דע־זשער־נאנסע, קוקענדיג מיט פארדרוס אויף איהר. — „וואס זאל עס באדייטען, אט די נייע קאמעדיע? עס איז דאך קלאר, אז ער האט מורא איינצוליעבען זיך אין דיר, אז ער לויפט פון דיר. אויף וואס וואלסטו, פאר וואס זאגסטו איהם ניט וועד דו ביזט, און מאכסט ניט א סוף צו דיין אונזיניגען שפיעל? אדער בילייכט געפעלט דיר איהם נאך לענגער צו מאטערען"?

— "אך, מיין טייערע, ווי וואונדערבאר גוט עס איז צו זיין א קאנקורענטין צו זיך אליין, איך בין איהם צוויי מאל געפעלען געוואָרען. און אויף אזוינע פארשידענע אופנים! פול מיט געטרייקייט, ארענטליך און איבערגעבען, פול מיט גוטסקייט, לויפט ער פון מיר, כדי מיר ניט צו ווערן אונטרייי. ער האט מיך געליעבט, און מיך אליין ליעבט ער בלויז, ווי גליקליך איך בין."

"און לעאן, דער ארימער לעאן! וועז וועסטו ענדליך, א טראכט טאן אויך פון זיין גליק? זאג איהם אויס וועד דו ביזט, עלענארע, לאמיר פאהרען צוזאמען קיין פאריז. און דאָרט וועסטו מיט איהם חתונה האבען. איך גלויב אז איצט האסטו זיך שוין מעהר ניט וואס צו שרעקען".

„נײן, איך האָב א פּלאַן: דו פאָהר אוועק מיט איהם — און איך וועל ארויספאָהרען גלײַך נאָך אײַך".

„עלענאָרע, עלענאָרע, ווידער א ראָמאַן, ווידער א פּאַנטאָזיע!..."

— „מײַן טײַערע, אָט דעם איין מאָל נאָך! און דאָס וועט זיין דער לעצטער, איך שוואָר דיר".

— אין דעם מאָמענט איז אריין לעאָן אן אונרוהיגער, אן אויפגערעגטער. אלץ איז געווען פּאַרטיג צו זיין אָבפאָהרען.

מאדאם דע־זשערנאנסע, כאָטש אונצופרידען מיט איהר פּרײַנדין, האָט איהר נאָך געמוזט נאָכגעבען און איז אוועק זיך צוקלײַבען צום אָפּפאָהרען. נאָר אין דעם מאָמענט פון געזעגענען זיך האָט זי דעם מוט פערלאָרען. עלענאָרע האָט מיט טרערען איבערגענעבען איהר קראַנקען צו מאדאם דע־זשערנאנסע, וועלכע האָט צוגעזאָגט צו האַלטען איהם ביי זיך און זיך צו זאָרגען וועגען איהם. לעאָן, א בלײַכער, אן ערנסטער, איז געשטאַנען לעבען דער קאַרעטע, און האָט נאָך אמאָל און נאָך אמאָל אי־בערגע'חזרט זיין דאַנק פאַר די פרײַנדליכקייט, וואָס מען האָט איהם אַרויסגעוויזען. ער האָט דאָ אָפּגעלאָזען פון זיך, און דאָ ווידער נענומען אויף די הענט דאָס קינד וואָס האָט געווײַנט, זיהענדיג אז דער פרײַנד פאָרט אוועק.

מאדאם דע־זשערנאנסע איז צוגענאַנגען צו עלענאָרען.

„דו האָסט נאָך צייט" — האָט זי שטיל געזאָגט.

נאָך א וויילע פון נאָכטראַכטען האָט מאדאם דע־רזאָזלים ענדליך נעענטפערט:

— „נײן, איך האָב בלויז איין מיטעל ווי אזוי צו מאַכען מײַן שוועגער ערקלערונג".

דאָן, האָט מאדאם דע־זשערנאנסע א ציה געטאָן לעאָנען

און זיי האבען זיך ביידע אריינגעזעצט אין קארעטע, וואס האט זיך א ריהרגעטאן און איז באלד פערשוואונדען פון די אויגען.

XI.

זיך אומקערענדיג צוריק צו איהר אינזאמקייט, האט עלע־נאָרע דערפיהלט אז זי קאן עס מעהר ניט אויסהאלטען; בלויז דער גליק וואס זי האט אקאַרשט איבערגעלעבט וואלט איהר געקאָנט בארוהיגען, און ביי איהר איז קיין אנדער פארלאנג ניט געווען ווי נאר וואס שנעלער אנצוקאָנען איהר פריינדין און יענעם אויף וועמען זי האט שוין געקוקט ווי אויף איהר מאן.

אין א וואָך ארום נאָך זייער אפפאָהרען איז זי אריינ־גיפאָהרען מיט איהר טאכטער אין איהר פאריזער הויז, קיינעם ניט מעלדענדיג דערפון. זי האט בלויז אנגעזאגט צו מאדאם דע־זשערנאנסע פון איהר קומען.

נאָך א לאנגען געשפרעך, אין וועלכען עלענארע האט איהר ערקלערט דעם פלאן וואס זי האט אויסגעטראכט, ווי אזוי אוים צוזאגען לעאנען וועט זי איז, האט זיך איהר ענדליך איינגענע־בעו צו קריגען איהר פריינדין׳ס צושטימונג, און איהר הילף דורכצופיהרען דעם פלאן וואס האט איהר גרוים פרייד פער־שאפט. זיי זיינען זיך צוגאנגען. אויסארבייטענדיג געוני ווי אזוי יעדע פון זיי דארף האנדלען.

עס האבען זיך נאר וואס אנגעהויבען די בעלער אין זאל „אפערא„: און איינמאל האט זיך מאדאם דע־זשערנאנסע נע־וועגדט צו לעאנען מיט א ביטע, אז ער זאל איהר באגלייטען אהין. אין אנהויב האט ער זיך, געגען איהר ערווארטונג, ענט־שידען אפגעזאגט. ער האט מעהר ניט געקאנט פארטראגען דעם

פלאץ, וואו ער האט זיך פארדרעהט אין אן אוואנטיורע, וועל־כע האט געלאזען א ווירקונג אויף זיין גאנצען לעבען. ער האט זיך דאס ווארט געגעבען מעהר קיינמאל אהין ניט צו געהען.

מאדאם דע־זשערנאנסע איז אבער צו איהם צוגעשטאנען. זי האט איהם נעבעטען צו זיין איהר באגלייטער בלויז אין יענעם מאמענט, וועו איהר וועט זיך איינגעבען צו טרעפען דאר־טען איינעם אן אויסלענדער, וועלכער דארף אהין קומען אוו וועלכען זי ווייל אינטריגירען. לעצט, וועלכער האט אין קיין זאך ניט געקאנט אפזאגען די פרייהדין פון מאדאם דע־ראזעלים האט ענדליך צוגעשטימט או מיט א קלאפענדיגען הארצען איז ער אוועק.

באלד ווי זיי זיינען ארויין איז זאל האט איהם ארומגע־כאפט א געוואלדיגע אונרוהיגקייט: טויזענדער עראינערונגען האבען אין איהם ווידער אויפגעלעבט.

מאדאם דע־זשערנאנסע איז מיט איהם עטליכע מאל דעם זאל דורכגענאנגען אוו נאכדעם האט זי זיך פלוצלונג צוזעגענט מיט איהם אוו איהם איבערגעלאזען, מאכענדיג דעם אנשטעל אז זי האט דערזעהען יענעם, וועמען זי האט געזוכט.

אבער ווי נאר זי איז אוועק, האט ער דערהערט גאנץ נא־העט פון זיך א שטים, וועלכע, ניט קוקענדיג אויף דעם גע־מאכטען טאו, האט איהם נעמאכט אויפצושוידערן.

— „אט ביי וואס איך האב אייך געכאפט, פארעטער וואס איהר זייט, ניט מיך זוכט איהר ארום אויפ'ן באל אין זאל פון דער אפעראַ!"

ער האט זיך אומגעקוקט אוו וועמען האט ער דערזעהען לעבען זיך? — זיין אונבעקאנטע. די וויסע קלייד, די מאסקע, אלץ, ביז דער בריליאנטענער בראש, וועלכע האט נאך דאמאלט געצויגען זיין אויפמערקזאמקייט, אלץ איז געווען דאס זעלבע.

— „דאס איז זי"! — האט ער אן אויפגערעגטער אויסגע־
שריען, אנכאפענדיג איהר אונטערן ארעם,—„ווי? איך האב איך
ווידער געפונען... איך זעה איך, איך האלט אייער האנט! מיט
וואס פאר א וואונדער?"

— „צו וואס זיך אזוי וואונדערען? דו וויסט דאך מיין
פעהיגקייט צו שאפען נסים".

„א, אמת. דאס איז אלץ, וואס איך האב וועז עס איז ג־
וואוסט פון אייך".

— „דאס פערגאנגענע איז נאך גארניט, דו וועסט נאך דער־
זעהען גאר עפעס אנדערש; דו ביזט ווידער אין מיין מאכט, דו
דארפסט זיך צוגרייטען צו אויסערגעווענליכע אינדריקע, דיין
שיקזאל איז באשטימט, אוז דו וועסט אין קורצען עס וויסען".

אין דער צייט, וואס זי האט געהערט איז די פרייד וואס איז
ארויסגערופען געווארען אין לעאו'ס נשמה דורך איהר אנווע־
זענהייט פארוואנדעלט געווארען אין א פערדרוס. ער האט זיך
געפיהלט טיף באלידיגט פון אט דעם לייכטען, באפעלענדען טאן
נאך א דריי יאהריגען שווייגען, און פיעלע אנדערע באלידי־
גונגען, פאר וועלכע זי האט געדארפט בעטען ביי איהם ענטשול־
דיגונג. אלץ וואס ער האט געטראכט פון איהר צום שלעכטען פאר
דער גאנצער צייט איז איהם אויף איינמאל אין קאפ אריין.

ער האט זיך אפגעשטעלט.

„אלזא מאדאם" — האט ער קאלט אויסגערעדט, — וואס
וויל איהר פון מיר? וואס האט איהר שוין ווידער צוגענרייט?
וואס איז דער נייער מיטל מיט וועלכען איהר ווילט מיך ווידער
אפנארען?"

—„אך, ווי א מענש קאן זיך דאס איבערבייטען אין דריי
יאהר! און דאס איז דער זעלבער לעאו, דער צארטער, דער
ווייכער, וועלכער האט אויף דעם זעלבען פלאץ סייערליך געשוואר־

LIBRARY

דען צו זיין אונטערטעניג אוו געהאָרכזאם."

"אויב איך האָב זיך געענדערט, טו וועמען דארפט איהר באשולדיגען אין דעם, איהר גרויזאמע? צו דען זייט עס ניט איהר געווען וואס האָט מיר געמאכט פאר אן אנדערן? צו האָט איהר מיך ניט אפגענארט דורך יענע אלע צויבער מיטלען נעגען וועלכע דאס שטארקסטע מענשען־האַרץ קאן ניט בייַשטעהן אוו נאכדעם מיך אומרחמנות'דיג פארשטויסען, אפילו אהן געוויסענביסע? אוו צו האָט איהר זיך ניט צופריעדענגעשטעלט מיט דעם, וואס איהר האָט מיך געלאזען פארזוכען יענעם גליק, וועלכען איהר האָט ביי מיר נאכהער צוגענומען אוו לאזט מיך שוין דריי יאהר ארומנעהן אן אומעטיגער אוו פארגעסענער?"

— „לעאן, איהר זייט צו שטרענג, איך בין איצט מיט אייך, איך וויל אויסקויפען מיין שולד, אוו אומקערען אייך דאס גליק, נאך וועלכען איהר בענקט."

„אך! וויי אזוי קאן איך גלויבען אייערע וועדטער? עס קען דאך מעגליך זיין, אז איהר וועט באלד פערשווינדען פון מיינע אויגען, ניט איבערלאזענדיג נאך זיך קיין אנדער שפור, אויסער דעם וויטאג, וועלכען איהר פערשאפט מיר. עס קען זיין, אז איהר גרייט שוין ווידער צו פאר מיר עפעס א נייע פאסטקע"...

זיהאט איהם איבערנעריסען אוו צערטליך ארויסגעזאגט:

— „ניין, איך האָב מעהר קיין פאסטקע אוו קיין סודות ניט . . . אך, לעאן איך האָב דאך אויך נעליטען... אבער לאמיר פארגעסען יענעם אונזין, יענע ליידען — זיי זיינען שוין מעהר ניטא, אנערקענט אוו נעמט אן ענדליך אייער פרוי".

„איהר האָט עס דאך ניט נעוואלט"...

— „יא, עס איז געווען מיין שולד, איך וויל אבער ווידער

געווינען אייער ליעבע"...

איהר האט פארנאכלעסיגט יענע רייניע, שטארקע ליעבע צו אייך, אויף וועלכער עס איז פעהיג געווען מיין הארץ. צוליב וואס פאר א נייעם קאפריז פאדערט איהר עס איצט פון מיר? זייט איהר זיכער, אז איהר וועט עס נאך געפינען? פאר וואס עפעס דארף איך טראגען אזא אונזיניגע ליידענשאפט צו א פערזאן וואס האט מיך אוועקגעוואדפען? וואר האט אייך געזאגט אז איך בין פארליבען דער זעלבער ווי געווען; אז איך וועל פון מיין זייט ניט צוריקווייזען יענע שטריק, וועלכע זיינען אייך געווען אזוי פארהאסט און אז מיר איז ניט טייער מיין אונאבהענגיגקייט? מיר האט דאך עס ניט געקאסט אזוי טייער ווי אייך" . . .

אט די שארפע ווארטער האבען עלענארען אויפגעטרייסעלט ביז דער טיפעניש פון איהר נשמה. יענע פרייד מיט וועלכער זי איז געגאנגען צום באל, איז פערשוואונדען. אונטער די קלעפ פון דער שטרענגער גערעכטיגקייט, פון די אונערווארטעטע באשולדיגונגען, פון די ערנידערונגען, האבען איהר דער מוטה און די כחות פערלאזען:

וועו לעאן האט דערזעהען אז זי האלט זיך קוים אויף די פים, האט ער איהר צוגעפיהרט צו א באנק און האט זיך אוועקגעזעצט לעבען איהר. עס האבען זיך ביי איהר טרערען באוויזען און עס איז איהר גרינגער געווארען.

„אך, ענטשולדיגט, איך קאן אייך ניט פארשטעהן. און ווי פארדריסט עס מיר פאר מיין גרויזאמקייט! צו דען אבער האב איך געקאנט ערווארטען פון אייך א וועלכען ניט איז געפיהל צו מיר, נאכדעם ווי איהר האט מיר אזוי פיעל גלייכגילטיגקייט ארויסגעוויזען"?

ער האט איהר געבעטען ארצפצונעהמען די מאסקע און

איהם ערלויבען איהר צו באגלייטען אהיים. זי איז נרייט געווען נאכצוגעבען און איהם וויזען איהר געזיכט, וואם וואלט ביי איהם זיין נאנצען כעם אוועקגענומען. אבער די מורא פאר א סצענע וואם וואלט געצויגען אלעמענס אויפמערקזאמקייט און דער פערלאנג איהם נאכאמאל אויסצופרובירען האבען איהר פון דעם אפגעהאלטען. זי האט מיט דער מאסקע איהרע אויגען מעהר פארשטעלט, און מיט א שטים מיט וועלכער זי האט נאך קיינמאל צו איהם ניט נערעדט, האט זי טרויריג געזאגט:

— „באגלייטען מיך? ניין. ניט איצט איז די צייט. איהר האט מיך אויסגעלערענט קלוג צו זיין... אראפענהמען די מאסקע? צוליב וואם וויל איהר זעהען יענע, וועמען איהר ליעבט שוין מעהר ניט? איך וויים די אורזאך פון אייער קאלטקייט, איך וויים וואו איהר זייט נעווען פאר דער צייט פון אייער קראנקהייט אוו וועד עס איז ארום אייך ארומנאנגען".

—"אויב אזוי, וויסט איהר דאך, — — האט לעאן נעזאגט מיט אן ערנסטען טאן, — אז מיין בעציהונג קאן ניט זיין קיין צארטע אוו מיין ענטציקונג קיין צו ברענענדיגע. אמת, איך ליעבען עס ניט. זייענדיג דרייי מאנאטען די אייניציגע זאכ פון א פרוי, וועמעס שעהנקייט איז נאר איהר קלענסטע מעלה, וואם איז אזוי פיין און איהרע נעפיהלען אוו קלוג, א פרוי וואם פאראיניגט אין זיך באשיידענע ווירדע און הארציגע נוטסקייט — צו דען האב איך נעקאנט ניט אבשאצען אט די טייערע אייגענשאפטען? און צו דען וועל איך קאנען ניט ערמאנען איהר שטענדיג?"

עלענארע האט זיך נוט איינגעהערט צו דעם וואם ער זאגט. און זי איז נעווען איבערנליקליך. זי האט דערפיהלט, דאם ניט קוקענדיג אויף אלע איהרע אנשטרענגונגען, וועט זי זיך דאך ארויסגעבען, אויב זי וועט פארבלייבען מיט איהם נאך א מי־

נוט. דעריבער האָט זי זיך גליך אויפגעהויבען:

— "זייט גליקליך" — האָט זי איהם געזאָגט, — "אייער גליק וועט זיין מיין גליק... איך וועל מיט אייך מעהר ניט רייֿדען וועגען מיר... איך פּאָדער מעהר גאָרניט. איהר זייט פּריי. אָבער אפשר ווילט איהר וועגינסטענס, זעהען אייער טאָכטער"?

„צו איך ווי! צו דעז קאָנט איהר נאָך צוויפלען אין דעם"?

— „אויב אזוי קומט מאָרגען פּרישטיקען צו מיר. — וועט איהר זי זעהן".

זי האָט איהם געזאָגט וואו זי וואָהנט, אָבער איהר נאָמען האָט זי איהם ניט געגעבען.

„איך וועל אָנזאָגען וועגען אייער קומען מיין דיענער. ער וועט אייך אריינפיהרען".

זי איז אוועק א צורודערטע, פון דאָם אלץ, וואָס עס איז פאָרגעקומען.

„וואָס וואָלט געווען מיט מיר"? — האָט זי מיט שרעק א טראָכט געטאָן, — „וואָס וואָלט געווען מיט מיר. אויב די גאָלענהייט וואָלט מיר ניט געגעבען די מעגליכקייט דורך אן אָנדער בעציהונג צו געווינען זיין אכטונג און זיין ליעבע"?

XII.

לאָאן פון זיין זייט האָט פערבראכט די נאכט אין גרויס אויפרעגונג.

ענדליך האָט ער ווידער געפונען דאָם, וואָס ער האָט אזוי לאָנג ארומגעזוכט. ענדליך וועט ער איהר קאָנען זעהן ער וועט זעהן זיין טאָכטער, וועמעס אויסזעהן ער האָט אזוי אפט גע-

ביבליאטעק און לעזע צימער פון אידיש נאציאנאלען ארבייטער פערבאנד
LIBRARY AND READING ROOM OF THE Jewish National Workers' Alliance

זוכט אויסצומאלען אין זיין פאנטאזיע! עס קאן מעהר קיין צוויייפעל ניט זיין, אז מען וועט איהם ניט אפזאגען אין זיין רעכט צו זיין א מאן און א פאטער! ענדליך וועט עד הערען, ווי מען וועט איהם רופען מיט נייע, ליעבע נעמען.

צו דערזעלבער צייט האט ער זיך דערמאנט „מ מאדאם דע־ראזעלים און אן איהר אויסזעהן, און דער פערזלייך צווישען זיי ביידען איז ניט געווען צו גונסטען פון דער אונבעקאנטער, וואהרום וואם פאר א פרוי וואלט געקאנט אין זיינע אויגען זיך פערגלייכען מיט עלענארע'ן?

אויך מארגען איז ער אויף דעם אנגענעבענעם אדרעס גע־קומען צו דער באשטימטער צייט, און דאם ערשטע געזיכט, וואם איהם האט זיך א וואהרף געטאן אין די אויגען, איז געווען יענער נעגער, מיט וועלכען עס זיינען ביי איהם געווען פער־בונדען אזוי פיעל ערינערונגען.

דער נעגער האט איהם דורכגעפיהרט דורך א רייהע שעה־נע צימערען, ביז ער האט איהם געבראכט צו א טיר, וועלכע ער האט געפעענט און גלאזט וויסען וועגען ה' דע־פרעוואל'ס קומען.

לעאן איז אריינגעקומען און ער האט זיך דערזעהן אין א בודואר וואם האט איהם גלייך דערמאנט אין יענעם צימער וועלכען די דריי פארגאנגענע יאהרען האבען ניט געקאנט אפ־ווישען פון זיין זכרון. די אילוזיע האט נאך פארפול געמאכט. א פרויען פיגור אויף א זאפע אין דער זעלבער פאזע און פונקט אזוי אנגעטאן ווי דעמאלט, אויף די קניע ביי איהר, איז ג־זעסען א קינד.

וועז לעאן איז צוגעקומען נעהענטער. — האט זי זיך אומ־געקערט צו איהם.

„וואם זעה איך„? — האט לעאן אויסגערופען — עלע־

נאַרע! איז דען מעגליך אזא גליק!... אך, אויב דאָס איז א גרויזאמער שפּיעל, — הערט עס אויף, ווייל איך וועל אויסגעהן דאָ פּאר אייערע אויגען".

אין דעם אויגענבליק האָט די קלייניקע לעאָנע זיך א וואַרף געטאָן אין זיינע אַרעמס, צייגענדיג איהם די אנדערע העלפט פון רינג וואָס איז געהאַנגען אויף איהר האַלז.

— „ליעבער לעאָן", — האָט זי געזאָגט מיט קינדערשער ליעבליכקייט, — קאַנסטו פּאַרריכטען מיין רינג"?

ער האָט א קוק געטאָן אויף איהר, האָט א געשריי געטאָן און פון אויפרעגונג און פון גרויס פרייד, האָט ער זיך געמוזט צוזעצען אוֹן ער האָט ארויסגעזאָגט מיט א שוואַכע שטים:

„עלענארע... טאַכטער מיינע"...

עלענארע האָט זיך געזעצט לעבען איהם, מיט איין האַנט האָט ער איהר ארומגענומען און מיט דער צווייטער האָט ער געהאַלטען דאָס קינד אויף די קניע. זיי האָבען א קוק געטאָן אייגער אויף דעם אנדערען, און טרערען האָבען זיך א גאָס געטאָ פון ביידענס אויגען. זיי האָבען ניט געקאָנט געפינען קיין ווערטער אויסצודריקען זייערע געפיהלען.

ענדליך האָט עלענארע צערטליך איהר האַנט ארויפגעלענט אויף איהר געליבטען'ס שולטער און האָט אָנגעהויבען:

"אָט איז דיין טאַכטער, און דיין אונבעקאַנטע, דיין געליבטע, דיין פריינד, דיין זאַרגפעלטיגע וועכטערין וועט פון איצט אן זיין איהר מאַמע און דיין גליקליכע פרוי. פאַרגיב מיר לעאָן, פארגיב מיר פאר אלע לייִדען, וואָס איך האָב דיר פערשאפט, פאר יענע משוגעת'ן, פון וועלכע איך האָב אליין אויך געליטען. דאָס איז נעווען דאָס ערשטע מאל און אויך דאָס לעצטע. די שטאַלצע, לייכטזיניגע אונבעקאַנטע האָט נעכטען אויפ'ן באל געקראָגען אזא לעקציע, וועלכע דיין פרוי וועט קיינ-

מאל ניט פארגעסען.

"אך, פארגיב מיר אויך דו — האט לעאן אויסגערופען.— פרײנד מיינס, קינד מיינס, מיינע טײערע באשעפענישען נאך וועלכע איך האב אזוי שטארק געבינקט, אוו זיך באונרוהיגט. — אך, ווי רײסט זיך מיין הארץ אויך צו באגלײקען פאר די דריי יאהר וואס זיינען אוועקגענומען געווארען פון מיין ליעבע.

אין דעם מאמענט איז אריינגעקומען מאדאם דע־זשער־נאנסע אוו זי האט א לעבעדיגען, פרײנדלײכען אנטײל גענומען אין די פרײדען פון דער גלײקלײכער פאמיליע. נאר מיט איהר שטענדיגער פארזיכטיגקײט אוו בארעבענטקײט האט זי געזאגט:

— „איצט וועסטו צוגעבען, עלענארע, אז וועז דו וואלסט ניט אראפ פון וועג, וואס איז אנגעצײכענט געווארען דורך די פלײכטען אוו געזעצען פון דער געזעלשאפט, וואלסטו שוין לאנג דערגרײכט דעם גלײקלײכען צוועק אוו דו וואלסט פארמידען פאר אײך ביידען דאס דריי־יאהריגע לײדען."

— „לאמיר מעהר דערפון ניט רײדען" — האט געזאגט מאדאם דע־ראזעלים, איהר ארומנעהמענדיג, — „פרײנד מיינע, לאמיר מעהר דערפון ניט רײדען. אט אין וואס איך בין איצט פאלשטענדיג איבערצײגט: אז בלויז אפפערענדיג איהר אײגענעם גליק, קאן א פרוי זיך באפרײען פון יענע קײטען, וועלכע ווערען אויך איהר ארויפגעלעגט דורך איהר אײגענעם געשלעכט.

לא גראנד ברעטעש.

— „א, מאדאם" — האט געענטפערט דאקטאר האראס ביאנשאן צו דער דאמע, אין וועמעס הויז ער האט געגעסען אבענט־ברויט. — „עס איז אמת, אז איך האב א סך שרעקליכע געשיכטען אין מיין רעפערטואר: אבער יעדע געשיכטע האט איהר פאסענדע שעה פאר א געשפרעך; ווי זאגט שאפארד אין נאמען פון פירשט דע פאנסאק: „עס ליגען צוהן פלעשער שאמ־פאניער צווישען אייער ווייץ און דעם איצטיגען אויגנבליק".

„אבער עס איז שוין נאך האלבע נאכט, וואס פאר א בע־סערע צייט וואלט איהר געקאנט האבען?" — האט געזאגט די בעל הבתי'טע פון הויז.

„יא, דערצעהלט אונז, הער ביאנשאן" — איז צוגעשטאנען די פארזאמעלטע געזעלשאפט.

וועז דער דאקטאר האט נעמאכט א צייכען, אז ער גיט נאך, האט א שטילקייט זיך איינגעשטעלט.

— „ארום א הונדערט מעטער פון וואנדאם" — האט ער געזאגט — „אויף די ברענעם פון לאאר, שטעהט אן אלטע, בהוינע הויז באדעקט מיט זעהר א משופעדיגען דאך, און אזוי אפגעזונדערט, אז עס איז ניטא אין איהר שכנות דער שלעכטער רח פון נארבארנע, אדער די ארימע קרעטשמע, ווי דו זעהסט עס אפט ביים אריינפאהר אין קלייניע שטעדטלאך. אין פארענט

פון דעם הויז איז פֿאראן א גארטען, וואס ציהט זיך צום טייך: די קוסטעם וואס זיינען פארפלאנצט ביי די אלייעם, וועלכע זיינען פריהער געווען זארגפעלטיג אריינגעשניטען, שניידען זיך איצט דורך דורך די אלייעם און שפרייטען זיך פאנאנדער ווי ווייט זיי פארוועלט זיך. אייניגע ווערבעם מיט זייערע ווארצלען איז דער לאָאר זיינען שנעל אויסגעוואקסען, ווי די ארומיגע ביימלאך, און צוזאמען האלטען זיי דאס הויז האלב באהאלטען. פלאנצונגען, וועלכע מיר רופען אומקרויט, באפוצען די ברעגעס פון טייך. פרוכטבוימער, פארלאזען זייט א רייה פון יאהרען. בריינגען מעהר קיין פרוכט ניט און זייערע שפראצונגען און צווייגען האבען זיך צוואוואקסען ארום זיי. די בוימער ארום הויז זיינען ווי א וואלד. די וועגען, פריהער באשאטען מיט שטיינדלאך, זיינען איצט באוואקסען מיט גראז, אזוי, אז, באמת גערעדט, זיינען קיין וועגען נאר ניטא.

„קוקענדיג פון שפיץ בארג, אויף וועלכען עס הייגען די חורבות פון אלטען וואנדאם־שלאס (דעם איינצעלנעם פונקט פון וואנעט מען קאן אראפקוקען אין דעם איינגעצאמטען ארט), זאָגען מיר צו זיך אליין, או אין אמאליגע צייטען — געגנו וועז איז איצט שווער צו באשטימען — האט אט דער ווינקעל פון דער ערד געמוזט זיין א פיירד פאר עפעם א הערן, וואס האט זיך אפגענעבען מיט ראזען און טיולפאנען, אדער בכלל מיט פלאנצונגען, און וואס האט מעהר ווי אלץ, באזעסען א גוטען געשמאק פאר שעהנע פרוכט. איין בוים, ריכטינגער געזאגט, די שיריים פון א בוים, שטעהט נאך, און אונטער איהם — א טיש, וועלכען די צייט האט נאך ניט אין נאנצען צעשטערט.

„פון דעם אנבליק אויפ'ן גארטען, וואס איז שוין מעהר קיין גארטען ניט, קאן מען שליסען וועגען די שאטען־זייטען פון דעם פארגניגענדען לעבען איז דער פראווינץ: פונקט אזוי ווי מיר

ביבליאטעק און לעז צימער פון אידיש נאציאנאלען ארבייטער פערבאנד
LIBRARY AND READING ROOM OF THE Jewish National Workers' Alliance

קאנען שליסען וועלען דעם לעבען פון וועלכען עס איז א חשובן מענשען פון דער אויפשריפט אויף זיין מצבה. כדי פול צו מאכען די אומעטיגע און צערטליכע נעראנקעז איז פארן אויפ'ן וואנט א זון־זיינער, וועלכער טראגט אן אויפשריפט: „טראכט וועגען סוף!" די דעכער זיינען איינגעפאלען, די לאדען — שטענדיג פארמאכט, די באלקאנעס זיינען פול מיט נעסטען פון שוואלבען, די טויערן — פארשלאסען. הויכע קרייטאכער און גראזען קריכען ארויס פון די שפאלטען און ריסען פון דער שטיינערנער וועראנדע; די שלעסער זיינען פאראסט; זון און לבנה, זומער און ווינטער און שניי האבען צוגעסען דאס האלץ, האבען אויסגעקרימט די פארקאנס און אפגעמעקט די פארב. די פינסטערע שטילקייט ווערט ניט אונטערבראכען פון קיינעם, מיט אויסנאם פון פייגלאך, קעץ, מארדערס, ראצען, מייז, וואס זיינען אלע פריי צו לויפען, צו שפרינגען, צו פליהען און איינע די אנדערע אויפצועסען.

„א געהיימע האנט האט איבעראל אויפגעשריבען דאס ווארט „מיסטעריע". אויב, געטריבען פון נייגעריגקייט, וואלט איהר א קוק טאן אויף די הויז, וועט איהר אויף די זייט צום זועג צו דערזעהן א בריטען טויער מיט א געוועלב־שפיץ, אין זועלכען די קינדער פון ארום האבען געמאכט גרויסע לעכער. דער טויער איז, ווי איך האב שפעטער געהערט, שוין צעהן יאהר ניט געווען באנוצט. דורך די לעכער קאנט איהר זעהן וואס פאר א פאלשטענדיגע הארמאניע עס הערשט צווישען דער זייט פון גארטען און דער הויף־זייט. די זעלבע פארלאזענקייט איבעראל. ליניעס פון גראז האבען ארומגערינגעלט די ברוקשטיינער. געוואלטיגע שפאלטען שניידען דורך די וועגט, וועמעס פארשווארצטע דאך־רינעס עם זיינען פול באוואקסען מיט ווילדע קרייטאכער. די טרעפ פון וועראנדע זיינען צעפאלען, די שטריק פון

נלאק איז צופויל‌ט, די קאנאוועס — צעפאלען. וואס פאר א פיי־ער פון הימעל איז דא אראפגעפאלען? וואס פאר א נעריכט האט פאר'משפט אט די וואהנונג? האט מען דא גאט געלעס־טערט? האט מען דא פראנקרייך פאראטען? דאס זיינען די פראגען וואס מען פרענט זיך שטעהענדיג דא; די קריכענדיגע ברואים וואס דרעהען זיך ארום אייך, גיבען ניט קיין ענטפער.

„אט די ליידיגע און פארלאזענע הויז איז א פאלשטענדיגע רעטעניש אויף וועלכע קיינער וויים ניט קיין ענטפער. עס איז פריהער געווען א פריצישע גוט, וואס האט געהייסען „גראנד ברעטעש". אין דער ציים, וואס איך האב פארבראכט אין וואנ־דאס, וואוהין מען האט מיך געשיקט אויפצופאסען אויף א ריי־כען פאציענט, איז דאס אנקוקען פון דעם משונה'דיגען הויז געווען איינעם פון מיינע שטארקסטע פארגניגענס. עס איז געווען בעסער ווי א חורבה. א חורבה באזיצט ערינערונגען, באשטימטע ערינערונגען; אבער די וואהנונג וואס האט זיך נאך געהאלטען, כאטש ביסלאכווייז צעשטערט געווארען, האט אין זיך ענטהאל־טען עפעס א סוד, עפעס א געהיימניספולען געדאנק — עס האט אמווייניגסטענס אנגעוויזען אויף א זאנדערבארען קאפריז.

„מהר ווי איין מאל אין אבענט האב איך אריבערגע־שפרונגען די קוסטעס, וואס האבען געהיט דאס נאנצע שטיק לאנד. איך האב זיך אנגעקליבען מיט מוט, און האב שפא־צירט איבער'ן גארטען וואס האט קיין בעל־הבית ניט, דאס איי־גענטום, וואס איז ניט קיין קהל'שע און ניט קיין פריוואטנע; שטונדען לאנג בין איך געשטאנען דארט און באטראכט די פוי־לעניש. ניט אפילו כדי זיך צו דערוויסען די געשיכטע, וואס לינט פארבארגען אין דער זאנדערבארער זאך, וואלט איך ניט געשטעלט קיין איינצעלנע פראגע צו וועמען עס איז פון די ארטיגע לייט. שטעהענדיג דארט האב איך אויפגעמאכט צוי־

בער־מעשות, איך האָב זיך געלאָזט פארפיהרען פון דער מעלאנ־כאָליע, וואָס האָט מיך איבעראשט. וועו איך וואָלט געוואוסט די אורזאך, פילייכט א גאנץ געוועהנליכע, פון דער זאנדערבארער פארווויסטונג, וואָלט איך פארלאָרען די ניט־געשריבענע פאעמען מיט וועלכע איך האָב זיך אליין פאר'שבור'ט. אין מיר האָט דאָס הייליגטהום ערוועקט די פארשידענסטע פארשטעלונגען וועגען מענשליכען לעבען, וואָס איז פארפינסטערט מיט טרויער; אמאל איז עס געווען א קלויסטער מיט מאנאשקעס; אמאל איז עס געווען א בית עלמין מיט זיין רוה און פרידען, אבער אהן די טיטע וואָס ריידען צו אייך דורך די אויפשריפטען אויף די מצבות; היינט איז געווען די הויז פון א מצורע, מארגען פון עפעס אן אריסטאקראט; אבער איבער אלץ איז עס געווען די פראווינץ מיט איהרע נעוצטע אידעען און מיט איהר זאָרט לעבען אונטער א גלאָז.

„איך האָב דאָרט אפט געוויינט, קיין מאל ניט געלאכט. מעהר ווי איין מאל האָט מיך ניט ווילענדיג אנגעכאפט א שרעק, וועו איך האָב געהערט איבער מיין קאפ פארבייפליהענדיג דאָס פארשטיקטע זשומען פון א ווילדער טויבם פליגעל. דער גרונט איז נאָס; מען מוז זיין פארזיכטיג געגען עקדישן, שלאנ־גען, זשאבעס, וועלכע וואנדערן ארום מיט דער פרייהייט פון דער ווילדער נאטור; אוו, ועל כולם, טאר מען ניט מורא האָבען פאר קעלט, וואָרום עס זיינען דא מאמענטען, וועו דו פיהלסט אז א מאנטעל פון אייז לענט זיך ארויף אויף דיינע פליי־צעס, ווי די האנט פון קאמאנדאר אויף די פליצעס פון דאן זשואן. איין אבענט האָט מיך א ציטער פארכאפט; דער ווינט האָט אונטערגעכאפט און איבערגערעהט א פראסטעטען וועג־גען; זיין סקריפ איז געווען ווי א קרעבץ וואָלט זיך געהערט פון הויז; אוו דאָס איז דערצו נאך געשעהן אין א מאמענט,

וועז איך האָב אקאָרשט געהאט געענדיגט א שוידערלִיכע דראַמא, דורך וועלכע איך האָב ערקלערט דעם מצבה־טרויער פון דער סצענע.

II.

„יענעם אָבענט האָב איך זיך אומגעקערט אין מיין אכסניא מיט זעהר טרויעריגע געדאנקען. ווי נאָר איך האָב אָפּגענעסען אָבענט־ברויט, איז די בעל־הבית'טע אריין אין מיין צימער מיט עפּעס א מיסטעריעזען אויסזעהן און האָט געזאָגט צו מיר: „מיין הער, הער רעננאל איז דאָ".

— „ווער איז הער רעננאל?"

„צו איז מעגליך אז דער הער קען ניט הערן רעננאל. ווי לעבערליך!— האָט זי געזאָגט, פארלאָזענדיג דעם צימער.

„פלוצלונג האָב איך דערזעהן א הויכען, מאָגערן מאן, אָנגעטאָן אין שווארץ, האלטענדיג זיין הוט אין האנט, וועלכער האָט אויסגעוויזען ווי א באָק, וואָס קלייבט זיך א שפרונג צו טאָן אויף א נענער; ער האָט מיר געווויזען א צורונצעלטען שטערן, א קלייענעם, שפיציגען קאָפּ און א שווארץ־בלויע געזיכט, ווי פון א מין בלאָטיגע וואסער. איהר וואָלט איהם געקאָנט אָננעמען פאר א שמש ביי א גלח. אָט דער אומבאקענטער פארשוין האָט נעטראָגען אן אלטען מאנטעל, שוין שטארק אָפּגעטראגען ביי די פאלדען; אבער ער האָט געהאט א דימענט אין דעם קרויז פון זיין העמד און גאלדערנע אויערינגלאך אין די אויערן.

— „מיין הער, מיט וועמען האָב איך די עהרע צו רעדען?"

— האָב איך געזאָגט.

„ער האָט ענטמען א שטול, האָט זיך אוועקגעזעצט ביי מיין פייער, האָט אוועקגעלייגט די הוט אויף מיין טיש און האָט נע־

ענטפערט. רייבענדיג די הענט: „א! עס איז זעהר קאלט. מיין הער, איך בין הער רעננאל."

„איך האב זיך פארנייגט.

„איך בין — האט ער נעזאגט — „דער נאטאריום פון וואנדאם".

— „שטארק צופרידען, מיין הער" — האב איך געענטפערט — „אבער איך האלט נאך ניט ביים מאכען מיין צואה — צוליב אורזאכען וועלכע זיינען מיר אליין גוט באוואוסט."

„איין אויגענבליק" — האט ער ווידער אנגעהויבען, אויפהויבענדיג זיין האנט, אזוי ווי ער וואלט וועלען מיך מאכען שווייגען. — „ערלויבט מיר, מיין הער, ערלויבט מיר! איך האב זיך דערוואוסט, אז איהר געהט אמאל אריין אין גאַרטען פון „לא גראנד ברעטעש" און שפאַצירט דאַרט ארום—"

— „יא, מיין הער!"

„איין אויגענבליק!" — האט ער נעזאגט, נאך אמאל מאכענדיג דעם זעלבען זשעסט — „אט די האנדלונג איז ניט געוועלזיך, מיין הער, איך קום אין דעם נאמען און אלס אפטרפום פון דער פארשטאַרבענער פירשטין דע־מערע אייך צו בעטען איהר זאלט אויפגעבען אייערע באזוכען. איין אויגענבליק! איך בין ניט קיין טערק, און ווי אייך ניט צושרייבען קיין חטא. אויסערדעם איז לייכט צו פארשטעהן, אז איהר, א פרעמדער, זאלט ניט ווייסען פון די אומשטענדען, וואס צווינגען מיך צו לאזען חרוב ווערן אט די שענסטע הויז פון וואנדאם. דאס, מיין הער, אזוי ווי איהר ווייזט אוים צו זיין א געבילדעטער מאן, ווייסט איהר מן הסתם, אז דאס געזעץ פארבאט מען זאל דורכגעהן אז אפנעשלאסען אייגענטום. קוסטעם ארום זיינען אזוי גוט ווי א פארקאן. אבער דער צושטאנד אין וועלכען די הויז איז איבערגעלאזען קאן נאנץ גוט ענטשולדיגען אייער נייגעריקייט. איך

וואלט געווען זעהר צופרידען אויף צו קאנען לאזען געהן דארט אהין און צוריק ווי פיעל אייער הארץ נעלוסט; אבער אזוי ווי איך בין באפאלמעכטיגט דורכצופירען דעם ווילען פון דער פארשטארבענער, האב איך די עהרע אויף צו בעטען, מיין הער, איהר זאלט מעהר ניט ארויסגעהן אין יענעם גארטען. איך אליין, מיין הער, האב זינט איך האב יענע צואה דורכגעלייענט, ניט געשטעלט א פוס אין די הויז, וועלכע איך האב די עהרע, ווי איך האב אייך שוין ערקלערט, צו האלטען לויט דער צואה פון מאדאם דע מערע. מיר האבען נאר איבערגעצעהלט די צאל טירען און פענסטער כדי צו וויסען וויפיעל איך דארף אפ־צאלען א יאהר פון די פאנדען, וואס די פארשטארבענע גרעפין האט געלאזען פאר דעם צוועק. א, מיין הער, יענע צואה האט אנגעמאכט א גרויסען טומעל אין וואנדאם!"

„דא האט דער חשוב'ער מאן זיך אפגעשטעלט אפצואווי־שען דעם נאז. איך האב מיט אכטונג זיך פארהאלטען צו זיין בארייד־עוודיקייט, פארשטעהענדיג אז די ירושה, וואס מאדאם דע מערע האט איהם איבערגעלאזען אין איהר צואה, איז געווען די וויכטיגסטע פאסירונג פון זיין לעבען, דער הויפט און עיקר פון זיין רעפוטאציע, זיין גאנצע גדלות. הייסט עס, אז איך מוז זיך געזעגענען מיט מיינע שעהנע פאנטאזיעס, מיט מיין גאנצער פאעטישער געשיכטע! איך בין ניט געווען אזוי רעוואלוציאנער, ניט צו וועלטען באקומען דעם אמת, אפיציעל פון דעם מאן פון געזעץ, און איך האב געוואגט:

— „מיין הער, אויב עס איז ניט קיין סוד, מעג איך פרע־גען די אורזאכען פון דער זאנדערבארער ערשיינונג?"

„ביי די וועלטער האט זיך אויף הערן רעדען'ס פנים באווי־זען א שיין פון צופרידענהייט, ווי ביי א מאן, וואס רייט אויף זיין פערדעל. ער האט א ציה געטאן דעם קאלנער פון זיין

העמר, האט ארויסגענומען בהרחבה זיין פושקע מיט שמעק טא־באק, האט עס געעפענט און מיר אויך מכבד נעווען, און ווען איך האב זיך ענטזאגט, האט ער אליין גענומען א שטארקען שמעק. ער איז נעווען גליקלאך. א מענש, וואס האט אליין ניט עפעס א שטיק שנעוון, קאן ניט פארשטעהן, ווי פיל פארגניגען מען קאן ארויסקרינען פון לעבען. א שטיק שנעוון איז א מיטעלזאך צווישען א לייעדנשאפט און א משוגעת פאר איין זאך.

— „מיין הער", — האט נעזאגט הער רענגאל — „איך בין פריהער נעווען א הויפט־שרייבער ביים אדוואקאטען ראנין אין פאריז, אן אויסגעצייכענטע אדוואקאטען קאנטאר, פון וועל־כער איהר האט געווים נעהערט? ניין? און דאך האט אן אומ־גליקליכסטער באנקראט עם נעמאכט, איך מעג זאגען, אזוי בארימט. ניט האבענדיג קיין מיטלען צו קויפען א פראקטיקע אין פאריז צו דעם פרייז, צו וועלכען זיי האבען זיך אויפנעהויי־בען אין יאהר 1806, בין איך נעקומען אהער אין וואנדאס, וואו איך האב קרובים — צווישען זיי א רייכע מומע, וועלכע האט מיר געגעבען איהר טאכטער פאר א ווייב".

„דא האט ער זיך א ווייל אפגעשטעלט, און דאן ווייטער גערעדט:

— „אין דריי חדשים ארום, נאך דעם ווי איך בין באשטע־טיגט נעווארען אין מיין שטעל דורך דעם אויפזעהער אויך די זיגלען, איין מאל אן אבענט, ווען איך האב שוין נעהאלטען ביים לענען זיך שלאפען, איז מען נעקומען נאך מיר, מיך אוועקפיהרען צו דער פרוי פירשטין דע־מערע, וועלכע האט דאמאלט נעוואנט אין איהר שלאס מערע. די דינסט פון דער גרעפין, אן אויסנע־צייכענטע מיידעל, וואס דינט איצט אין אט דער אכסניא, איז געשטאנען ביים טיר מיט דער פירשטינס קארעטע. א! איין אויגענבליק! איך האב אייך נעדארפט זאגען, אז דער הער

פירשט. דע־מערע איז נעשטאַרבען אין פּאריז, ארום א צווויי חדשים פריהער, ווי איך בין אַנגעקומען אהער. ער איז נע־שטאַרבען מיט א שענדלעכען טוידט פון אלערליי אויסגעלאסענ־הייטען צו וועלכע האָט זיך אַפּגענעבען. איהר פערשטעהט? יא, דעם טאָג, וועז ער איז אַפּגעפאַרען האָט די פרוי פירשטין פארלאַזען „לא גראנד ברעטעש" און עס אַפּגעלויפינט. מען זאגט אז זי האָט זאַנאר פארעכענט די מעבעל, און די קאוויאַרען און אלע חפצים, וואס האָבען באלאַנגט אהין. — א! זייט מוחל, וואס זאָג איך? איך האָב נעמיינט, אז איך דיקטיר א קאָנטראקט. יא, מיין הער, זי האָט אלץ פארברענט, זאַנען זיי, אויף דער לאנקע פון מערע. זייט איהר אמאל נעווען אין מערע, מיין הער?"

„ניט ווארטענדיג אויף מיין ענטפער, האָט ער אליין נע־ענטפערט פאר מיר: „נייז, א! עס איז א שעהן שטיקעל פלאץ! ארום דריי חדשים האָבען דער הער הער פירשט און די פרוי פירשטין געלעבט און לא גראנד ברעטעש אויף א זאַנדערבארען אופן: זיי האָבען קיינעם ניט צוגעלאזען צום הויז; די פרוי האָט געלעבט אין אונטערשטען עטאַזש און דער הער אין אויבערשטען. זינט די פירשטין איז איבערגעלאזען געוואָרען אליין, איז זי קיין מאל ניט נענאַנגען אין קירך. שפּעטער, אין איהר איינענעם שלאָם האָט זי זיך ענטזאגט צו זעהן איהרע פרייַנד, וואס זיי־נען נעקומען איהר באזוכען. זי האָט זיך שטארק נעביטען זינט זי האָט פארלאזען לא גראנד ברעטעש און האָט זיך אריבערנעקלי־בען אין מערע. אט יענע טיערע פרוי (איך זאג טיערע, כאטש איך האָב איהר נאר איין איינצעלנעם מאל נעזעהן, וויל זי האָט מיר נענעבען אט דעם דימענט) — יענע נוטע פרוי איז נעווען זעהר קראנק; עס איז קיין ספק ניט, אז זי האָט אויפגענעבען אלע האָפענונגען צו ווערען, וואַרום זי איז געשטאַרבען,

ניט רופענדיג אפילו א דאקטאר; באמת געדענק האבען אייניגע נעמיינט, אז זי איז ניט אין נאנצען בייס זינען. דער פּועל יוצא איז, אז איך בין נעווען שטארק נעשפּאנט, ווען איך האב זיך דער־וואוסט, אז מאדאם—דע מערע דארף מיין דינסט. איך בין אנגע־קומען אין שלאָס ארום ערלף אזייגער. איך בין ארויף דורך די פּא־ראדנע טרעפּ. נאָר דעם ווי איך בין דורכגענאנגען א גרויסע צאָל פּינסטערע, גרויסע צימערן, שוידערליך קאלטע און פייכטע, בין איך אריין אין גרויסען שלאָף־צימער, אין וועלכען די פּרוי פּירשטין איז געלעגען. צוליב די פּיעל נעשיכטען, וואָס מען האט זיך דערצעהלט וועגען יענע פּרוי (איך וואָלט קיין מאָל ניט געענדיגט אויב איך וואָלט אנגעהויבען זיי אייך צו דערצעהלען), האָב איך ערוואַרט צו געפינען א באַזויבערנדע קאקעטקע. וועט איהר נלויבען, איך האָב קוים נעקאָנט איהר דערזעהן אין דעם גרויסען בעט, אין וועלכער זי איז נעלעגען. עס איז אמת, אז דאָס אייניצעלנע ליכט, וואָס האט נעברענט אין יענעם גרויסען צימער מיט פּארצירונגען, באדעקט מיט שטויב, נענוג אייך צו מאכען ניסען, וועו איהר האט נאָר נעקוקט אויף זיי, איז נעווען איין אייניגער ארנאנד־לאָמפּ. א! אָבער איהר זאָגט, אז איהר זייט קיינמאָל ניט נעווען אין מערע. יא, מיין הער, דאָס בעט איז נעווען איינס פון די פּארצייטינג בעטען, מיט א בלאדאכין, באַ־צויגען מיט קארטון און בלומען. א קלייגער זאַרט טישעל איז נע־שטאנען בייס בעט, און אויף איהם האָב איך באמערקט א פּרום־בוך".

— „ערלויבט מיר צו מאכען א באמערקונג אן א זייט" —האט ער זיך אלייז אונטערבראכען. — „איך האָב שפּעטער נע־קויפט דאָס בוך און אויך דעם לאָמפּ און עס נעשאנקען מיין ווייב. אין צימער איז נעשטאנען א בריטע זאפע פאר די פּרוי, וואָס האָט ארומגעפּאדעט ארום פּרוי דע־מערע און צווויי שטו־

לעז. דאס איז נעווען אלץ. קיין פייער איז ניט נעווען. ווען מען וואלט אויפגענומען אלץ וואס דארט איז נעווען וואלט מען קיין צען שורות ניט געדארפט פארשרייבען. א! מיין הער, וואלט איהר נעקענט איהר זעהן, ווי איך האב איהר דאמאלט געזעהן. וואלט איהר זיך נעקאנט איינבילדען, אז איהר האלט אין לייענען א מעשה. עס איז נעווען אי קאלט, ריכטיג, עס האט נעשמעקט מיט לויה" — האט דער חשוב'ער מאן צוגענעבען, אויפהויבענדיג טעאטראליש די האנט. באלד האט ער ווייטער אנגעהויבען:

„קומענדיג נאהענט צום בעט און שארף זיך צוקוקענדיג. האב איך ענדליך דערזעהן פרוי דע מערע, א דאנק דעם לאמפ וואס האט נעראדע באלויכטען די קישענס. איהר געזיכט איז געווען גע' ווי וואקס און האט אויסגעזעהן ווי צוויי צוואמענגעלייגטע הענט. די פרוי פירשטין האט געטראגען א טשעפיק פון קרוזשעווע, וועלכער האט פון דעסטוועגען מיר געלאזט זעהן איהרע פייגע האר, וויים ווי שניי. זי איז געזעסען אין בעט, אבער מען האט געזעהן, אז דאס קומט איהר אן נאנץ שווער. איהרע גרויסע, שווארצע אויגען, אהן צווייפעל פארזונקען אין פיוער און כמעט אהן לעבען, האבען קוים זיך באוועגט צווישען די ביינער, וואו עס וואקסען געווהנליך ברעמען. איהר שטערן איז געווען נאס. איהרע הענט אהן פלייש זיינען געווען ווי ביינער באדעקט מיט הויט; אדערן און מוסקולען האט מען ניט געקאנט זעהן. זי האט אמאל געמוזט זיין זעהר א שעהנע; אבער איצט — וועז איך האב איהר דערזעהן, האט מיר ארומגעכאפט א געפיהל, וועלכען איך קאן אייך ניט באשרייבען. די, וואס האבען איהר מקבר געווען האבען נאכהער געזאגט, אז נאך קיין מאל איז א לעבעדיגע באשעפענים ניט געווען אזוי צעפאלען ווי זי איז געווען נאך איידער זי איז געשטארבען. יא, עס איז ג

וועז שרעקליך א קוק צו טאז. עפעס א טויטליכע קראנקהייט האט אויפגענעסען די פרוי, ביז עס איז פון איהר מעהר ניט געבליבען ווי א שאטען. איהרע ליפען, וויאלעט־בלאס, האבען זיך ניט נעריירט בעת זי האט נערעדט. כאטש מיין פראפעסיע האט שוין פאר מיר נעמאכט אזוינע סצענעס פאר א נעווהנלי־כע זאך, ווייל זי האט מיך אפט נעבראכט ביים בעט פון שטאר־בענדע צו באקומען זייער לעצטען ווילען, מוז איך דאך זאגען אז די טרערען אוז קומער פון פאמיליעס אוז פרייניד, וועלכע איך האב ביינעווואוינט, זיינען נעווען נאר נישט אין פארגליך מיט דער איינזאמער פרוי אין יענער גרויסער נעבוידע. איך האב ניט געהערט דעם קלענסטען גערוויש, איך האב ניט נעזעהן די באווענונג, וועלכע דער אטעם פון דער שטארבענדער פרוי האט נעדארפט נאטירליך צוגעבען צו דעם לייליאך, מיט וועלכען זי איז נעווען באדעקט; איך אליין בין נעבליבען אהן באווענונג. קוקענדיג אויף איהר מיט א זארט באטויבונג. אין אמת'ן האבט זיך מיר נאך אלץ, אזוי ווי איך וואלט נאך דארט זיין. ענדליך האבען איהרע גרויסע אויגען זיך נעעפענט. זי האט נעפרובירט אויפהויבען איהר רעכטע האנט, וואס איז צוריקגעפאלען אויף איהר בעט; דאן די ווערטער, וואס זיינען ארויס פון איהרע ליפען ווי א הויך, ווארום איהר שטים איז מעהר קיין שטים ניט נעווען.

„איך האב נעווארט אויף אייך מיט אומנעדולד".

— „איהרע באקען האבען באקומען פארב. די אנשטרענ־גונג ביים ריידען איז נעווען גרויס. די אלטע פרוי, וואס איז ארומנעגאנגען ארום איהר, האט זיך אויפגעהויבען אוז מיר אריינגעשושקעט אין אויער: „רעדט ניט; די פרוי פירשטיין האט אין נאנצען אויפגעהערט צו הערען; איהר וואלט איהר נאר אויפ־רעגען". איך האב זיך אוועקגעזעצט. אין עטליכע מינוט ארום

האט פרוי מערע צוואמענגעקליבען איהרע פארבליבענע כחות צו באוועגען איהר רעכטען ארעם אוו עם אוועקצוליגען. ניט אהן גרויסע שוערקייטען, אויפ'ן צוקאפענם. זי האט א ווייע זיך אפגעהט: דאן האט זי געמאכט די לעצטע אנשטרענגונג אוו האט צוריקגעצויגען איהר האנט וואם האט איצט געהאלטען א פארזינעלטען פאפיר. גרויסע טראפענם שוויים האבען זיך געקייקעלט פון איהר שטערן.

— „איך ניב איך מיין צואה" — האט זי געזאגט — א. מיין גאט! א!"

„דאם איז געווען אלץ. זי האט א כאפ געטאן דעם צלם. וואם איז געלעגען ביי איהר אויפ'ן בעט, האט עם א דריק געטאן צו די ליפען, אוו איז נעשטארבען. דער אויסדרוק פון איהרע פארגלאצטע אויגען מאכט מיר נאך איצט ציטערן, וועו איך טראכט וועגען דעם. איך האב אוועקגעטראגען די צואה. וועו עם איז געפענט געוואָרען, האב איך אויסגעפונען אז פרוי מערע האט מיך נעמאכט פאר איהר אפטרופום. זי האט איבערגעלאזען איהר גאנצען פארמעגען פאר דעם האספיטאל פון וואנדאם, מיט אויסנאם פון עטליכע מתנות. מכח לא גראנד ברעטעש האט זי באפוילען אט וואם: איך בין באפוילען געוואָרען עם צו לאזען אין זעלבען צושטאנד, ווי עם איז נעווען אין א משך פון פופציג יאהר פון טאג פון איהר טוידט. איך האב געמוזט פארבאטען אז קיינער זאל אהין ניט אריין, גאנץ גלייך ווער: אז קיין רעמאנט זאל ניט געמאכט ווערען, אוו, אויב נויטיג, זאל איך פון איהר ירושה נעהמען געניג געלט אנצוהאלטען וועכטער, וואם זאלען אפהיטען איהרע באפוילען. וועו יענער טערמין וועט זיך ענדיגען אוו איהר צואה וועט פינקטליך עקפילט ווערען, זאל דאם גאנצע גוט געהערען צו מיינע יורשים (ווייל איהר וויסט דאך, מיין הער, מן הסתם, אז עם איז פאר-

כאטעז פאר נאטאריוסעז אנצונעמעז ירושה־מתנות) אויב ניט זאל לא גראנד ברעטעש אריבערגעהן צו די, וואס וועלען האבען אויף דעם נעזעצליכע פרעטענזיעס, אונטער דער באדינגונג, אז זיי זאלען ערפילען די פאדערונגען וואס זיינען עכטהאלטען אין דער הוספה צו דער צואה, וואס טאר אבער ניט נעעפענט ווערען פריהער ווי אין פופציג יאהר ארום. די צואה איז פון קיינעם קיין מאל ניט באשטריטען נעווארען, דערפאר...

„און דער לאנגאטש — דער נאטאריוס האט מיט גדלות א קוק נעטאן אויף מיר ניט פארענדיגענדיג דעם זאץ.

„מיין הער, — האב איך נעזאגט צום שלוס, — איהר האט אין שטארקען אייגדרוק נעמאכט אויף מיר, אז מיר דאכט זיך, איך זעה די שטארבענדע פרוי, ווייסער ווי דער ליילאך: יענע בלישצענדע אויגען שרעקען מיך: זי וועט זיך מיר חלום'ען די נאנצע נאכט. אבער איהר האט דאך נעווייס וועלכע עס איז השערות מכח די מאטיוון פון יענער אומנעוועהנליכער צואה?"

— „מיין הער", — האט ער נעענטפערט מיט א קאמישער צוריקנעהאלטענקייט — „איך ערלויב מיר קיין מאל ניט צו אורטיילען וועגען די מאטיוון פון יענער, וואס האט מיך באוועהרט מיט א מתנה פון א דימענט.

„איך האב אבער נעמאכט אזוי, אז דער צונג איז אויף אזוי ווייט לויז נעווארען ביים פארזיכטיגען נאטאריוס, דאס ער האט מיר איבערנענעבען, ניט אהן פארדרעהענישען, די מיינונגען וועגען דער זאך פון נעווייסע קלונע קעפ, מענער און פרויען, ווי־מעס אורטיילן עס בילדעט דעם נעזעלשאפטליכען גענזען פון וואנדאם. אבער די דאזיגע מיינונגען זיינען בעטראכטונגען האבען זיך אזוי ווידערשפראכען, אז זיינען נעווען אזוי ווייטלויפיג, אז איך בין קוים ניט איינגעשלאפען, ניט קוקענדיג אויף דעם גרויסען אינטערעס, וואס איך האב געפיהלט צו דער גע־

שיכטע, דאָס שווערע זאָרט רייַדען אוון דער מאַנאַטאַנער אק־צענט פון נאַטאַריוס, וועלכער איז בלי ספק נעווען נעוואָהנט זיך צוצוהערען צו זיך אליין אוון צו מאכען זיינע קליענטען אוון לאנדסלייט זיך צוצוהערען צו איהם, האָבען טריאומפירט איבער מיין נייגעריקייט. צום גליק איז ער ענדליך אוועק.

— „א, א, מיין הער" — האָט ער נעזאָגט צו מיר, שטע־הענדיג אויפ'ן טרעפ — „א סך פערזאָנען וואָלטען נעווואָלט אויסלעבען זייערע פינף אוון פערציג יאהר לענגער. אָבער, איין אויגענבליק!" — דאָ האָט ער ארויפגעלויפט דעם לאנגען פינ־גער אויפ'ן נאָז, אזוי ווי ער וואָלט וועלען זאָגען: איצט זייט אויפמערקזאם —, כדי צו טאָן דאָס, כדי דאָס צו דער־גרייכען, מוזען זיי אריבערשפרינגען די זעכציגער יאהרען".

III

„איך האָב פארמאכט די טיר. דער שפאס פון נאַטאַריוס, וועלכען ער האָט נעהאלטען פאר זעהר וויציג, האָט מיר ארויסגע־פיהרט פון מיין אפאטיע; דאָן האָב איך אוועקגעזעצט אוון מיין ארעם שטול, אוון האָב אוועקגעלייגט ביידע פיס אויפ'ן פייער־אייזען. איך בין געווען פארטיפט אין ראַמאַנטישע בא־טראכטונגען, וואָס זיינען געווען נעבויט אויף דעם נאַטאַריוסעס אנטפלעקונגען, וועז מיין טיר האָט זיך לאנגזאם געעפענט פון דער האנט פון א פרוי, אוון זיך שטיל א דרעה נעטאָן אין די זאוויעסעס.

„איך האָב דערזעהן מיין בעל הבית'טע, א פרעהליכע, דיקע פרוי מיט א שעהנעס, גוט מוטיגען פנים, וואָס האָט זיך גאָר ניט אריינגעפאסט אין דער סביבה; זי האָט געשטאמט פון

פלאנדערז און האט אויסגעזוכן ווי זי וואלט אקארשט ארויס פון טעניער'ס א בילד.

— „יא, מיין הער, — האט זי געזאגט — הער רענאל האט אזוי אזוי צווייפעל דערצעהלט די בארימטע נעשיכטע פון לא גראנד ברענטש?"

„ יא, מאראם לעפא".

— „וואס האט ער אזוי געזאגט?"

„אזוי האב אין עטליכע ווערטער איבערגע'חור'ט די פינס־טערע און שוידערליכע געשיכטע פון דער פרוי מערע, ווי זי איז מיר באקאנט געווארעז דורך דעם נאטאריוס. ביי יערעז זאץ האט מיין בעל־הבית'טע אויסגעשטעלט די מארדע און געקוקט אויף מיך מיט דעם שארפזין פון א שענקער, וואס פאראייניגט אין זיך דעם אינסטינקט פון א פאליסמאן, די כיטרעקייט פון א שפראך און די פלינקייט פון א קרעמער.

„מיין טייערע פרוי לעפא — האב איך צוגעגעבעז צום שלום — ווי עס זעהט אוים, ווייסט איהר מעהר ווי דאס. אויב ניט, פארוואס זייט איהר ארויף איצט צו מיר?

— „אויף מיין ווארט, איך בין אן עהרליכע פרוי, עס איז אזוי אמת, ווי מיין נאמעז איז לעפא..."

„שוועדט זיך ניט, ווארום אייערע אויגעז זיינעז פול מיט סודות. איהר האט געקענט הערז מערע, וואס פאר א זארט מאן איז ער געווען?"

— „גאט מיינער! הער מערע! יא, איהר זעהט, ער איז געווען א שעהנער מאן, אזוי הויך, אז איהר האט קיין מאל ניט געקאנט זעהן זיין שפיץ קאפ — זעהר א חשוב'ער פריץ פון פיקארדי, וועלכער האט געהאט, מען קאן זאגען, א טעמפערא־מענט; און ער האט עס געווואוסט. ער האט יעדען איינעם גע־צאהלט אין בארעם געלד, כדי ער זאל זיך ניט דארפען קרינגען.

אבער איך זאג אייך, ער איז נעווען נאנץ פלינק. אונזערע דא־
מען האבען איהם נעהאלטען פאר זעהר אן אננענעמען מענשען".
„צוליב זיין טעמפּעראמענט?"
— „עס קאן זיין — האט זי נעענטפערט — איהר ווייסט.
מיין הער, א מאן מוז האבען מיט וואס זיך אויסצופיינען אום
צו קאנען חתונה האבען מיט א פרוי, ווי מאדאם דע מערע, וועל־
כע איז נעווען, ניט באליידיגענדיג די אנדערע, די שענסטע און
רייכסטע פרוי אין וואנדאם. זי האט נעהאט א הכנסה פון ארום
צוואנציג טויזענד פראנק א יאהר. די נאנצע שטאדט איז נעווען
אויף דער חתונה. די כלה איז נעווען אזוי עלענאנט און באצוי־
בערנד, אן אמת'ע קלינע פראכטפרוי. א! זיי זיינען אין יענע
טעג נעווען א שעהנע פאר!"
„איז זייער היים נעווען גליקליך?"
— „הם, הם! יא און ניט, אויף ווי ווייט מען קאן זאגען:
ווארום איהר ווייסט דאך נאנץ נוט, אז אונזער איינער איז ניט
קיין גרויסער מחותן מיט אזוינע ווי זיי. פרוי דע מערע איז
נעווען א גוטע פרוי און זעהר ליעבליך און האט נעמוזט אהן ספק
אויפשטעהן א סך פון איהר מאנ'ס טעמפּעראמענט; מיר אלע
האבען איהר זעהר האלט נעהאט, כאטש זי איז נעווען זעהר
שטאלץ. נאר אזא איז זיין נעבאראען און ערציונגען נעווא־
רען. וועז די מענשען שטאמען פון פריצים, פארשטעהט איהר?"
„אבער עס האט דאך דארט נעמוזט פארקומען עפעס א
שוידערליכער אומגליק, וואס האט נעמאכט הערן און פרוי דע־
מערע זיך צו צוישיידען אזוי נעוואלטזאם?"
— „איך האב קיין מאל ניט געזאגט, מיין הער, אז דארט
איז נעווען אן אומגליק, איך ווייס פון גאר נישט".
„נאנץ גוט. איצט ווייס איך אז איהר ווייסט אלץ."
— „מיין הער, איך וועל אייך זאגען אלץ וואס איך ווייס.

וועז איך האב דערזעהן, ווי הער רענאל איז נאכגענאנגען נאך אייך, האב איך נעוואוסט, אז ער וועט אייך דערצעהלען וועגען מאדאם דע מערע און וועגען לא גראנד ברעסעש; און דאס האט מיר געבראכט אויפ'ן געדאנק זיך מישב צו זיין מיט א מאן, וואס ווייזט אוים צו זיין אן איידעלמאן מיט שכל, אומ־פעהיג אפצונארען א נוטע פרוי ווי איך, וועלכע האט קיין מאל קיינעם קיין בייז ניט געטאן, נאר וועמעס געוויסען איז אביסעל אומרוהיג. איך האב קיינמאל ניט געהאט די העזה צו זאגען א וואהרט וועגען דעם צו די היגע לייט, וואהרום זיי זייגען אלע רכלות'ניקעם מיט צינגער, ווי שטאלענע קלינגען, און דא איז קיין מאל ניט נעווען קיין רייזענדער, וואס זאל האבען גע־שטאנען דא אזוי לאנג ווי איהר, מיין הער, וועמען איך זאל קאנען זאגען וועגען די פופצען טויזענד פראנק..."

„מיין טייערע פרוי לעפא — האב איך נעזאגט פרובירענדיג אפשטעלען דעם שטראם פון ווערטער — אויב אייער פארטרויען איז פון דעם זארט, וואס קאן אויף מיך וואהרפען א חשד, ווייל איך עס ניט הערען פאר נאנצע אוצרות..."

— „א! האט קיין מורא ניט — האט זי נעזאגט, מיך אונטערברעכענדיג — איהר וועט עס אליין זעהן—"

„אט די האסטינקייט מיר צו דערצעהלען, האט מיר נע־וויזען, אז איך בין ניט נעווען דער ערשטער, וועמען די נוטע פרוי האט מיטנעטיילט דעם סוד, פון וועלכען איך האב גע־זאלט זיין די ערשטע באהעלטענים, און דערפאר האב איך זיך צוגעהערט".

— „מיין הער, — האט זי נעזאגט, — וועז דער קאיזער האט נעשיקט די שפאנישע און אנדערע קרינס־נעפאננענע איז וואנדאם, האב איך אייגעם פון זיי נעהאלטען אויף קעסט (אויפ'ן חשבון פון דער רעגירונג) — א יונגען שפאניער, וואס איז

ארויסגעלאזען געוואָרען אויף עהרען־וואָרט. אבער ניט קוקענדיג אויף דעם עהרען־וואָרט, האָט ער נעמוזט יעדען טאָג זיך מעלדען ביים אונטערפערפעקט. ער איז נעווען אן אייידעלמאן פון שפאָניען מיט א נאָמען, וואָס האָט זיך געענדיגט אויף ד י א — ווי אלע שפאָניער — באָאָס דע פערזוויא. איך האָב זיין נאָמען פארשריבען אין בוך און איהר קאָנט עס זעהן, אויב איהר ווילט. א, פאר א שפאָניער איז ער נעווען א שעהנער יונגער מאן, ווייל מען זאָגט אז זיי זיינען אלע מאוס. ער איז נעווען ניט העכער ווי פינף פוס און צוויי אָדער דריי צאָל, אבער גוט געבויט. ער האָט געהאט שעהנע, קלייניע העגט, וועלכע ער האָט זעהר געכאָליעט — איהר האָט איהם נאָר געדארפט אָנקוקען! ער האָט געהאט אזוי פיעל בערשטלאָך פאר די העגט, ווי א פרוי האָט פאר איהר קאָפּ. ער האָט געהאט שעהנע, שווארצע האָר, פייערדיגע אויגען, גיכער א קופערפארביגע הויט, אבער עס איז דאָך געווען אנגענעם צו קוקען אויף איהם. ער האָט געהאט די שעהנסטע לייוועגט, וועלכע איך האָב וועז עס איז געזעהן, אוז איהר דארפט ניט פארגעסען, אז ביי מיר זיינען שוין אייניגעשטאָנען פרינצעסינס, אוז צווישען אנדערע — גענעראָל בערטראָן; דער פירשט אוז די פירשטין ד' אבראָנטע, הער דעקאָאון דער קעניג פוז שפאָניען. ער האָט פיעל ניט געגעסען, אבער ער האָט געהאט אזויגע העפליכע מאנערז, אוז איז נעווען אזוי לייבענסווירדיג, אז איך האָב ניט געפונען וואָס אויסצוזעצען געגען איהם. א! איך האָב איהם אמת האָלט געהאט, כאָטש ער האָט קיין מאָל ניט ארויסגערעדט קיין פיער וועדטער א טאָג מיט מיר; אויב עס פלעגט וועד צו איהם רעידען, פלעגט ער קיין מאָל ניט ענטפערן — דאָס איז א שטיקעל שנעוז, וואָס די גרויסע שפאָנישע פריצים, די גראָנדעז האָבען, א מין מאניא. ווי מען האָט מיר געזאָגט. ער האָט געלייענט דעם סדור ווי גלך אוז

פֿלעגט נעהן אין קירך פֿינקטלעך צו אלע נאטעם־דיענסטען. און וואו, מיינט איהר, פֿלעגט ער זיצען? הארט לעבען מאדאם דע מערע׳ס ווינקעל. אבער אזוי ווי ער האט יעצט פֿלאץ פארנומען פון ערשטען טאג אן, וואס ער איז נענאנגען אין קירך, האט קיינער ניט צוגעשריבען קיין וויכטינקייט צו דעם פאקט, כאטש מען האט עס שפעטער נוט נעדיינקט. אויסער דעם פֿלעגט ער קיינמאל ניט אויפהויבען די אויגען פון זיין סדור, ארימער יונגער מאן!"

„מיין פרעהליכע בעל הבית׳טע האט א מינוט זיך אפגעשטעלט, באהערשט פון ערינערונגען; דאן האט זי פאַרטנעזעצט איהר ערצעהלונג.

— „פון יענער צייט אן פֿלעגט ער אוועקשפאַצירען יעדען אבענט אין די בערג, צוווישען די חורבות פון שלאס. דאס איז נעווען זיין אינציגער פארגניגען, ארימער יונגערמאן! און איך וואג צו זאגען, אז ער פֿלעגט זיך דארט דערמאנען אן זיין אייגענעם אנד, ווארום זיי זאגען, אז שפאניען איז פול מיט בערג. פון אנפאנג אן פֿלעגט ער קומען אהיים נאנץ שפעט אין דער נאכט. איך פֿלעג זיך פיהלען זעהר אומרוהיג ניט זעהענדיג איהם ביז נאך האלבע נאכט: אבער מיר זיינען צוגעוואהנט נעווארען צו זיינע פיהרונגען, און האבען איהם נענעבען דעם שליסעל פון טיר, כדי מיר זאלען ניט דארפען זיצען און ווארטען. עם האט פאסירט אזוי אז אייגער פון אונזערע שטאל־קנעכט האט אונז געזאגט, אז אייז אבענט, וועז ער איז נענאנגען ביינאכט באדען זיינע פערד, האט זיך איהם געדאכט, אז ער זעהט דעם גראנד פון ווייטען, שווימענדיג ווי א פיש. וועז ער איז אריין, האב איך איהם געזאגט, ער זאל בעסער זיין פארזיכטיג, ער זאל זיך ניט פארפֿאנטערן אין די סענגם: עס האט אויסגעוויזען אז איהם האט פארדראסען פאר וואס מען האט איהם געזעהן אין וואסער.

מלא, מיין הער, איין טאג, ריכטינער נעזאנט, איין פריהמארגען האבען מיר איהם ניט געפונען אין זיין צימער; ער איז ניט געקומען. ער איז קיינמאל צוריק ניט געקומען. איך האב נעזוכט איבעראל און אין אלץ; ענדליך האב איך נעפונען אין א טיש־קעסטעל א פאפיר. דארט איז געווען באהאלטען אויך פופציג שפאנישע נאלדשטיק, וואס הייסען „פארטוגעזען", און וואס זיי־נען ווערטה צו הונדערט פראנק א שטיק, אויך דימענטען אין ווערטה פון צוהנטויזענט פראנק. פארזיגעלט איז א קעסטעלע. אין פאפיר איז נעווען געשריבען, אז אין פאל אויב ער וועט ניט צוריק קומען, לאזט ער אונז איבער דאס נעלט און די דימענטען מיט א בקשה צו לאזען אפהאלטען גאטעסרינסטען פאר זיין אנטלויפען און פאר זיין זיכערקייט. דאמאלט האט נאך מיין מאן געלעבט, און ער האט נעטאן אלץ וואס מען האט נעקאנט, צו געפינען דעם יונגען מאן. אבער עפעס א משונה'ינע זאך! ער האט נאר נעפונען דעם שפאניערס קליידער אונטער א גרויסען שטיין און א ריין ביידעל אויפ'ן ברעג טיף, אויף דער זייט פון שלאס, פונקט אנטקעגען לא גראנד ברעטעש. מיין מאן איז אהין אוועק גאנץ פריה צו מארגענס, אזוי אז קיינער האט איהם ניט נעזעהן. ער האט פארברענט די קליידער און האט פארשפרייט א קלאנג, ווי דער פירשט פערעדיא האט געבעטען. אז ער איז אנטלאפען. דער אונטער־פערפעקט האט ארויסגעשיקט די נאנ־צע זשאנדארמעריע איהם זוכען, אבער זייט זיכער, זיי האבען איהם קיין מאל ניט געכאפט! לעפא האט עמיינט אז דער שפא־ניער האט זיך דערטרונקען. אבער, מיין הער, איך האב קיינמאל אזוי ניט געטראכט. איך דענק, אז ער איז ווי עס איז געווען פאר־מישט אין מאדאם דע מערע'ס צרות. און אט פאר וואס, ראזא־ליע האט מיר נעזאגט, אז איהר בעל־הבית'טע האט געהאט א צלם, וועלכען זי האט געהאלטען אזוי טייער, אז זי האט געבע־

טען איהר צו באנראבען מיט דעם צלם, אוז אז ער איז נעווען נעמאכט פון העלפאנטביין אוז זילבער; נו, ווען הער פערעדיא איז צום ערשטען מאל נעקומען וואהנען ביי אונז, האט ער געהאט פונקט אזא צלם; נאר באלד האב איך עם מעהר ניט נעזעהן. נו, מיין הער, וואס זאגט איהר? צי איז ניט אמת, אז איך דארף ניט האבען קיין נעווייסען־ביסען וועגען יענע פופצעהן טויזענ־ בראנק? צי דען זיינען זיי ניט נעזעצליך מיינע?"

„נעווים זיינען זיי אייערע, אבער ווי קומט עס, אז איהר האט קיין מאל ניט אויסגעפרעגט ראזאליען? — האב איך גע־ זאגט.

„א! איך האב איהר געפרעגט. אבער איך קאן פון איהר נאר ניט ארויסקריגען. זי ווייס עפעס, אבער מען קאן איהר ניט מאכען צום רעידען."

„נאך אייניגע באמערקונגען האט מיין בעל־הבית'טע גע־ מאכט, אוז מיך פארלאזען, אלס א קרבן פון ראמאנטישער נייי־ געריגקייט, מיט אומקלארע, פינסטערע נעדאנקען אוז א רעלי־ גיעזען שרעק, גלייך צו דעם זאדט אימה וואס באפאלט אונז, ווען מיר נעהען אריין ביינאכט אין קירך אוז קוקען דורך די שוואכע ליכט פון ווייטען צווישען די געוועלבען; א פארמלאזט פינור גליטשט זיך פארבי פאר אונז, א שארך פון א קלייד, — פון א גלח אדער א פרוי — הערט זיך; מיר ציטערן. לא נראנד ברע־ טעש מיט איהרע הויכע גראז, מיט די פארקלאפטע פענסטער אוז פארלאזענע צימערן האט זיך פלוצלונג אויפגעהויבען פאנ־ טאסטיש פאר מיר. איך האב געפרובירט ארויגדרינגען אין יע־ נער מיסטעריעזער וואהנונג אוז געוואלט דעם קניפעל פון דער זאנצער פייערליכער געשיכטע, פון דער דראמא, וואס האט געטוידט דריי פערזאנען.

IV.

ראזאליע איז אין מיינע אויגען נעווארען די אינטערעסאנטעסטע פערזאן פון וואנדאם. צוקוקענדיג זיך צו איהר, האב איך ביי איהר ענטדעקט די סמנים פון שטענדיג טיפֿ ארבייטענדע נעדאנקען. ניט קוקענדיג אויף די געזונטהייט, וואם האט נעבליהט אויף איהר נעזיכט מיט נריבלאך, איז אין איהר נעווען עפעם אן עלעמענט פון חרטה, אדער פון האפענונג; איהר האלטונג האט נעווייזען אויף עפעם א סוד, ווי די האלטונג פון א פאנאטיקער, וואם איז מתפלל מיט התלהבות, אדער פון א מיידעל, וואם האט דער'הרג'עט איהר קינד און הערט אייבינ זיין נעשריי. און דאך איז איהר פאזע נעווען נאאיוו און זאנאר וואולגאר; איהר נאריישער שמייכעל איז זיכער ניט נעווען פון א פארברעכער; איהר וואלט איהר נעהאלטען פאר אומשולדיג אפילו קוקענדיג אויף דעם גרויסטען האלזבאנד אין רויטע און בלויע קעסטלאך, וואם האט פארדעקט איהר קרעפטיגע ברוסט, אנגעטאן אין אריינגעשפארט און אונטערגעהויבען פון א קלייד אין פורפור מיט ווייסע פאסען. „ניין" — האב איך נעטראכט — „איך וועל ניט פארלאזען וואנדאם, זיך ניט דערוויסענדיג די געשיכטע פון „לא נראנד ברעטעש". איך וועל אפילו שפילען ליעבע מיט ראזאליען, אויב עס איז אפסאלוט נויטיג."

„ראזאליע" — האב איך איין מאל געזאגט צו איהר.

— „וואם איז מיין הער?"

„איהר זייט דאך נאך ניט פארהיראט, ניט אמת?"

„זי האט לייכט א ציטער נעטאן.

— „א! וועז מיר וועט זיך אמאל פארווילען ווערען אומ-

גליקליך, וועלען קיין מענער ניט פעהלען" — האָט זי געזאגט לאכענדיג.

„זי איז באלד צו זיך נעקומען פון איהר אויפרעגונג; וואָרום אלע פרויען, פון דער גרעסטער אריסטאקראטקע ביז דער דינסט אין אן אכסניא, האבען זייער אייגענע זעלבסטבאהערשונג.

„איהר זייט פריש נעגונג און נעגונג אנציהענד צו געפעלען וועלען א געליעבטען — האָב איך געזאגט, זיך צוקוקענדיג צו איהר — אבער זאג מיר, ראזאליע, פאר וואס האסטו געגומען א שטעל אין אן אכסניא, נאכדעם ווי דו האסט פארלאזען פרוי דע־מערע? צו דען האָט זי דיר ניט געלאזען קיין ירושה?"

— „א, יא, זי האָט עס געטאן. אבער, מיין הער, מיין שטעל איז די בעסטע אין וואנדאם".

„דער ענטפער איז געווען אזא, וועלכען די ריכטער און אדוואקאטען רופען „אויסווייכונג". ראזאליעס ראלע אין דער ראמאנטישער נעשיכטע איז געווען די פון א קוואדראטיק אויף א שאך־ברעט; זי איז נעווען אין רעכטען מיטעלפונקט פון דער זאך; עס האָט מיר אויסגעוויזען, אז זי איז פארבונדען מיט'ן סאמע קניפעל פון דער נאנצער זאך. דער לעצטער קאפיטעל פון דער נעשיכטע איז נעלענגען ביי איהר; און פון דעם אויגענבליק, וואס איך האָב עס פארשטאנען, האָט ראזאליע נעקראנגען פאר מיר א באזונדערן חן. שמודיר־ענדיג איהר, האָב איך אויסגעפונגען אין איהר, ווי אין יעדער פרוי, וועלכע מיר מאכען פאר דעם הויפטציעל פון אונזער אויפמערקזאמקייט, א נאנצען הויפען מיט מעלות. זי איז נעווען רייך, זארגפעלטיג און דערפאר נאנץ שהן. אין א וואָך, צווי, דריי ארום נאָך דעם נאטאריוסעם וויזיט האָב איך איהר פלוצלונג נעזאגט: „זאג מיר אלע וואס דו וויסט וועגען פרוי דע מערע".

— „א, ניין!" — האָט זי געענטפערט אין א טאָן פון שרעק. — „בעט עס ביי מיר ניט, מיין הער!"

„איך בין צוגעשטאַנען צו איהר. איהר שהנע נעזיכט איז געוואָרען פינסטער, איהר ליכטיגע פארב איז אפגעבלאקירט געוואָרען, איהרע אויגען האָבען פארלאָרען זייער אומשולדיגע, קלאָרע ליכט.

— „יא", — האָט געזאָגט אין א וויילע ארום — „אויב איהר ווילט דורכאויס, וועל איך אייך זאָגען: אבער האלט עס בסוד".

„איך וועל עס האלטען מיט דער טרייקייט פון א גנב, וואָס איז דער טרייסטער מאן אין דער וועלט."

— „אויב עס איז פאר אייך אלץ איינס, האלט עס בעסער מיט אייער אייגענער טרייקייט."

נאָך דעם האָט זי פאריכט איהר האלזבאנד און אָננענומען די פאָזע, ווי מיר זעו דערצעהלען די געשיכטע: וואָרום עס איז זיכער, אז עס איז נויטיג א געוויסע פאָזע פון צוטרויען און זיכערקייט אום צו דערצעהלען א מעשה. די בעסטע מעשות וועדען דערצעהלט אין געוויסע שטונדען — אזוינע ווי די, ווען מיר זיצען איצט ביים טיש. קיינער האָט נאָך ניט דערצעהלט גוט א מעשה שטעהענדיג אָדער הונגערינגערהייט.

„אויב איך זאל וועלען טריי איבערגעבען דער אָרימער ראָזאליעם פארנאָדערגעגאָסענע בערעזאמקייט, וואָלט א נאָנצער באנד קוים געקלעקט. אבער אזוי ווי די פאסירונג, וועגען וועלכע זי האָט מיר געגעבען אן אומקלאָרע באקאנטשאפט פאסט זיך אריין צוויישען די פאקטען, וואָס איך האָב זיך דערוואוסט פון דער פלאפלעריי פון נאָטאריום פון פרוי לעפא, וועל איך אייך עס דערצעהלען אין וועניג וועדטער. איך וועל אייך גע-

בעז נאר א סך הכל פון דאס, וואס איך האב נעהערט פון ראזאליען.

„דער צימער, וועלכען פרוי דע מערע האט פארנומען אין לא גראנד ברעטעש האט זיך נעפונען אויף'ן ערשטען עטאזש. א קלייענער שראנק ארום פייער פוס טיף איז נעווען נעמאכט אין וואנט, וואס פלעגט דינען פאר די גארדעראבע. דריי חדשים פריהער פאר דעם אבענט, וועז עס זיינען נעשעהן די פאקטעז, וואס איך נעה דערצעהלען, איז פרוי דע מערע נעווארען אזוי קראנק. אז איהר מאן האט איהר נעלאזען אליין אין צימער אוז האט אליין נעשלאפען אויפ'ן ערשטען עטאזש. דורך איינע פון די פיעל צופאלען, וועלכע עס איז ניט מענליך פאראויסצוזעהן, איז ער אין יענעם אבענט נעקומען אהיים מיט צוויי שעה שפעטער ווי נעווענהנליך פון קלוב, וואו ער פלעגט נעהן לייענען צייטונגען אוז רויידען וועגען פאליטיק מיט די אינוואהנער פון שטאדט. זיין ווייב האט נעמיינט, אז ער איז אין דער היים אוז שלאפט אין בעט. אבער דער באפאל אויף פראנקרייך איז היים דיסקוטירט נעווארען: דער בילארד שפיל איז נעווען א היציגער; ער האט פארלארען פערציג פראנק, א נעוואלטיגע סומע פאר וואנדאם, וואו יעדער באהאלט זיין געלט, אוז וואו נעוואהנהייטען אוז זיטען זיינען באשרייבנקט אין באשיידענע לויבענסווערטע נרענעצען, דאס, קאז זיין, איז דער קוואל פון אמת'ען גליק, פון וועלכען דער פאריזער האט קיין ידיעה ניט.

„זייט א לענגערער צייט האט הער דע מערע נעהאט א נעוואהניט צו פרענען וועז ער קומט ראזאליען, אויב זיין וויב איז אין בעט. וועז מען פלעגט איהם זאגען, אז זי איז אין בעט, פלעגט ער גליך אוועק צו זיך אין צימער מיט א צופריידענקייט, וואס קומט פון פארטרויען אוז נעוואהנהייט. יענעם אבענט, קומענדיג אהיים, האט ער זיך אריינגענומען אין קאפ אריינצוגעהן

אין פרוי דע מערע'ס צימער אוֹן איחר צו דערצעהלען וועגען זיין שלעכטען מזל, פילייכט צו ווערען נעטרייסט. ביים מיטאג האָט ער באמערקט, אז זיין ווייב איז קאקעטיש אָנגעטאָן: אוֹן קומענדיג צוריק פון קלוב, איז א נעראנקען איהם נעקומען, אז זי איז שוין מעהר ניט קראנק אוֹן אז דאָס אויפשטעהן פון קראנקהייט האָט איהר געמאכט לִיעבלִיכער ווי ווען עס איז.— אין אמת'ען האָט ער באמערקט די זאכען ווי מענער זיינען נעוואהנט צו באמערקען, צו שפּעט.

„אנשטאָט צו רופען ראָזאלִיען, וועלכע איז אין יענעם אויגענבלִיקלִיך נעווען אין קיך, זיך צוקוקענדיג צו א קאָמפּלִיצירטען שפּיל אין „בריסק", וואָס דער קוכער אוֹן דער קוטשער האָבען נעשפּילט, איז הער דע מערע אוועק נלייף צו דער פרוי'ס ציימער, ביי דער ליכט פון דער לאמטערנע וואָס ער האָט אוועקגעשטעלט ביים טרעפּ. זיינע טרים, וועלכע מען האָט געקאָנט לייכט דערקענען, האָבען אָפּגעקלונגען אונטער דעם נעווועלב פון קאריאָר. פונקט ווען ער האָט א דרעה געטאָן דאָס הענטעל פון זיין ווייב'ס טיהר, האָט זיך איהם נעדאכט, אז ער האָט נעהערט ווי די טיהר פון דעם שראנק וועלכען איך האָב דערמאָנט, האָט זיך פארמאכט; אבער ווען ער איז אריין, איז פרוי דע מערע נשוועון אליין, שטעהענדיג פאר'ן קאמין. דער מאן האָט נעטראכט, אז ראָזאלִיע מוז זיין אין שראנק; דאָך א פארדאכט וואָס האָט נענומען קלינגען אין זיינע אויערן, ווי דער קלונג פון נלאָקען, האָט איהם נעמאכט מיסטרויאיש. ער האָט א קוק געטאָן אויף זיין ווייב, אוֹן איהם האָט זיך נעראכט, אז ער האָט דערזעהן עפּעס א ווילדקייט אוֹן א שרעק אין איהרע אויגען.

— „איהר זייט אזוי שפּעט געקומען אהיים" — האָט זי נע-

זאגט. יענע שטים, געוועהנליך אזוי ריין און אננענעם האט איהם אויסגעוויזען ווי פארענדערט.

„הער דע מערע האט ניט געענטפערט, ווארום אין יענעם אויגענבליק איז ראזאליע אריין אין צימער. איהר באווייזען זיך איז פאר איהם געווען א דונערשלאג. ער האט געזומען ארומ־שפאצירען איבער'ן צימער מיט די הענט פארנאנדערגעלענט, געהענדיג פון איין פענסטער צום צווייטען אין גלייכע טריט.

— „האט איהר געהערט עפעס אזוינס, וואס רענט אויף אויף?" — האט זיין ווייב געפרעגט דערשראקען, אין דער צייט, וואס ראזאליע האט איהר אויסגעטאן.

„ער האט ניט געענטפערט.

— „איהר קאנט פארלאזען דעם צימער — האט פרוי דע מערע געזאגט צו דער דינסט — איך וועל אליין צורעכט מאכען די האר".

— „זי האט פאראויסגעזעהן עפעס אן אומגליק, קוקענדיג אויף איהר מאן און האט געוואלט זיין אליין מיט איהם.

„וועז ראזאליע איז אוועק, אדער געזאלט זיין אוועק נעגאנגען, ווארום זי איז ווייטער ווי דער קאריאר ניט געגאנגען. איז הער דע מערע צוגענאנגען צו זיין ווייב און זיך אוועקגעשטעלט לעבען איהר. דאן האט ער געזאגט קאלטבלוטיג:

— „מאדאם, דא איז ווער פאראן ביי אייך אין שראנק".

„זי האט נעקוקט אויפ'ן מאן רוהיג און האט געענטפערט: „ניין, מיין הער!"

„יענער „ניין" האט זיהר נעקרייגט הערן דע מערע, וויל ער האט ניט געגלויבט אין דעם. און דאך האט זיין ווייב קיין מאל ניט אויסגעזעהן רייגער און הייליגער ווי אין יענעם אויגענבליק. ער האט זיך אויפגעהויבען און האט זיך א לאז געטאן צום שראנק צו עפענען די טיהר: מאדאם דע־מערע האט איהם געזומען

פאר'ן האנט און איהם אפגעהאלטען : זי האט נעקוקט אויף איהם מיט קומער און האט געזאגט אין א מערקווירדיג נעבראכענע שטים : „אויב דו געפינסט קיינעם ניט, נעדיינק אז אלץ איז אויס צווישען אונז".

די נרענצלאזע ווירדע פון זיין ווייב'ס האלטונג האט וויע־דער איהם נעמאכט צו באקומען צוטרוי צו איהר : און בלוצלונג איז איהם נעקומען איינער פון יענע באשלוסען וואס נויטיגען זיך אין א בריטערען פעלד צו ווערען אומשטערבליך.

— „נייז זשאזעפין — האט ער געזאגט — איך וועל ניט א קוק טאן אהין. אין יערען פאל וועלען מיר דארפען אויף אייר־ביג זיך פאנאנדערגעהן. הער מיך אויס : איך ווייס די רייזקייט פון דיין נשמה, איך ווייס אז דו פיהרסט א הייליגען לעבען : דו וואלסט ניט באנעהן קיין טוידט זינר אפילו אום זיך צו ראטעווען פון טוידט".

„ביי די ווערטער האט מאדאם דע מערע א קוק געטאן אויף איהר מאן מיט ווילדע אויגען.

— „דא איז דיין צלם — האט ער ווייטער נערעדט — שווער מיר פאר גאט, אז קיינער איז דא ניטא אין שראנק און איך וועל דיר גלויבען : איך וועל ניט עפענען יענע טיהר".

„מאדאם דע מערע האט נענומען דעם צלם און געזאגט : „איך שווער עס !"

— „העכער ! — האט דער מאן געזאגט — זאג מיר נאך — איך שווער פאר גאט, אז קיינער איז ניטא אין יענעם שראנק".

זי האט איבערגע'חזר'ט די ווערטער גלאסען.

— „דאס איז גוט — האט הער דע מערע געזאגט פאלט. נאך א מינוט פון שווייגען האט ער צוגעגעבען, ארומקוקענדיג: דעם צלם פון העלפאנטביין באזעצט מיט זילבער — דאס איז א

פּרעכטיגע זאך; איך האָב נאָר ניט געוואוסט, אז דו באזיצט עס; עס איז זעהר קינסטלעריש געמאכט".

— „איך האָב עס געפונען ביי דאוויוועד, ער האָט עס אפּגענעקויפט פון א שפּאניישען מאנאך, ווען די מלחמה־געפאנגענע זיינען דורכגענאנגען דורך וואנדאָם פּאר א יאָהרען".

— „א! — האָט הער דע מערע געזאגט, אויפהיינגענדיג צוריק דעם צלם אויפ'ן וואנט. ער האָט א קלונג געטאָן דעם גלאָק. עס האָט לאנג ניט נענומען ביז ראָזאליע האָט נעענטערט. הער דע מערע איז שנעל צוגענאנגען צו איהר, האָט איהר צוגעפיהרט צו א נעווענלב פון פענסטער אויף דער זייט פון נאָרטען און צו איהר נעזאגט אין א נידערינגען טאָן:

— „איך האָב נעהערט, אז גארנפלאָ ווילל מיט דיר חתונה האָבען, און אז אריסקייט אליין שטערט עס, ווארום דו האָסט איהם נעזאגט, אז דו ווענסט ניט ווערן זיין ווייב, ביז ער ווענט ניט ווערן א מאסטער מולער. איז עס אזוי?

— „יא, מיין הער!"

— „גוט, נעה און נעפין איהם; זאָג איהם, ער זאָל גליידיג קומען אהער און מיטברייננען מיט זיך די קעלנע און אנדערע נעצייג. זעה, אז דו זאָלסט קיינעם ניט אויפוועקען ביי איהם אין הויז, ווי נאָר איהם אליין; ער ווענט באלד האָבען גענוג נעלט דיך צו באפרידינען. קיין ווארט צו קיין מענשען ניט, ווען דו ווענסט פארלאָזען דעם צימער, אז ניט..."

„ער האָט פארקנייטשט דעם שטערן. ראָזאליע האָט פארלאָזען דעם צימער. ער האָט איהר נערופען צוריק — דאָ, נעהם מיין שליסעל" — האָט ער געזאגט.

„הער דע מערע, וועלכער האָט ניט ארויפגעלאָזען די אויגען פון זיין ווייב, בעת ער האָט נענעבען די באפעהלען, האָט זיך איצט אוועקגעזעצט לעבען איהר ביים פייער, און נענומען איהר

דערצעהלען וועגען זיין בילאנד־שפיעל און וועגען די דיסקוסיא־נען אין קלוב. וועז ראזאליע איז צוריקגעקומען, האט זי נעפור־נען, אז הער אוז פרוי דע מערע ריידען פריינדליך.

„מען האט ניט לאנג צוריק צורעכט געמאכט די סופיטען אין אונטערשטען עס־צימער. פלאסטער איז זעהר זעלטען אין וואנדאם אוז דאם ברייגען מאכט עס זעהר טייער. הער דע מערע האט דערפאר געארדערט א גרויסע מאסע דערפון פאר זיין אייר־גענעם געברויך, וויסענדיג, אז ער וועט אלע מאל קאנען פאר־קויפען, וואם עס וועט בלייבען. אט דער אומשטאנד האט איהם געבראכט צו דעם געדאנק, וואם האט איהם איצט באהערשט.

— „הער גארענפלא איז נעקומען" — האט ראזאליא נע־זאגט.

„פיהר איהם אריין" — האט דער בעל הבית געזאגט.

„מאדאם דע מערע איז אביסעל בלאם געווארען, וועז זי האט דערזעהען דעם מולער.

— „גארענפלא — האט דער בעל־הבית געזאגט — בריינג אביסעל ציגעל פון שטאל — געגוג צו פארמויערן יענע טיהר; באגוץ דעם פלאסטער, וואם איז געבליבען צו פארדעקען די וואנט".

„דאז האט ער צוגעראפען ראזאליען אוז דעם מולער איז עס צימער אוז ריידענדיג אין א נידעריגער שטים, האט ער גע־זאגט: „הער זיך אייז, גארנפלא; נאכדעם ווי דו וועסט האר־בען געענדיגט די ארבייט, וועסטו שלאפען דא אין הויז; אוז מארגען אין דער פריה וועל איך דיר נעבען אן אויסלענדישען פאס אוז זעקס טוייענד פראנק אויף דער רייזע. נעה איבער פאריז, וואו איך וועל דיר טרעפען. דארט וועל איך דיך פארזי־כערען מיט נאך זעקס טויזענד פראנק, וואם זאלען דיר אויסגע־צאלט ווערען, נאכדעם ווי דו וועסט צעהן יאהר טריי פארבליי־

בען אויסער פראנקרייך. פאר די סומע פאדער איך אן אפסא־
לוט שווייגען מכח אלץ, וואס דו זעהסט אוז טוסט די נאכט.
וואס איז שייך דיך, ראזאליע, ניב איך דיר א נדן פון צעהן
טויזענד פראנק, אויף דעם בארינג, אז דו זאלסט חתונה האבען
מיט נארנפלא אוז האלטען דאס מויל, אוז אז ניט"...

— „ראזאליע — האט נעזאגט פרוי דע מערע — קום אוז
קאם מיר די האר".

„דער מאן האט ארום שפאצירט איבער'ן צימער, קוקענדיג
אויף די טיהר, אויף דעם מולער אוז אויף זיין ווייב, אבער ניט
ערלויבענדיג אז דער קלענסטער פארדאכט אדער אומצופרידען־
הייט זאלען זיך ארויסווייזען אין זיין האלטונג. נארנפלא'ס
ארבייט האט נעמאכט אביסעל נערוויש; אונטער דעם צודעק האט
מאדאם דע מערע שנעל נעזאגט צו ראזאליען, „וועז איהר מאז
איז נעווען אין וויטען עק פון צימער. „א טויזענד פראנק
הכנסה א יאהר, אויב דו וועסט זאגען נארנפלא צו לאזען א
שפאלט אונטען". דאז האט זי הויך צונעלעגט. „גוט, העלף דעם
מולער".

„הער אוז פרוי דע מערע זיינען געבליבען שטיל די גאנצע
ציים, וואס האט נענומען נארנפלא צו פארמויערן די טיהר. דאס
שווייגען איז נעווען אומישנע מצד פון דעם מאן, כדי אוועק צי
נעמען ביי דער וויב יעדע נעלעגענהייט צו זאגען וועדטער מיט
א דאפעלטער באדייטונג, וועלכע מען האט נעקאנט הערען איז
שראנק; מצד פון מאדאם דע מערע איז עס נעווען ענטוועדער
כארזיכטיגקייט אדער שטאלצקייט.

„וועז די וואנט איז נעווען מעהר ווי א העלפט פארטיג, האט
דעם מולערס נעציינג צובראכען אייגע פון די שויבען אין דער
מיהר פון שראנק. הער דע מערע איז דאמאלט נעשטאנען אומ־
נעקעהרט מיט'ן רוקען. די האנדלונג האט נעווייזען מאדאם דע

מערע. אז ראָואלְיע האָט נערעדט מיט'ן מולער. ביי דער נע־
לעגנהייט האָט ער דערזעהן דאָרט דעם פנים פון א מאן מיט
שווארצע האָר און ברענענדיגע אויגען. אנידער איהר מאן האָט
זיך אומגעדרעהט האָט די אָרימע באשעפענִיש נעהאָט צייט צו
מאכען מיט איהר קאָפ א צייכען, וואָס האָט באריִיט „האָפע־
נונג".

„ארום פיער אזיינער, פונקט ביים שפראָץ טאָג — עס
איז נעווען אין סעפטעמבער — איז די ארבייט נעווען פארטיג.
הער דע מערע איז יענע נאכט נעבליבען אין דער ווייב'ס צי־
מער. אין דער פריה, זיך אויפכאפענדיג, האָט ער נעזאָגט, ווי
פארבייגעהענדיג: „א! איך האָב פארגעסען, איך מוז געהן אין
דער קאנצעראריע פון מיער וועגען א פאס.

ער האָט אָנגעטאָן זיין הוט, האָט נעמאכט דריי טריט צו
דער טיהר, דאָן האָט ער זיך אָפגעשטעלט, זיך אומגעקעהרט
און אראָפגענומען דעם צלם.

„זיין ווייב האָט א ציטער נעטאָן פון פרייד. „ער וועט
נעהן צו דאווידווער" האָט זיי נעטראָכט.

„דעם אויגענבליק, וועז איהר מאן האָט פאַרלאָזען
הויז, האָט זי נעקלונגען נאָך ראָואלְיען. „די קירקע"! — האָט
זי נעשריען — „די קירקע! איך האָב זיך צוגעקוקט ווי נארנפלא
האָט עס נעטאָן. מיר וועלען האָבען צייט צו מאכען א לאָך און
עס וויעדער צו פארמאכען".

„אין איין אויגענבליק האָט ראָואלְיע נעבראכט א זאָרט
האָק, און איהר בעל הבית'טע האָט אָנגעהויבען צו צעשמעטערן
די וואנט מיט א ברעז וועלכען מען קאָן מיט וועדטער ניט בא־
שרייבען. זי האָט שוין נעהאָט אוועקגעקלאפט עטליכע ציגעל
און האָט זיך גענקליבען צו גאָבען נאָך א קרעפטיגערן קלאפ מיט

אלע איהרע כחות, וועו זי האט רערוועהן איהר פאו הינטער זיך. זי האט נע'חלש'ט.

— „לעג אריין די מאראם אין איהר כעט" — האט איהר מאן נעוואנט קאלטבלוטיג.

„פאראויסזעהענדיג וואס עס וועט נעשעהן, האט ער נע־לעגט א פאסטקע פאר די ווייב; ער האט נעשריבען צום מעיר אוו נעלאזט דאוויוועו קומען צו זיך. דער יובעליר איז אריין גלייך נאכ דעם ווי דער צימער איז וויעדער געבראכט נעוואָרעו אין אָרדנונג.

— „דאוויוועו — האט נעוואנט הער דע מערע — איך רענט אז דו האסט נעקויפט עפעס צלמים פון די שפאניער, וואס זיי־נען דא נשוועו פאר א יאהרעו?"

— „נייו, מיין הער, איך האב ניט נעקויפט".

— „זעהר גוט, איך דאנק דיר — האט ער נעוואנט וואר־פענדיג א טינערישען בליק אויף זיין ווייב. זשאן — האט ער צונעלעגט, זיך וועגדענדיג צום לאקיי — דו וועסט מיר בריינגעו עסעו אין דער מאדאמם שלאפצימער; זי איז זעהר קראנק אוו איך וויל איהר ניט פארלאזעו ביז זי וועט נעזונט ווערעו."

„צוואנציג טעג נאכאנאנד איז דער מאן נעבליבען לעבעו זיין ווייב. אין די ערשטע שטונדעו, וועו נערוישעו האבעו זיך נעהערט הינטער דער פארמויערטער טיהר אוו זשאזעפין האט נעפרובירט בעטעו רחמים פאר רעם שטארבענדעו פרעמדעו. פלעגט ער ענטפערו, ניט ערלויבענדיג איהר ארויסצורייד־עו אוו וואָרט:

— „דו האסט נעשוואָרעו ביים צלם, אז קיינער איז דארט ניטא".

וועז די נעשיכטע האט זיך נעענדינט אוז די פרויען האבען זיך אויפגעהויבען פוז טיש. איז דער כשוף אין וועלכען בלאנשאז האט זיי נעהאלטען נעווען נעבראכען. דאך האבען אייניגע פוז זיי נעפיהלט ווי א שקרוד נעהט זיי אריבער איבער'ן לייב וועז זיי האבען זיך דערמאנט אז די לעצטע וועדטער.

קאַרסיקאנער

אין יאהר 1800, אין איינעם פון די לעצטע אקטאבער־טעג האט א פרעמדער זיך באוויזען ביי דעם אריינגאנג פון טילזיערען־פאלאץ, פיהרענדיג מיט זיך א פרוי און א קליינע מיידעל. ער איז א שטיקעל צייט געשטאנען הארט לעבען די חורבות פון הויז, וואס איז דאמאלט ארונטערגעריסען געווא־רען. ער איז געשטאנען מיט צוזאמענגענלייגטע אַרימס און מיט אן אראפגעלאזענעם קאפ; נאר פון צייט צו צייט פלענט ער אויפהויבען דעם קאפ צו ווארפען א בליק אויף דעם פאלאץ פון קאנסול, אדער אויף זיין קינד, וואס האט זיך צוגעשפארט לע־בען איהם אויף א שטיין.

כאטש דער פרעמדער האט אויסגעוויזען צו טראכטען נאר פון זיין קליינער ניין־צעהן יאהרינער מיידעל, מיט וועמעם שוואַרצע האר ער האט זיך געשפילט, דאך האט די פרוי ניט דורכגעלאזען קיין אייניגען פון זייַנע בליקען, וואס ער האט געשאסען אין איהר. א געמיינזאמער געפיהל, א גאנץ אנדערער ווי ליבע, האט פאראייניגט די ביידע פערזאנען, און א געמיינ־זאמער גראנק האט באהערשט זייערע מוחות און זייערע האנר־לונגען. נויט איז פילייכט דער שטארקסטער פון אלע בענד.

דער מאן האט געהאט איינעם פון די בריטע, ערנסט־אויסזעהענדע קעפ מיט א סך האר. צוויישען די דיקע, שוואַרצע לאקאנס איז געווען א סך ווייסע האר. זיינע געזיכטסציגען, כאטש איידעל און שטאלץ, האבען געהאט א געוויסע הארט־קייט, וואס האט זיי שטארק געשטערט. ניט קוקענדיג אויף זיין קרעפטיגע און גלייכע פיגור, האט ער אויסגעוויזען צו זיין על־

טער פון 60 יאהר. זיינע קליידער, וואס זיינען נעווען אביסעל אפגעלאזעט, האבען באוויזען, אז ער שטאמט פון דער פרעמד.

דאס געזיכט פון דער פרוי, אמאל שעהן, אבער איצט אפּגעבלאקירט, האט געטראגען א שטעמפּעל פון טיפער מעלאנכאליע; כאטש, זוען איהר מאן פלעגט א קוק טאן אויף איהר, פלעגט זי זיך אנשטרייכלען צו שמייכלען און ארויפצויהען א רוהיגען אויסדרוק. די קליינע מיידעל איז נעשטאנען ניט קוקענדיג אויף די פארמאטערטקייט, וואס איז נעווען אננעשריבען אויף איהר, פון זון פארברענטען פנים. זי האט נעהאט איכאליענישע געזיכטצינגען, גרויסע, שווארצע אויגען אונטער גוטגעווועלבטע ברעמען, א געבויגענע ווירדע און אמת'ע חן. מעהר ווי איין פארבייגעהער איז געווען געריהרט פון דעם איינפאכען קוק אויף די גרופּע, וואהרום די פערזאנען פון דער גרופּע האבען ניט געמאכט קיין אנשטרייכלונג צו באהאלטען די פארצווייפלונג, וואס איז געווען אזוי טיף, ווי אייגפאך עס איז געווען איהר אויסדרוק. אבער דער קוואל פון פרייגדליכקייט צו אנדערע, וואס צייכענט אזוי אוים דעם המון ווערט גיך אויסגעטריקענט. אזוי גיך ווי דער פרעמדער האט באמערקט, אז ער איז דער ציעל פון דער אויפמערקזאמקייט פון עפעס א לייד־גענהר, האט ער געזומען וואהרצונעמען אזוינע בייזע בליקען, אז דער בויליסטער פוסט און פאסניק האט געמוזט זיך האסטיגער ריהרען, ווי ער וואלט ארויפגעטראטען אויף א שלאנג.

נאך דעם ווי ער איז א לענגערע צייט געבליבען אהן א באשלום, האט דער הויכער מאן מיט אמאל א רייב געטאן מיט'ן האנט איבער'ן שטערן, אזוי ווי ער וואלט אוועקגעטריבען דערמיט די געדאנקען, וואס האבען עס דורכגעשניטען מיט קניפטשען, און האט אנגענומען עפעס א פארצווייפלטען באשלום. וזארפענדיג א דורכשניידענדיגען בליק אויף זיין ווייב און טאכ־

טער. האט ער ארויסגעצויגען פון זיין קאמעזעלקע א לאנגען קינזשאל און האט געזאגט אין איטאליעניש: „איך גיבה זהען צו די באנאפארטס גרעסינקען נאר אונז".

ער האט זיך אוועקגעלאזען גיהן מיט לאנגזאמע, זיכערע טריט צום אריינגאנג פון פאלאץ, וואו ער איז, זעלבסט פארשטענדליך, פארהאלטען געווארען פון א סאלדאט, וואס איז געשטאנען אויפ'ן וואך און מיט וועלכען מען האט זיך ניט געקאנט אריינלאזען אין לאנגע וכוחים. זעהענדיג אז דער פרעמדער איז כאר'עקשנ'ט, האט דער וואך־סאלדאט איהם אנגעוויזען מיט'ן באיאנעט אלס אולטימאטום. דער צופאל האט געוואלט, אז אין דעם אויגענבליק זאל א וווואר כאלדאטען קומען איבערצובייטען די וואך, און דער קאפראל האט נאכיז העפליך ערקלערט דעם פרעמדען, וואו ער קאן געפינען דעם קאפיטאן פון דער וואך.

„זאל באנאפארט וויסען, אז בארטאלעמעא דע־פיאמבא ווייל איהם זעהן".

אומזיסט האט דער קאפראל געזוכט צו ערקלערען בארטאלאמעא'ן, אז עס איז ניט מעגליך צו זעהן דעם ערשטען קאונסול, איידער מען האט איהם געשריבען, בעטענדיג אן אודיענץ. דער פרעמדער האט דורכאוים נעפאדערט, אז דער אפיציר זאל זעהן און לאזען וויסען באנאפארט'ן. דער קאפיטאן האט אנגעוויזען אויף די כלים און זיך ענטשידען ענטזאגט נאכצוגעבען די בקשה פון דעם זאנדערבארען באזוכער. בארטאלאמעא האט פארקנייטשט דעם שטערן און נענומען קוקען אויפ'ן קאפיטאן מיט אזויגע בייזע בליקען, ווי ער וואלט איהם מאכען פארנטווארטליך פאר אלע אומגליקען, וועלכע זיין ענטזאגען קאן בריינגען: דאן איז ער פארבליבען שטיל, זיינע צרימם צונויפגעלייגט אויף דער ברוסט און זיך אוועקגעשטעלט אונטער דעם גענועלבדורכגאנג, וואס האט פארבונדען דעם גארטען אוז

דעם הויף פון די טולִיערס.

מענשען, וואס לייגען זיך אַף אינגאנצען אויף עפעס, זוערען גאנץ אַפט גוט באדינט פון צופאל. אין דעם אויגענבליק, וועז בארטאלאמעא האט זיך אויפגעזעצט אויף אייגע פון די קופעס שטיינער ביים אריינגאנג צום פאלאץ, איז א קארעטע צוגעפאהרען, אוז פון איהר איז ארויסגעטראטען לוסיען באנאפארט, צו יענער צייט מיניסטער פון אינערליכע אנגעלעגענהייטען.

— „א, לוסיען! מיין גוטער מזל האט מיך געמאכט דיך צו באגעגענען!" — האט דער פרעמדער אויסגעשריען.

די וועלט, ארויסגערעדט אין קארסיקאנישען לשון, האבען געמאכט אז לוסיען, וואס איז האסטיג געלאפען צום פארהויז, זאל זיך גלייך אַפשטעלען; ער האט א בליק געטאָן אויף זיין לאנדסמאן אוז איהם דערקענט. נאכ'ן ערשטען וואָרט, וואס בארטאלאמעא האט איהם אריינגעשושקעט אין אויער, האט ער איהם מיטגענומען מיט זיך. מורא, לאנס אוז ראַף זיינען געווען אין קאבינעט פון ערשטען קאנסול. דערזעהענדיג לוסיען אריינקומענדיג מיט אוא משונה'דיגען פארשוין ווי פיאמבא, האבען זיי דעם געשפּרעך אַפגעהאקט. לוסיען האט גענומען דעם ברוהדער פאר'ן האנט אוז איהם צוגעפיהרט צום פענסטער־נעווענלב. נאכדעם ווי זיי האבען זיך דורכגעווארפען מיט א פאָר וועהמער, האט דער ערשטער קאנסול אויפגעהויבען די האנט מיט אזא באווענונג, וואס האט געמאכט אז מורא אוז לאנס זאלען זיך שטילערהייט צוריקציהען. ראַף האט זיך געמאכט, ווי ער וואלט עס ניט געזעהן אוז איז פארבליבען. באנאפארט האט איהם שארף גערופען צו אַרדנונג אוז דער אדיוטאנט האט זיך אויך צוריק געצויגען מיט א זויערן פנים. דער ערשטער קאנסול, וואס האט נעהערט דעם קלאנג פון ראַפ'ס טריט אין צווייטען צימער, איז שנעל נאכגענאנגען נאר איהם אוז האט איהם געפּר־

נעון שטעהענדיג האַרט ביים וואַנט צווישען קאַבינעט און דעם פּאַרצימער.

— „איהר ענטזאַנט זיך מיך צו פּאַרשטעהן?" — האָט דער ערשטער קאַנסול געזאָגט — „איך וויל פּאַרבליבען אַליין מיט מיין לאַנדסמאַן".

„א קאַרסיקאַנער"! — האָט דער אַדיוטאַנט געענטפּערט— „איך טרוי די בּרואים צו ווייניג, אז איך זאָל"...

דער ערשטער קאַנסול האָט זיך געמוזט פּאַרנאַנדערלאָזען און האָט לייכט א שטופּ געטאָן דעם טרייען אָפּיציר ביי דער פּליייצע.

— „נו, וואָס טוסטו דאָ, מיין אַרימער בּאַרטאָלאָמעאָ?"— האָט דער ערשטער קאַנסול א זאָג געטאָן צו פּיאַמבּא.

„איך בין געקומען בעטען אָפּדאַך און שוץ, אויב דו ביזט אַן אמת'ער קאַרסיקאַנער" — האָט בּאַרטאָלאָמעאָ געענטפּערט אין א רויהער שטים.

— „וואָס פּאַר אַן אומגליק האָט אייך אַרויסגעטריבען פון אייער געבורטסלאַנד? איהר, וואָס זייט געווען די רייכסטע, די..."

„איך האָב אויסגע'הרג'עט אַלע פּאַרטאָס" — האָט דער קאַריסקאַנער געענטפּערט אין א ברוסט־שטים, פּאַרקנייטשענדיג דעם שטערן.

דער ערשטער קאַנסול האָט זיך צוריקגעצויגען א טריט־צוויי וויי א מאַן וואָס איז שטאַרק פּאַרוואונדערט.

„געהסט מיך פּאַראטען?" — האָט בּאַרטאָלאָמעאָ אויסגע־שריען מיט א פּינסטערן בליק אויף באָנאָפּאַרטען — „צו וויל־סטו פּאַרגעסען, אז עס זיינען נאָך פּאַראַן פּיער פּיאַמבּא'ס און קאַר־סיקא?"

לוסיען האָט נענומען זיין לאַנדסמאַן ביים אָרעם און איהם

א טרייסע׳ל געטאן.

– „ווי׳לסטו סטראשענען דעם, וועד עם האט פראנקרייך געראטעוועט?" — האט ער פייערדיג אויסגעשריען.

באנאפארט האט געמאכט ׳לויסיג׳ען א צייכען אנטשוויגען צו וועדען. דאן האט ער א קוק געטאן אויף פיאמבא אוז איהם געפרעגט: — „פאד וואס האסטו אויסגע׳הרג׳עט אי׳ע פאר־טאס?"

„מיר זיינען געווארען פריינד" — האט ער געענטפערט — „די בארבאנטי האבען אונז צוזאמענגעבראכט. אויף מארגען נאכדעם וויי מיר האבען געטרונקען צוזאמען, כדי צו דערטרינקען אונזער קריג, בין איך אפגעפארען, וויי׳ל איך האב געהאט נע־שעפטען אין קאסטיא. זיי זיינען פארבי׳ליבען אין מיין פלאץ אוז האבען אונטערגעצונדען מיין ווייננארטען. זיי האבען דער־הרג׳עט מיין זוהן גרענאדיא. מיין טאכטער זשענעראוא אוז מיין ווייב האבען זיך געראטעוועט; זיי זיינען יענעם פריהמארגען געגאנגען צום גלח זיך מתודה זיין, אוז די הייליגע מוטער האט זיי באשיצט. וועז איך בין צוריקגעקומען אהיים, האב איך ׳לענגער ניט געקאנט געפינען מיין הויז. איך האב דאס הויז געזוכט מיט די פים אין די אש. פלוצ׳לונג האב איך זיך אנגעשטויסען אויף גרענאדיא׳ס קערפער; איך האב זיך דערקענט ביים ׳לבנה־שיין. „אה, די פארטאס האבען דעם שפיצע׳ל אפגעשפי׳לט!" האב איך צו זיך אלייז געזאגט. איך בין אוועק אין וועל׳דע׳ל, האב דארט צוזאמען געקי׳ליבען עטלי׳כע מענשען, וועמען איך האב טובות געטאן — דו הערסט באנאפארט? — אוז מיר האבען זיך אוועק־געל׳אזען צו פארטאס ווייננארטען. מיר זיינען אנגעקומען אהין פינף אזייגער אין דער פריה, אוז ארום זיבען א זייגער זיינען זיי אל׳ע געווען ביי גאט. זשיאקאמא ערקל׳ערט, אז על׳זא וואני האט גראטעוועט א קינד, דעם קליינעם ארזשי; איך אבער

האָב איהם צוגעבונדען מיט מיינע אייגענע העגט צום בעט, איידער איך האָב אונטערגעצונדען דאָס הויז. דאָן האָב איך פאַרלאָזען דעם אינזעל, מיין ווייב און קינד מיט מיר, ניט קענדיג פעסשטעלען צי לואידזשי פּאַרטא לעבט נאָך".

באַנאַפּאַרט האָט געקוקט אויף בארטאָלאָמעא'ן מיט נייגעריגקייט, אבער ניט מיט פאַרוואונדערונג.

„וויפיעל נפשות זיינען זיי געווען?" האָט לוסיען א פּרעג געטאָן.

„א זיבען" — האָט פּיאַמבא געענטפערט — „זיי האָבען אייך פאַרפאַלגט אין יענע טעג" — האָט ער ווייטער געזאָגט. די ווערטער האָבען ניט ארויסגערופען ביי ביידע ברידער קיין כימן פון שנאה. „א! איהר זייט מעהר קיין קאַרסיקאַנער ניט!" — האָט בארטאָלאָמעא א געשריי געטאָן מיט א זאַרט פון פאַרצווייפלונג — „זייט געזונט. אמאָל האָב איך אייך באַשיצט" — האָט ער ווייטער געזעדט מיט פאַרווירפע — „ווען ניט איך, וואָלט דיין מוטער קיין מאָל ניט דערפאָהרען קיין מאַרסייל" — האָט ער געזאָגט, זיך אומקערענדיג צו באַנאַפּאַרט'ן, וועלכער איז געשטאַנען פּאַרטראַכט, דעם אייגענווילגען האָלטענדיג אויפ'ן קארניז.

— „איך קען מיט מיין געוויסען דיך ניט נעמען אונטער מיין פליגל, פּיאַמבא" — האָט נאַפּאָלעאָן געענטפערט — „איך בין דער קאַפּ פון א גרויסער נאַציאָן: איך רעגיר איבער א רעפובליק: איך מוז זעהן, אז די געזעצען זאָלען דורכגעפירט ווערען".

„א, א"! — האָט בארטאָלאָמעא געזאָגט.

„איך קאָן אבער ניט פאַרמאַכען די אויגען אוו ניט זעהן. אז די טראַריציע פון בלוטראַכע („וועגדעטא") וועט א לאַנגע צייט נאָך שטערן די הערשאפט פון געזעץ אין קארסיקא" —

האט ער צוגענעבען, ריידענדיג צו זיך אליין, — „אבער עס מוז אויסנעראטען ווערען, עס מעג קאסטען וואס עס ווילי".

ער האט א מינוט געשווינגען אוז לוסיען האט נעגעבען א צייכען צו פיאמבא'ן. ער זאל גאר ניט זאגען. דער קארסיקאנער האט נעשאקעלט מיט'ן קאפ פון איין זייט אויף די אנדערע, מיט א בליק פון פארוואורפען.

— „בלייב דא" — האט דער ערשטער קאנסול געזאגט, זיך ווענדענדיג צו בארטאלאמעא — „מיר ווייסען נאר ניט. איך ווילי זעהן, אז דיין פארמעגען זאל פארקויפט ווערען אזוי, אז די זאלסט האבען פון וואס צו מאכען א לעבען. דאן, שפעטער אמאל, ווילען מיר אן אייך זיך דערמאנען. אבער מעהר קיין בלוט נקמה זאל ניט זיין. דא איז ניטא קיין פירשט ווילדעלי. אויב דו ווילסט מאכען קונצען מיט דיין קינזשאלי, איז פאר דיר דא ניטא קיין האפענונג. דא באשיצט דאס נעזעץ יעדען אייגענעם אוז מיר טוען ניט קיין נערעכטיגקייט אויפ'ן אייגענעם חשבון".

„ער האט זיך געשטעלט בראש פון א משונה'דינען פאלק" — האט בארטאלאמעא געענטפערט צו לוסיען, אנכאפענדיג אוז דריקענדיג זיין האנט, — „אבער איהר דערקענט מיך אין מיין אומגליק. דאס איז א בונד פאר לעבען אוז טוידט, אוז איהר קאנט באפעלען איבער יעדען פיאמבא". — ריידענדיג אזוי, האט ער דעם שטערן אויסגענלייכט אוז האט געקוקט ארום זיך מיט צופריידענהייט.

„איהר לעבט זיך דא ניט שלעכט" — האט ער געזאגט מיט א שמייכעל, אזוי ווי איהם ווילט זיך געווילט דא בלייבען ווהנען — „אוז איהר זייט אנגעטאן אין גאנצען אין רויט, ווי א קארדינאלי".

— „עס היינגט אפ פון אייך אליין דערהויבען צו ווערען

און צו האבען א פאלאץ אין פאריז" — האט באנאפארט גע־זאגט, איהם באקוקענדיג פון קאפ ביז די פיס, — „עס וועט אפט געשעהן, אז איד וועל זוכען אן איבערגעבענעם פרייגד. אויף וועמען איד זאל זיך קאנען אנטרויען".

א זיפץ פון פרייד האט זיך ארויסגעריסען פון פיאמבאס טיפער ברוסט; ער האט אויסגעצויגען זיין האנט צום ערשטען קאנסול, זאגענדיג: „איהר האט אין זיך נאך אלץ עפעם פון א קארסיקאנער!"

באנאפארט האט א שמייכעל געטאן. ער האט שווייגענדיג זיך צוגעקוקט צו דעם מאן, וואס האט צו איהם געבראכט די ליפט פון זיין געבורט־לאנד, פון יענע אינזלען, פון וואנענט ער האט זיך אויף אזא וואונדערבארען אופן געראטעוועט פון די העגט פון דער פארהאסטער „ענגלישער פארטיי", און וועלכע עם איז איהם מעהר ניט געווען באשערט צו זעהן. ער האט גע־נעבען א צייכען צו זיין ברודער, וועלכער האט אוועקגעפיהרט פיאמבא.

לוסיען האט מיט אינטערעס זיך נאכגעפרעגט וועגען דעם פינאנץ־צושטאנד פון דעם מאן, וואס האט אמאל באשיצט זיין כאמיליע. פיאמבא האט צוגעפירט דעם מיניסטער פון אינערן צום פענסטער און איהם אנגעוויזען אויף זיין פרוי און זשע־נעוורא, וועלכע זיינען געזעסן ביידע אויף א קופע שטיינער.

„מיר זיינען געקומען פון פאנטענבלא אן צו פוס" — האט ער געזאגט — „און מיר האבען ניט א סו".

לוסיען האט דערלאנגט זיין לאנדסמאן זיין געלדבייטעל און איהם געהייסען קומען מארגען ווידער, זיך מישב צו זיין וויגען מיטלעזן ווי צו פארזארגען זיין פאמיליע. די הכנסה פון אלע פיאמבא'ס באזיצונגען אין קארסיקא וועט קוים זיין גענוג, ער זאל קאנען אין פאריז לעבען בכבוד.

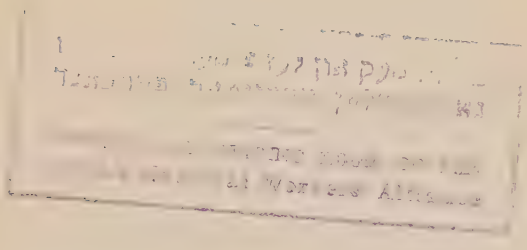

ביבליאטעק און לעזע־צימער פון ארבעטער
פאלקס־ארגאניזאציעס פון יודישע נאציאנאלע

LIBRARY AND READING ROOM OF THE
Jewish National Workers' Alliance

.6v5v2.

Toronto Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT 21 DAYS

and may be renewed once, if no application has been registered for it.

A fine of 4 cents a day is charged, if the book is kept after the last date stamped below. No book will be issued while a fine remains unpaid.

AUG 3 '65

26 '67

APR 2 '67

APR 8 '69

JAN 10 '71

AUG 31 '71

DEC 25 '81

MAR 20 1986

TORONTO JEWISH PUBLIC LIBRARY

נאנאוו ב. בעלצאק
ב. (אנאמאקוסט) ליבו.

#2049

AUG 8 '85 | 7901 | | |

#20